

Psychosociální problematika u zrakově postižených

Hana Šuranská

Bakalářská práce
2007

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav zdravotnických studií

akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Hana ŠURANSKÁ**

Studijní program: **B 5341 Ošetrovatelství**

Studijní obor: **Všeobecná sestra**

Téma práce: **Psychosociální problematika u zrakově postižených**

Zásady pro vypracování:

V teoretické části práce studentka shrne informace o psychosociální problematice zrakově postižených. Popíše problematiku zrakových postižení. Kontaktuje se s organizacemi pro zrakově postižené.

V praktické části stanoví cíl a hypotézy.

Připraví podklady pro dotazníkové šetření a bude ho realizovat u zrakově postižených.

V závěru vyhodnotí informace získané dotazníkovým šetřením.

Vyvodí závěry ze šetření a vyhodnotí hypotézy.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ABRAHAMS, Peter; DRUGA, Rastislav. Lidské tělo. Atlas anatomie člověka. Praha: Ottovo nakladatelství, 2003. 256 s. ISBN 80-7181-955-7.

JESENSKÝ, Ján. Základy komprehezivní tyflopédie - I. díl. Přehled systému komprehezivní tyflopédie. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002. 60 s. ISBN 80-7041-329-8.

PLHÁKOVÁ, Alena. Učebnice obecné psychologie. Praha: Academia, 2004, s.472. ISBN 80-200-1086-6.

VÁGNEROVÁ, Marie; HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana; ŠTECH, Stanislav. Psychologie handicapu. 2.vydání. Praha: UK Karolinum, 1999. 230 s. ISBN 80-7184-929-4.

Vedoucí bakalářské práce:

Božena Gábová

Ústav zdravotnických studií

Datum zadání bakalářské práce:

23. února 2007

Termín odevzdání bakalářské práce:

1. června 2007

Ve Zlíně dne 23. února 2007

Ing. Jitka Chudarová
pověřená děkanka

L.S.

MUDr. František Grossmann, CSc.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Ve své bakalářské práci se věnuji psychosociální problematice osob se zrakovým postižením.

V teoretické části se zaměřuji na anatomii a funkci oka, popisuji jednotlivé stupně zrakového postižení, kvalitu života osob se zrakovým defektem a jejich vyrovnávání se s obtížnou životní situací. Dále se zabývám psychikou a sociálními potřebami takto postižených jedinců, motivací pro život, možnostmi vzdělávání, a také zvládáním běžných denních činností. Proto uvádím přehled kompenzačních pomůcek pro zrakově postižené. V praktické části se zajímám o dostupnost a využití kompenzačních pomůcek, následně zpracovávám a vyhodnocuji údaje získané dotazníkovým šetřením.

Klíčová slova: Zrakově postižený, kompenzační pomůcky, organizace pro zrakově postižené, komunikace.

ABSTRACT

In my baccalaureate work I focused on the psychosocial problems in patients coping with eye diseases.

The written part of my thesis described the anatomical functions of the eye, different degrees of severity of eye diseases, the quality of lifestyle of individuals suffering from eye defects and the coping strategies used to deal with the consequences of eye disease. In addition I have explored how the visually impaired motivate themselves through informal education and how they cope on a daily basis. In my work appears a list of apparatus to help the visually impaired.

In the application of the theory I developed a questionnaire to find out which apparatus the visually impaired use and their effectiveness.

Keyword: A patient with eye diseases, apparatus to help the visually impaired, an organization for patients coping with eye diseases, a communication.

Motto:

„Správně vidíme jen srdcem. Co je důležité, je očím neviditelné.“

(Antoine de Saint-Exupéry)

Děkuji paní Boženě Gábové za odborné vedení a za cenné rady, podněty a připomínky při zpracování mé bakalářské práce. Dále děkuji pracovníkům organizací pro zrakově postižené, hlavně pak zaměstnancům TyfloCentra Zlín, za pomoc při sběru údajů.

Ve Zlíně dne 20. března 2007

.....

Hana Šuranská

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a všechny použité prameny jsem uvedla v seznamu literatury.

Souhlasím, aby moje bakalářská práce byla půjčována ke studijním účelům a byla citována dle platných norem.

Ve Zlíně dne 20. března 2007

.....

Hana Šuranská

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 ZRAKOVÝ SYSTÉM.....	11
1.1 ANATOMICKÉ USPOŘÁDÁNÍ OKA	11
1.1.1 Bělima.....	11
1.1.2 Cévnatka.....	12
1.1.3 Sítnice	12
1.2 FYZIOLOGIE VIDĚNÍ.....	12
1.3 ADAPTACE ZRAKU, OČNÍ POHYBY A OSTROST VIDĚNÍ.....	13
1.3.1 Adaptace zraku	13
1.3.2 Oční pohyby a ostrost vidění.....	14
2 PSYCHOSOCIÁLNÍ PROBLEMATIKA ZRAKOVĚ POSTIŽENÝCH.....	16
2.1 CHARAKTERISTIKA ČLOVĚKA SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM	16
2.2 KLASIFIKACE ZRAKOVĚ POSTIŽENÝCH.....	16
2.2.1 Osoby nevidomé.....	18
2.2.2 Osoby se zbytky zraku.....	19
2.2.3 Osoby slabozraké	19
2.2.4 Osoby tupozraké a šilhavé	20
2.2.5 Osoby s kombinovanými vadami.....	21
2.3 KVALITA ŽIVOTA ZRAKOVĚ POSTIŽENÝCH A VYROVNÁNÍ SE S TĚŽKOU ŽIVOTNÍ SITUACÍ	22
2.4 CHOVÁNÍ, MOTIVACE, POTŘEBY, ZÁJMY ZRAKOVĚ POSTIŽENÝCH	24
2.5 ÚLOHA RODINY A NEJBLIŽŠÍHO SOCIÁLNÍHO PROSTŘEDÍ.....	26
2.6 MOŽNOSTI PŘÍPRAVY NA POVOLÁNÍ U ZRAKOVĚ POSTIŽENÝCH OSOB	27
2.6.1 Rodinná výchova	27
2.6.2 Mateřské školy pro zrakově postižené děti.....	28
2.6.3 Základní školy pro zrakově postižené děti.....	28
2.6.4 Zvláštní školy pro nevidomé, žáky se zbytky zraku a slabozraké	29
2.6.5 Střední odborné školy a učiliště pro zrakově postiženou mládež.....	29
2.6.6 Gymnázium pro zrakově postiženou mládež	30
2.6.7 Vysokoškolské studium zrakově postižených osob.....	30
3 KOMPENZAČNÍ POMŮCKY PRO OSOBY S POSTIŽENÍM ZRAKU	31
4 SOCIÁLNÍ POMOC ZRAKOVĚ POSTIŽENÝM	34
II PRAKTICKÁ ČÁST	36
5 TECHNIKY POUŽITÉ PŘI PRŮZKUMU, STANOVENÍ CÍLŮ A HYPOTÉZ PRÁCE	37

5.1	TECHNIKY PRŮZKUMU	37
5.2	CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉHO VZORKU	38
5.3	CÍLE PRÁCE	38
5.4	STANOVENÍ HYPOTÉZ PRÁCE	38
6	ZPRACOVÁNÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	40
6.1	ZHODNOCENÍ HYPOTÉZ	84
	ZÁVĚR.....	86
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	87
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	89
	SEZNAM GRAFŮ	90
	SEZNAM TABULEK.....	92
	SEZNAM PŘÍLOH.....	94

ÚVOD

Odhaduje se, že v České republice trpí těžkým zrakovým postižením přibližně sto tisíc lidí. Vedle lidí nevidomých, kteří nevidí vůbec nebo téměř nic, je tu i početná skupina slabozrakých. Za zmínku stojí fakt, že procento slabozrakých lidí v populaci se průběžně zvyšuje. Určitý podíl na tom má i prodlužování délky lidského života a také zachraňování života nezralých, předčasně narozených dětí. [10]

Zrakově postižení jsou zcela normální lidé. Stejně jako jiní mají své přednosti i nedostatky, jsou schopni rozhodovat a jednat sami za sebe a žít plnohodnotný život. Najdou se však okamžiky, kdy tito lidé potřebují naši pomoc.

Postižení zraku přináší do života takto handicapovaných lidí závažné komplikace. To, co je pro nás vidící zcela běžné, může lidem se zrakovým defektem způsobit jisté překážky. Ruku na srdce, ale kolik z nás si kdy uvědomilo, že problémem by mohlo být jen přejít ulici přes přechod, objednat si jídlo v restauraci, vybrat si tu správnou barvu halenky k sukni. Toto je jen neparný zlomek problémů, ale ne nepřekonatelných. Existuje řada organizací, které jsou zde k dispozici pro takto handicapované, a které jim nabízejí pomoc, jež vede ke zkvalitnění života. Také široká škála kompenzačních pomůcek pro nevidomé a slabozraké, zlepšuje orientaci, samostatný pohyb nevidomých, usnadňuje práci v domácnosti, slouží k zábavě i poučení. Díky tomu všemu mohou zrakově postižení žít opravdu naplno. Je však i na nás, běžné veřejnosti, ale i zdravotnicích, abychom se naučily správně komunikovat s lidmi se zrakovým defektem.

Myslím si, že důležitou roli hraje v životě také možnost kvalitního vzdělání a uplatnění na trhu práce. Vyjimku netvoří ani nevidomí, a proto jsem se ve své práci, alespoň okrajově, zmínila o tomto tématu.

Cílem teoretické části je tedy shrnout velmi obsáhlou problematiku lidí se zrakovým postižením. Z této široké celku jsem si pro zpracování své práce vybrala kompenzační pomůcky pro zrakově postižené osoby.

Chci věřit, že by poznatky z mé práce mohly vést k tomu, abychom se zamysleli, jakým způsobem bychom i my mohli přispět ke zkvalitnění života osob se zrakovým postižením.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZRAKOVÝ SYSTÉM

Zrakový systém řadíme mezi jeden z nejsložitějších senzorických systémů.

Lidské oko je velmi specializovaný orgán, přizpůsobený k zachycování světla a tím napomáhá k orientaci v prostředí a umožňuje také registrovat psané informace. Nejvíce informací získá člověk právě zrakem. Je to přibližně 80 % všech informací. Tyto informace jsou získány prostřednictvím světla, elektromagnetického vlnění, které předmět vydává nebo se od něj odráží. Dále jsou zpracovávány v mozku, kde je z nich vytvářen obraz denního světla. [12], [13]

1.1 Anatomické uspořádání oka

Orgánem zraku je oko. Je uloženo v dutině nazývané očníce. Nad horním okrajem očníce je nadočnicový oblouk, jehož kůže je porostlá obočím. Tak je oko chráněno proti potu a před shora dopadajícími paprsky. Vpředu je oko chráněno pohyblivými víčky s řasami. Sliznice víček přechází ve velmi tenkou, jemnou a prokrvenou blanku, spojivku. Ta vystýlá vnitřní plochu víček. Odsud přechází na přední část bělimy.

Oči jsou trvale zvlhčovány produkcí malého množství slz vytvářeného v slzní žláze. Slzná žláza spolu se slzným váčkem a slzovodem vytváří slzný aparát oka. Slzy kromě jiných látek obsahují lysozym, který má antibakteriální účinky. Slzná žláza je uložena zevně pod stropem očníce a má až 12 drobných vývodů, které ústí otvůrkou na horní spojivkové klenbě. Slzy chrání oko před vysycháním, zmírňují tření víček a ničí mikroby. Přebytečné slzy odtékají slzným kanálkem do dutiny nosní. Při pláči nebo prudkém podráždění přetékaají přes okraje víčka ven.

Okohybné svaly, víčka, spojivky a slzný aparát tvoří dohromady přídatné orgány oka.

Stěna oční koule se skládá ze tří vrstev. Každá z těchto vrstev má svou vlastní funkci. Jsou to bělima (sclera), cévnatka (choroidea) a sítnice (retina). [1], [13]

1.1.1 Bělima

Zevní vrstva oční koule je z tuhého vaziva a chrání hluboké oční struktury. V přední části je bělima patrná jako oční bělmo a je zde kryta průhlednou vazivovou strukturou, spojivkou.

Skléra v přední části oka přechází do rohovky (cornea), která je průhledná a umožňuje průchod světelných paprsků. [1]

1.1.2 Cévnatka

Je střední vrstva oční koule, jež je velmi bohatá na cévy, nervová vlákna a pigmentové buňky. Cévnatka pokrývá v zadní části oka skléru, a to od výstupu zrakového nervu, a přechází do přední části oční koule, kde tvoří řasnaté těleso (corpus ciliare) a duhovku (iris).

Duhovka je pigmentová přepážka ve tvaru mezikruží s otvorem uvnitř, označovaným jako zornice (pupila). Duhovka, která určuje barvu oka, obsahuje dva hladké svaly. Jsou to musculus dilator pupillae a musculus sphincter pupillae. Tyto svaly mění velikost zornice. Jedná se buď o její zúžení, označované jako mióza, anebo rozšíření, což je mydriáza.

Řasnaté těleso produkuje komorovou tekutinu a obsahuje hladký sval, musculus ciliaris. Na řasnatém tělese je zavěšena oční čočka a řasnaté těleso umožňuje její zakřivování, a tím její zaostřování. [1], [13]

1.1.3 Sítňice

Vnitřní vrstva oční koule je tvořena sítnicí a obsahuje světločivné buňky označované jako fotoreceptory. Tyčinky rozlišují intenzitu světla a převažují v periferní části sítnice. Čípky rozlišují barvy a jsou koncentrovány v zadní části sítnice, v místě žluté skvrny. [12]

Dutina oční koule se člení do komor. Mezi rohovkou a čočkou je komorový prostor oka, jež duhovka rozděluje neúplně na přední a zadní komoru. Přední oční komora se nachází mezi zadní plochou rohovky a přední plochou duhovky. Zadní komora je tvořena zadní plochou duhovky a přední plochou čočky. Obě komory vyplňuje komorová voda. Vnitřní prostor oka vyplňuje sklovitá, gelovitá, průhledná hmota, sklivec. [1]

1.2 Fyziologie vidění

Receptory pro zrak jsou uloženy v oku. Recepčním orgánem zrakového vnímání je sítnice (retina). Je to tenká vrstva buněk, jež vystýlá zadní oční koule. Na sítnici jsou přiváděny zrakové podněty optickým aparátem oka. Tento optický aparát se skládá z rohovky, zornice a čočky. [12]

Rohovka je průhledná vrstva v přední části oční koule. Přes rohovku se do oka dostávají světelné paprsky, které se zde ohýbají. Proces zaostřování světla na sítnici je dokončen pomocí čočky, která je schopna měnit svůj tvar při zaostřování blízkých předmětů, nebo naopak předmětů v dálce. Tato schopnost čočky se nazývá akomodace čočky.

Dalším podstatným činitelem ve fyziologii vidění je zornice. Zornice je kruhový otvor v barevné duhovce. Velikost zornice se odvíjí od intenzity světla, jež vstupuje do oka. Nejširší je za šera a nejužší za jasného světla. Rozšířená zornice umožňuje vstup velkého množství světelných paprsků, zatímco zúžená zornice jejich vstup znesnadňuje.

Vlastními světločivnými buňkami, receptory, jsou tyčinky a čípky. Tyto buňky se od sebe liší tvarem, počtem, umístěním i citlivostí na světlo. Tyčinky jsou rovné a tenké buňky rozlišující intenzitu světla, což umožňuje vidění za šera. Jsou schopny rozlišovat pouze černou a bílou barvu a různé odstíny šedé. V převážné většině je najdeme v periferní části sítnice. Čípky, naopak od tyčinek, fungují za denního světla i při jasném umělém osvětlení. Mají klínovitý tvar a jsou silnější než tyčinky. Čípky rozlišují barvy a největší koncentraci těchto buněk najdeme ve středu sítnice, v místě takzvané žluté skvrny (fovea centralis). Díky těmto světločivným buňkám, jsme schopni lépe vidět detaily. [12]

Barevné vidění vzniká mísením tří základních barev, a to červené, zelené a modré. Tímto mísením se tvoří ostatní barvy a jejich odstíny. Důležitou fyzikální vlastností je vlnová délka, která je ukazatelem pro subjektivní zážitek z určité barvy. Normální vidění tedy nazýváme jako trichromatické. Snížení citlivosti pro určitou barvu je označováno jako malie a výpadek citlivosti jako anopie. [13]

1.3 Adaptace zraku, oční pohyby a ostrost vidění

1.3.1 Adaptace zraku

Fotochemické procesy citlivě reagují na změny osvětlení. Adaptace na světlo je snížení senzitivity zrakových receptorů při změně osvětlení od slabého k velmi jasnému. Probíhá například ve chvíli, kdy vycházíme z kina na prosluněnou ulici. Podstatou světelné adaptace je relativně rychlý posun od vidění zprostředkovaného tyčinkami k vidění, jehož základem je stimulace čípků. Adaptace na tmou je naproti tomu výsledkem postupného zvyšování senzitivity zraku při snížení osvětlení. Probíhá například ve chvíli, kdy za slunečného odpoledne

vcházíme do tmavé místnosti. Její podstatou je relativně pomalý posun od vidění na základě dráždění čípků k tyčinkovému vidění. [12]

„Adaptační procesy se podílejí na vzniku tzv. paobrazů, což je sensorický fenomén, k němuž dochází při stimulaci různých oblastí sítnice. Například díváme-li se asi 15 sekund upřeně na tmavý kruh a pak přesuneme oči na bílou plochu, vnímáme následný obraz jako šedý. Jeho vznik lze vysvětlit přizpůsobením se zrakových receptorů světlým a tmavým podnětům. Ty oblasti, které sledovaly bílé části obrazce, se adaptovaly na světlo (jejich senzitivita se snížila), zatímco citlivost oblastí, které sledovaly tmavý kruh, se zvýšila. Vznik následného paobrazu při pohledu na bílou plochu je důsledkem momentální rozdílné senzitivity různých částí sítnice, která ovšem rychle odeznívá.“¹

1.3.2 Oční pohyby a ostrost vidění

Základní podmínkou zřetelného vnímání je to, aby co nejvíce světla dopadalo na žlutou skvrnu. Chceme-li předmět vidět skutečně jasně, musíme pomocí okohybných svalů přejíždět očima po povrchu předmětu. Díky těmto pohybům se vizuální podněty přesouvají na svěží část sítnice, takže nedochází k přetížení některé skupiny receptorů. Tím je zachována ostrost a jasné vidění. [12]

Otáčivé pohyby očí jsou zajištěny šesti okohybnými svaly upínajících se na skléru. Čtyři z těchto svalů jsou přímé svaly, jež začínají ze společného začátku v zadní části očníce, který má tvar vazivového prstence. Svaly směřují dopředu a upínají se za přechodem rohovky za skléru. Další dva okohybné svaly se označují jako svaly šikmé. Svaly oční koule se dělí do tří skupin. Jsou to svaly uvnitř oční koule, svaly víček a okohybné svaly zajišťující rotační pohyby oka v očníci. [1]

Kontrakce, neboli stahy okohybných svalů jsou řízeny hlavovými nervy a uplatňují se při nich zejména nervus trochlearis, nervus oculomotoricus a nervus abducens. Výsledkem jejich činnosti je nastavení oka k optimálnímu zachycení pozorovaného předmětu. Protože pohyby obou očí jsou sdružené a koordinované, musí být činnost okohybných svalů organi-

¹ PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*, s. 110.

zována složitým mechanismem. Oční pohyby jsou zpravidla výsledkem současné a koordinované aktivity několika svalů. [1]

Oční koule spolu s okohybnými svaly jsou inervovány několika nervy a vstupují do nich cévy. Nervy zásobující oko vstupují do očnice v její zadní části. Zrakový nerv, nervus opticus, vede zrakové signály za sítnice do mozku. Z orbity vystupuje přes canalis opticus. Část vláken zrakového nervu se kříží v chiasma opticum a část pokračuje nezkříženě jako tractus opticus. Kříží se pouze vlákna z mediálních polovin sítnice, zachycující obrazy vnějších polovin zorného pole, kdežto z laterálních polovin se obrazy vnitřní části zorného pole v chiasma opticum pouze ohýbají a pokračují nezkříženě. Do levé hemisféry mozku se promítají obrazy z levých polovin sítnice, tj. z pravé poloviny zorného pole. U pravé hemisféry je tomu přesně naopak. [13]

2 PSYCHOSOCIÁLNÍ PROBLEMATIKA ZRAKOVĚ POSTIŽENÝCH

2.1 Charakteristika člověka se zrakovým postižením

Zrakovým postižením rozumíme víc, než představuje pouhé poškození anatomických struktur a poruchy funkcí zrakového analyzátoru. Jde tedy o situaci, kdy se toto poškození promítá ve všech oblastech určujících kvalitu života člověka. Jsou to především schopnosti a vlastnosti, citový život a procesy, kterými se člověk přizpůsobuje kulturnímu, sociálnímu, výchovnému a pracovnímu prostředí. Zrakové postižení ovšem ovlivňuje člověka také v jeho jednání a konání. [6]

Z uvedeného vyplývá, že poškození zraku a poruchy vidění se negativně promítají v běžném životě člověka. Struktury, jež jsou tímto ovlivněny, jsou snížení citlivosti na zrakové podněty, zvýšení reakčních časů, prodloužení průběhu procesů poznávání, neúplnost procesů a výsledků poznávání, informační deficit a senzorická deprivace zrakově postižených, snížená adaptabilita na různá prostředí, snížená výkonnost v různých aktivitách, snížená míra soběstačnosti, zvýšená míra specifických potřeb umožňujících vyrovnávat nedostatky vyvolané poškozením zraku a poruchou vidění, zvýšená míra podpory psychosociální, kulturní, edukační, materiální, technické a finanční, zvýšená míra sociálně právní ochrany. Každého jedince lze charakterizovat podle velkého množství hledisek. Z toho vyplývá, že na světě nejsou dva totožní jedinci. To, že má někdo špatný zrak je pouze jedním, nikoli však jediným ukazatelem, kterým lze charakterizovat zrakově postiženého člověka. Jak už jsem uvedla v předchozím odstavci, je nutno se zaměřit i na to, jak je člověk schopen reagovat na situace v běžném denním životě, jak se vypořádává v životě s postižením zraku, jak zvládá určité činnosti, jak je schopen být samostatný a jakou potřebuje pomoc. [6]

Zrakově postižený člověk je hlavně člověk. Je důležité ho také tak vnímat. Schindler a Pešák ve svém pojednání říkají: „Samotný fakt, že nevidí, znamená jen to, že některé věci musí dělat jinými způsoby než ostatní, ale není proto lepší nebo horší.“

2.2 Klasifikace zrakově postižených

Zrakově postižení, neboli osoby se zrakovým postižením jsou lidé s různými druhy a stupni snížených zrakových schopností. V užším slova smyslu se dá říct, že u těchto lidí zrakové

postižení nějakým způsobem ovlivňuje činnosti v běžném životě a pouhá korekce brýlemi nebo kontaktními čočkami je v tomto případě nedostačující. Řadí se sem tedy lidé s těžkým zrakovým postižením. [16]

V odstavci Charakteristika člověka se zrakovým postižením, jsem vyjmenovala oblasti života, ve kterých člověk s těžkým zrakovým postižením potřebuje určitou pomoc z okolí. Jedná se o psychosociální, kulturní, edukační, materiálně technické, finanční. Negativní charakter tak zpravidla vyjadřuje znevýhodnění, určitý handicap. Proto se také v současné době můžeme setkat s označením zrakově handicapovaní (ZH), jež stojí na stejné úrovni jako označení zrakově postižení (ZP). [6]

Diferenciací zrakově postižených se rozumí rozdělení těchto osob do jednotlivých skupin podle základních společných znaků. Odvíjí se především od toho, co v danou chvíli posuzujeme. Podle Světové zdravotnické organizace, bychom mohli zrakové postižení rozdělit do pěti základních skupin. Jsou to :

1. Střední slabozrakost
2. Silná slabozrakost
3. Těžce slabý zrak
4. Praktická nevidomost
5. Úplná nevidomost

Tato klasifikace se odvíjí hlavně od posuzování ostrosti vidění a rozsahu zorného pole. Ne vždy je toto kritérium dostačující a je nutné zkoumat další zrakové funkce. Za zmínku stojí hlavně citlivost (světloplachost), schopnost rozlišovat barvy, schopnost lokalizovat předměty, fixovat předměty, sledovat jejich pohyb. [16]

Podle **stupně postižení** se rozlišují čtyři základní skupiny:

1. Osoby nevidomé
2. Osoby se zbytky zraku
3. Osoby slabozraké (těžce, středně, lehce)
4. Osoby s poruchami binokulárního vidění (tupozrací, šilhaví, jednoocí)

Dalším kritériem pro diferenciaci zrakově postižených je **doba vzniku defektu**:

1. Vrozené (kongenitální)
2. Získané (postnatální, juvenilní, senilní)

Etiologické hledisko rozlišuje zrakově postižené osoby s poruchou:

1. Orgánovou
2. Funkční

Posledním hlediskem je **trvání vady**:

1. S krátkodobým trváním (akutním)
2. S dlouhodobým trváním (chronickým, progresivním)
3. S opakujícím se (recidivujícím) zakovým postižením [6], [9]

2.2.1 Osoby nevidomé

Tato kategorie zahrnuje děti, mládež i dospělé, jež mají zrakové vnímání na stupni nevidomosti. Slepota (amaurosa) se běžně definuje jako úplná ztráta zakového vnímání. Slepota však není u všech jedinců stejná a dá se dělit na totální slepotu, kdy je úplná ztráta vidění a praktickou slepotu, kdy je zachován alespoň částečný světlocit. Ke slepotě se také váže dělení zakového postižení dle doby vzniku, takže se jedná buď o slepotu vrozenou či získanou. Nejčastějšími příčinami vrozené slepoty jsou dědičnost, porušení plodu v době těhotenství, infekční choroby matky v době gravidity – rubeola, syfilis. Získaná slepota vzniká jako důsledek porušení zakového analyzátoru, poruch CNS, komplikací infekčních chorob, meningitidy, otrav, poleptání či popálení oka.

U nevidomých osob se důsledky slepoty projevují nejen v nemožnosti využívat zakový analyzátor, ale ztěžují mu orientaci v prostoru, samostatný pohyb, omezují pracovní uplatnění a nevidomé osoby mají často zkreslené představy o okolním světě. Do určité míry lze tyto nedostatky kompenzovat nejvíce sluchem a hmatem, dále také čichem a chutí. Díky sluchu nevidomé osoby rozvíjejí řeč, myšlení, paměť. Je nutné spojení sluchu s hmatem, který umožňuje získávání informací o vlastnostech předmětu, jeho umístění v prostoru.

U jedinců, kdy vznikla slepota až v průběhu života, znamená ztráta zraku vytržení z běžného života a často také z pracovního procesu. Důsledkem je změna celé osobnosti, ztráta orientačních schopností, změny v grafickém projevu a změny v pracovním uplatnění. Při

práci s těmito lidmi se klade důraz na psychorehabilitaci, výcvik náhradních smyslů, nácvik Braillova písma, pracovní rekvalifikace, nácvik orientace v prostoru a chůze s bílou holí. Je důležité také společenské a kulturní vyžití. [8], [9]

2.2.2 Osoby se zbytky zraku

Tak jako předcházející kategorie, i sem řadíme všechny věkové skupiny, od dětí po dospělé. Tato kategorie se nachází na hranici mezi osobami slabozrakými a nevidomými. U nás byly osoby se zbytky zraku dříve označovány jako částečně vidící, těžce slabozrací, osoby s praktickou slepotou. Stejně jako u nevidomých jedinců i zde jsou příčiny postižení vrozené či získané. Zbytky zraku nejsou v tomto případě pouze stacionárního charakteru, ale v průběhu života může docházet ke zlepšení nebo naopak ke zhoršení zrakových funkcí.

Důsledkem postižení je stejně jako v předcházejícím případě celá řada změn, jež se dotýkají celé osobnosti postiženého. Jedná se o snížení až ztrátu orientačních schopností, mylné nebo zkreslené představy o předmětech a okolí, snížení grafických schopností a omezení v pracovním procesu. Pro zpětné začlenění do společnosti je nutné plné využití a rozvíjení zrakových schopností, kdy se za pomoci korelačních prostředků využívá černotisk, ale zároveň se učí Braillovo písmo. Výcvik Braillova písma u dětí probíhá již v mateřských školách. Dětem k nácviku slouží speciální slabikáře, obrázkové nebo s textem, kdy jsou jednotlivé body vystouplé a dítě cvičí hmat. Další pomůckou pro nácvik bodového písma je kostka. Ta slouží i při nácviku u dospělých. Je tedy třeba rozvíjet nejen zrakové schopnosti, ale také vést ke správnému používání speciálních technických pomůcek, hlavně optických. [8], [9]

2.2.3 Osoby slabozraké

Kategorie dětí, mládeže a dospělých, kteří mají postiženo zrakové vnímání na stupni slabozrakosti. Slabozrakost se nedá jednotně vymezit. Autoři odborné literatury se různí v definicích slabozrakosti, ale většina vychází z charakteristiky zrakové ostrosti, ale musí se přihlížet také na zorné pole, zraková ostrost do blízka, citlivost (světloplachost), schopnost rozlišovat barvy, schopnost lokalizovat předměty, fixovat předměty, sledovat jejich pohyb, intelekt a další. Obecně lze říct, že slabozrací lidé mají sníženu zrakovou ostrost obou očí, a to i s optimální brýlovou korekcí. Postižení je takového rozsahu, že postiženému činí obtíže v běžném životě. Jedná se o vadu orgánovou a neodstranitelnou. Poškození se může vztahovat na vnitřní i vnější oko, zrakové dráhy, ale i zrakové centrum. Vada může být vrozená či

získaná, stacionárního či progresivního charakteru. Mezi stupně postižení se zahrnují lehké, střední i těžké formy.

Schopnost osob s touto vadou začlenit se do chodu společnosti se často odvíjí od zrakového defektu, intelektu a řadou jiných vlastností a schopností postiženého jedince. U slabozrakých osob nejsou důsledky poškození tak patrné jako u předcházejících dvou kategorií, ale opět se omezují zrakové schopnosti, vytváří se zkreslené představy a díky postižení zraku nemožnosti bez problémů číst běžný tisk. Ke korekci zraku se používají nejrůznější optické pomůcky od běžných brýlí, přes dalekohledové brýle až po různé druhy lup. Lidé s tímto postižením jsou nuceni dodržovat zásady zrakové hygieny, aby nedocházelo ke zhoršování stavu. Kvůli narušené orientaci v prostoru se zaměřujeme u těchto osob také na výuku prostorové orientace a samostatného pohybu. Tuto vadu lze také kompenzovat zbylými smysly, které je nutno cvičit. [8], [9]

2.2.4 Osoby tupozraké a šilhavé

Opět kategorie všech věkových skupin, které mají částečně omezené zrakové funkce, obvykle jednoho oka.

Tupozrakost (amblyopie) je funkční vada, kdy se jedná o snížení zrakové ostrosti většinou jednoho oka, jež je důsledkem útlumu zrakového vnímání. Stupeň postižení se liší a v nejtěžších případech je až na hranici slepoty. „Z fyziologického a psychologického hlediska jde o nedostatečné rozvinutí binokulárního vidění, které je způsobeno rozdílem ve zrakové ostrosti pravého a levého oka. Na základě různé ostrosti tupozraký jedinec preferuje obrázek oka s lepší zrakovou ostroší a potlačuje obrázek hůře vidícího oka. Tupozrakost vzniká obvykle v útlém věku.“²

Šilhání (strabismus) je porucha rovnovážného ústrojí očí. „Osy očí nejsou rovnoběžné, obrázky v pravém a levém oku nevznikají na stejném místě na sítnici a nemohou tedy splynout, ale vznikne takto dvojitý obrázek (diplopie). Toto dvojité vidění působí rušivě, a proto je jeden z obrázků opět potlačen. Oko se takto postupně může stát tupozrakým.“³ Příčiny jsou

² LUDÍKOVÁ, L. *Tyflopedie I.*, s. 21.

³ LUDÍKOVÁ, L. *Tyflopedie I.*, s. 22.

různé, od obrny okohybných svalů, po poruchy v oblasti zrakových nervů. Ve většině případů jdou obě tyto poruchy odstranit či zmírnit. Potíže spojené s těmito defekty se promítají v pomalejší reakci na zrakové podněty, v porušeném vnímání prostorových vztahů. Čtení způsobuje rychlejší únavu a slzení očí a objevují se potíže s psaním. [8], [9]

2.2.5 Osoby s kombinovanými vadami

Skupina osob, u nichž se zrakové postižení vyskytuje společně ještě s jiným defektem. V současnosti se také můžeme setkat s termínem osoby se sdruženými defekty či osoby s vícenásobným postižením.

Vada zraku se kombinuje s psychickými, nervovými, sluchovými, řečovými i tělesnými poruchami na nejrůznějším stupni. Mohou být vrozené nebo získané. Nejčastěji se vyskytující kombinací je postižení zraku a sluchu. Musíme rozlišovat případy, kdy jde o osoby s vrozenou hluchotou a získanou slepotou, tedy hluchoslepé, a případy vrozené slepoty a získané hluchoty, kdy jsou jedinci označováni jako slepohluší. Velmi často jsou takto postižení lidé i němí. Potom mluvíme o slepohluchoněmotě. Základem práce s lidmi s těmito postiženími je zvládnutí posunků a gest. Po jejich zvládnutí se přechází na dotekovou abecedu a slepohluchoněmý se učí psát a číst pomocí Braillovy abecedy. Pokud jde o kombinace vady zraku s řečí je důležitá i pomoc logopeda. Méně často se vyskytují kombinace s tělesným postižením. U všech kombinací je však důležitá snaha o zařazení do společnosti. [9]

Pomoc zrakově postiženým zajišťují organizace pro zrakově postižené. Nejrozšířenější a široké veřejnosti asi nejznámější jsou TyfloCentra, TyfloServisy a Sjednocená organizace slabozrakých a nevidomých SONS. Existuje však i řada dalších, které jsou však již známy hlavně zrakově postiženým. Uvedu např. Výcvikové středisko vodících psů VSVP Jinonice, Kafira, Okamžik, Rekreační středisko Dědina, zvukové knihovny, Tyflopomůcky.

První jmenované organizace se zaměřují na širokou oblast pomoci zrakově postiženým. Klientům slouží k výuce prostorové orientace, nácviku chůze s bílou holí, nácvik sebeobsluhy v běžných denních činnostech, pomoc s odstraňováním bariér, učí klienty pracovat s počítačem, je zde možnost poradenství v oblasti specifických služeb pro zrakově postižené, předčitatelská služba, průvodcovská služba, osobní asistence, sociální rehabilitace, organizace pořádají poznávací a rekreační zájezdy. Pracovníci organizací pomáhají klientům s výběrem a nákupem kompenzačních pomůcek a zároveň učí jak s danou pomůckou zacházet.

V organizacích pro ZP mohou klienti také trávit svůj volný čas se stejně postiženými lidmi a využívat řadu aktivit, které jim organizace nabídnou. Organizace také vydávají časopisy, brožury a informační zpravodaje pro své klienty. Za zmínku stojí např. Zora nebo Majáček. Toto je jen malý výčet služeb pro zrakově postižené spoluobčany.

Organizace pro zrakově postižené fungují po celém území České republiky. Najdeme je snad ve všech větších městech, jako je Praha, Brno, Ostrava, Liberec, Olomouc, Hradec Králové, Jihlava, Pardubice, Plzeň, Ústí nad Labem, České Budějovice, Zlín. Všechny organizace a potřebné informace o činnosti těchto organizací najdou zrakově postižení na internetových stránkách www.sons.cz nebo www.tyfloservis.cz.

2.3 Kvalita života zrakově postižených a vyrovnání se s těžkou životní situací

Vědní obor, jež se zabývá zrakově handicapovaným člověkem je tyflogie. Její nedílnou součástí jsou otázky utváření osobnosti zrakově handicapovaného, a také se zabývá kvalitou jeho života. [6], [7]

„Pojem kvalita života můžeme všeobecně chápat jako úroveň fyzických, psychických a sociálních aktivit člověka ve vztahu k jeho ekosystému. Týká se to hlavně naplnění životních potřeb a spokojenosti v životě.“⁴

„Kvality života představují velmi rozsáhlou skupinu činitelů, které umožňují všem lidem s handicapem, ať už tělesným nebo smyslovým, žít v prostředí inaktní společnosti, tj. integrovaně, ale také v prostředí minoritní kultury specificky uzpůsobené pro život handicapovaných příslušné skupiny, tj. segregovaně. Tyto činitele rozdělujeme na dvě velké skupiny: vnitřní a vnější. K vnitřním činitelům, vytvářejícím změny v kvalitách života postižených, patří jejich somatická a psychická výbava, alternovaná defektem, poruchou nebo postižením. Z toho hlediska nás zajímá vše, co podmiňuje rozvoj a integritu osobnosti handicapovaného. Vnější činitelé kvalit života handicapovaných představují podmínky jejich existence

⁴ JESENSKÝ, J. *Andragogika a gerontagogika*, s. 81.

v oblastech přírodně ekologických, společensko-kulturních, výchovně vzdělávacích, pracovních a ekonomických, materiálně technických.“⁵

Důležitost posuzování kvality života spočívá v tom, že je nám schopna pomoci odhalit celkový vliv postižení na život jednotlivých osob. Vymezuje cíle a úkoly na pozitivní změny kvality života. Má svůj podíl na odhalování vlivu diagnostických, terapeutických, rehabilitačních, pedagogických, pracovních a sociálních zásahů na postiženého a jeho život. Po provedení těchto zásahů, umožňuje hodnocení efektivity uplatněných intervencí. [6]

„Údaje a výpovědi o kvalitách života handicapovaného se snažíme získat nejenom od něj, ale také od všech kteří s ním přicházejí do styku.“⁶ Při formulování jednotlivých úkolů, které by mohly pozitivně ovlivnit kvalitu života se nespolehnáme pouze na výpovědi zúčastněných, ale i na šetření objektivního charakteru. K hodnocení kvality života se někdy používá čtyřiceti položková stupnice, na základě níž byl sestaven dotazník Olsona a Barnese. Otázky v tomto dotazníku se týkají spokojenosti v životě a jsou zaměřeny na všechny složky kvality života (fyzické, psychické, sociální, spirituální). [5], [6]

Trvalé smyslové postižení způsobuje změnu kvality života a představuje zátěžovou situaci vysokého stupně. U každého člověka může probíhat proces vyrovnání se s těžkou životní situací jinak. Postižení na člověka působí podle toho, jak své postižení prožívá, jaké zvolí způsoby řešení této situace a jakým způsobem je ovlivňována jeho osobnost. Jsou známy techniky, kterými se člověk vyrovnává s těžkou životní situací. Většina technik je odvozena od dvou základních reakcí, a to agrese a úniku. [15]

Agresivita se projevuje ve formě přímého agresivního řešení (fyzické napadání), verbální agrese (nadávky, urážky, ironie), či přenášení agresivity na jiné objekty (ničení cizích věcí). Mezi agresivní techniky můžeme také zařadit upoutávání pozornosti, negativismus, hledání viníka nebo identifikace se silnější osobou nebo skupinou. U zrakově postižených se vyskytuje i aktivní řešení náročné životní situace. Je to tzv. kompenzace. Technika, která pomáhá

⁵ JESENSKÝ, J. *Andragogika a gerontagogika*, s. 81.

⁶ JESENSKÝ, J. *Andragogika a gerontagogika*, s. 82.

člověku vyrovnat deficit v jedné oblasti zvýšenou výkonností v oblasti druhé. Vynikající sluch a muzikálnost u zrakově postižených.

Únikové metody řešení náročných situací můžeme charakterizovat jako rezignaci na dosažení cíle. Řadíme sem izolaci, kdy se jedinec straní okolí. Dále je to únik do nemoci, racionalizace, při které si racionálně vysvětlujeme nedosažení cíle. Mezi únikové metody se dá včlenit také regrese, což je návrat na nižší vývojovou úroveň chování, a to zpravidla takovou, kdy byly plně uspokojeny všechny potřeby jedince. Poslední únikovou metodou je popření nebo potlačení ve vztahu k vlastnímu postižení. Tato techniky vlastně umožní nepřipustit sobě samému existenci obtíží.

Jednotně nelze techniky hodnotit jako špatné či dobré východisko ze situace postiženého. Je nutné se zajímat o osobnost postiženého, způsoby chování, rysy osobnosti a výsledky technik řešení životní situace. [15]

Používání kompenzačních pomůcek snad do jisté míry může zlepšit kvalitu života zrakově postižených. Díky počítačům, diktafonům, hlasovým zařízením, Pichtově psacímu stroji, Pražské tabulce a jiným pomůckám jsou lidé schopni komunikovat se svým okolím, děti a mladí lidé studovat, zařadit se do pracovního procesu a být i jinak aktivní. Existuje řada pomůcek jež usnadňují jedinci orientaci v prostoru a samostatný pohyb bez větší závislosti na okolí. Nejen ženy využijí mnoho pomůcek pro domácnost. Díky nim jsou schopny vařit, prát, žehlit, šít. Slouží jim k tomu ozvučené váhy do kuchyně, indikátory hladiny, oddělovače vajec, násypky, kolíčky na uzavření otevřených sáčků, ozvučené časové přístroje, fixy na označování kořenek, speciálně upravené krejčovské metry (prošíte, dřevěné se znaky), jehly a mnoho jiných pomůcek. Ve volných chvílích si zrakově postižení mohou zahrát piškvorky, domino, mlýn, šachy a to vše samozřejmě v potřebné velikosti a s nutným označením.

2.4 Chování, motivace, potřeby, zájmy zrakově postižených

Jak už jsem uvedla v odstavci Charakteristika člověka se zrakovým postižením, na formování osobnosti se podílí řada činitelů. Obecně je lze rozdělit na podmínky vnější a vnitřní podmínky. K vnitřním podmínkám patří somatické a psychické podmínky jedince, vnější podmínky lze celkově pojmut jako prostředí, v němž se člověk pohybuje. Je to prostředí přírodně ekologické, materiálně technické, kulturně společenské, pracovní a v neposlední řadě výchovně vzdělávací.

„Poranění nebo invalidita, zvláště jsou-li přítom viditelně postiženy pohybové nebo smyslové funkce nebo i tělesný zjev, vedou mnohdy k intenzivním úzkostem a stresům ohrožující právě zdravé utváření identity.“⁷

Rozvoj osobnosti je tedy podmiňován střetem s prostředím. Reakce člověka na změny prostředí se označují jako chování. „Chování je projev přizpůsobení organismu nebo osobnosti podmínkám přítomným i budoucím, není to tak jenom mechanická reakce na aktuálně působící podnět, chování může být vyvoláno i vzpomínkou na minulost nebo anticipací budoucnosti.“⁸ Hybnou silou chování je motivace. „Motivaci lze definovat jako souhrn všech intrapsychických dynamických sil neboli motivů, které zpravidla aktivizují a organizují chování i prožívání s cílem změnit existující neuspokojivou situaci nebo dosáhnout něčeho pozitivního.“⁹ Podkladem vzniku motivace je úsilí o rovnováhu s prostředím. Proces motivace má dvě složky. První složka je dynamogenní, jež aktivizuje jedince a druhá je složka instrumentální, zaměřující činnost člověka k určitému cíli. „Cílem nebo motivem pro chování individua se stává to, co je hodnotné a hodnotou je to, co vede k uspokojování potřeby.“¹⁰

„Potřeby jsou složitými psychickými stavy, které souvisejí s biologií organismu, ale také se společensko-kulturní a pracovní existencí člověka. Člověk má oproti zvířatům množství potřeb vyplývajících z kulturního prostředí, jež vytvořil a v němž žije, i z podmínek individuální existence.“¹¹ Potřeby se dají dělit ze dvou základních hledisek. Prvním hlediskem je dělení dle významu pro život, kam patří potřeby primární, jako jsou potraviny, vody, dojmů, spánku, bdění, činnosti, defekace, tepla, sexuality, polohy, informace a potřeby sekundární, které vedou k bohatšímu a příjemnějšímu životu. U každého jedince se pak na základě vůle, motivace a schopností vytváří hodnotová hierarchie, stupnice důležitosti životních hodnot. Tato hodnotová orientace je zcela individuální a soulad mezi hodnotovou orientací a jejím naplňením činí člověka spokojeným, klidným a šťastným. Druhým velkým hlediskem je dělení

⁷ MATĚJČEK, Z. *Psychologie nemocných a zdravotně postižených dětí*, s. 19 – 21.

⁸ JESENSKÝ, J. *Andragogika a gerontagogika*, s. 87.

⁹ PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*, s. 319.

¹⁰ JESENSKÝ, J. *Andragogika a gerontagogika*, s. 87.

¹¹ JESENSKÝ, J. *Andragogika a gerontagogika*, s. 87.

potřeb vyplývajících z obsahu. Patří sem čtyři velké skupiny potřeb, a to potřeby fyziologické, psychické, sociální a spirituální. Handicapovaní, v našem případě hlavně zrakově, usilují zadaptovat se na prostředí, na vlastní kulturu, kompenzaci handicapu a snahu zařadit se do normálně fungující společnosti. Proto je nutné pochopit jaké jsou skutečné potřeby handicapovaného člověka. To je důležité pro jejich potřebu integrace do společnosti. [5], [12]

Jak ve své knize popisuje Jesenský, zrakově postižení dělí potřeby dle důležitosti takto: Jako nejvyšší frekvenci specifických potřeb uvádí sociální rehabilitaci, pracovní rehabilitaci a uplatnění psychorehabilitace, vzdělání a výchovu, spolčování se stejně postiženými, citové využití a uspokojenost, informovanost, životní jistoty, samostatnost a nezávislost, protetika a kompenzační pomůcky, zvýšení životních nákladů, potřeba životního partnera, kulturní a estetické vyžití, právní a sociální pomoc. Jako zvýšenou frekvenci specifických potřeb uvádí technické úpravy vnějšího prostředí úpravu režimu a životosprávy a rekreaci, tělovýchovu a sport. Normální frekvence specifických potřeb jsou pak sexualita, léčení a represivní opatření. I tady platí, že čím je osobnost člověka vyspělejší, tím je rozvinutější jeho potřeba ve vyšších hodnotách. [5]

„S potřebami jsou spojeny zájmy. Zájem je schopnost trvalejšího zaměření, soustředění na určitou činnost a potřebu s výrazným emočním doprovodem; stimuluje paměť, myšlení, vůli aj. psychické procesy; lidé se svými zájmy výrazně liší, a to nejen jejich zaměřením, ale i vytrvalostí, hloubkou, šířkou, intenzitou a hodnotou.“¹²

2.5 Úloha rodiny a nejbližšího sociálního prostředí

„Rodina je sice malou, ale zcela specifickou sociální skupinou osob spojenou svazky manželství, krve nebo adopce, která spolu bydlí. Vztahy uvnitř skupiny se zpravidla vytvářejí podle společensky uznané a určené dělby rolí a podle společensky významného vzorce úkolů.“¹³

¹² JESENSKÝ, J. *Andragogika a gerontagogika*, s. 90.

¹³ STAŇKOVÁ, M. *Základy teorie ošetřovatelství*, s. 67.

Určité postižení vždy zasáhne celou rodinu, ne jen člověka samotného. Jedinec většinou hledá v této obtížné situaci pomoc svých blízkých. Většina příbuzných má zájem na zlepšení kvality života handicapovaného. [14]

U nevidomých dětí, závisí celkový vývoj dítěte na chování rodičů. Chování rodičů k nevidomému dítěti je dáno tím, jaký k němu mají vztah. Není snadné a jednoduché si najít ten správný vta. V praxi se můžeme setkat se vztahem přehnaně ochranným, jež se projevuje přemrštěným strachem o dítě. Vztahem nevhodně náročným, kdy rodiče nechtějí brát v potaz, že je jejich dítě nevidomé a kladou na něj přehnané nároky. A vztahem přiměřeným k vadě dítěte. Rodiče se snaží pochopit a porozumět specifickým potřebám dítěte. [4]

2.6 Možnosti přípravy na povolání u zrakově postižených osob

U zrakově postižených osob ovlivňuje výběr povolání více faktorů než u osob vidících. Mezi základní faktory patří osobnost zrakově postiženého, kdy k rozvoji osobnosti je zapotřebí více podnětů, jinak dochází k deprivaci. Na utváření osobnosti se také velkou měrou podílí rodina a způsoby výchovy. Dalšími faktory majícími vliv na výběr povolání jsou intelekt, prostředí, stupeň a typ zrakového postižení, míra začlenění zrakově postiženého jedince do společnosti a v neposlední řadě nabídka možností přípravy na povolání. [8], [11], [12]

„V minulém období byla dávana přednost vzdělání ve speciálních školách. V současné době se stále zvyšuje počet zrakově postižených dětí vzdělávaných v běžných školách. Umožňují jim to nejen technicky dokonalé pomůcky, zejména však speciální výchova těchto dětí již od předškolního věku, resp. od narození, která zrakově postiženým dětem umožňuje nastoupit do běžné školy a být stejně připravené jako děti zdravé. Speciální péče v předškolním věku je zajištěna odborníky specializovaných institucí.“¹⁴

2.6.1 Rodinná výchova

Rodina ovlivňuje sebehodnocení dítěte a jeho sebevědomí. To je pak rozhodující při začleňování do kolektivu a odráží se ve výběru školy a následného povolání. Těžké je z tohoto pohledu období adolescence, kdy hledáme smysl života a pro zrakově postiženého jedince je

¹⁴ KEBLOVÁ, A. *Zrakově postižené dítě*, s. 5.

toto těžší než pro jeho vrstevníky, kteří vidí. „Jeho ohrožení se může projevit v pocitech nejistoty, strachu ze ztráty alespoň přijatelné role a žádoucí pozice mezi lidmi.“¹⁵ Rodinná výchova je základ pro další rozvoj dítěte.

Výchova v rodině je závislá na vztahu k dítěti, poznatků rodičů, časových možnostech, morálních postojích a materiálním zabezpečení. Před vstupem do mateřské školy by mělo dítě zvládnout základní sebeobsluhu, tzn. česání, mytí rukou, používání WC, čištění zubů, oblékání a obouvání, jedení z misky a pití z hrnečku. Dítě by také mělo zvládnout samostatnou chůzi v prostoru, a to chůzi do schodů i ze schodů, chůzi po rovině a z kopce. Zároveň je důležité mít již určité zkušenosti s kolektivem dětí, určitou slovní zásobu a schopnost mluvit v souvislých větách. [9], [15]

2.6.2 Mateřské školy pro zrakově postižené děti

Mateřské školy pro zrakově postižené děti mohou být specializované na určitý druh postižení. Existují školy pro všechny stupně zrakového postižení. Do mateřské školy jsou děti přijímány na základě doporučení oftalmologa ve věku tří až šesti let. Hlavním úkolem mateřských škol je rozvíjet osobnost dítěte a připravit jej na další stupeň vzdělání. Cílem je získat návyky v orientaci, samostatném pohybu, přizpůsobit se kolektivu, vytvářet hygienické a pracovní návyky. Důraz se klade na smyslovou výchovu, jejímž úkolem je rozvoj kompenzačních systémů. Mateřská škola pro děti s tupozrakostí se nachází také ve Zlíně. [15]

2.6.3 Základní školy pro zrakově postižené děti

Tak jako mateřské školy jsou i základní školy zaměřeny na děti s určitým stupněm zrakového postižení. Do základních škol pro zrakově postižené se zařazují žáci s vadami zraku, pro které by nebylo možné i s použitím běžných optických pomůcek zvládnout vzdělání na základní škole. Počet dětí ve třídě by neměl být vyšší než deset žáků. Základní školy pro zrakově postižené děti se nacházejí např. v Praze, Brně, Opavě, Ostravě, Olomouci, Dvoře Králové. Nejbližší Zlínu je jedna základní škola v Kroměříži.

¹⁵ BOTŠOVÁ, M. *Návaznost pracovního uplatnění na možnosti vzdělávání zrakově postižených v ČR*, s. 12.

Při vyučování se používá řada speciálních pomůcek. K výuce Braillova písma děti využívají slabikáře, buď s písmem, nebo obrázky, kde si cvičí hmatové schopnosti a dále také kostku s body. Učebnice jsou tištěny v Braillově bodovém písmu, žáci se zbytky zraku využívají k nácvičce černotisku velké sešity se zvláštním linkováním, do kterých píšou fixem. Existují také kontury pro psaní, kdy písmo zůstává vyvýšené. Speciální pomůckou pro psaní, kreslení a rýsování je šestibodá tabulka nebo Pichtův psací stroj, Pražská tabulka, kolíčkové tabulky. Jestliže to vada vyžaduje, pracují žáci s individuálními optickými pomůckami, jako jsou lupy, dalekohledové brýle. V současné době jsou se rozšířilo používání počítačů. Ty jsou opatřeny programy pro zvětšení písma nebo jsou ozvučené. Příslušenstvím k počítači je tiskárna, pro tisk v Braillově písmu.

Základní školy nejsou zaměřeny jen na psaní a čtení v Braillově písmu, ale vyučování se řídí dle obsahu vyučování na základní škole. Cílem výuky je připravit žáka na další studium. [8], [9]

2.6.4 Zvláštní školy pro nevidomé, žáky se zbytky zraku a slabozraké

Tyto školy poskytují možnost vzdělání dětem s kombinovanými vadami. Existují např. na území Prahy, Brna nebo Bratislavy. Důraz se klade na rozvoj a výcvik zbylých smyslů. Po absolvování zvláštní školy by žák mohl nastoupit do zvláštních učebních oborů, nebo se naučit jednoduché rukodělné činnosti. [9]

2.6.5 Střední odborné školy a učiliště pro zrakově postiženou mládež

Střední odborné učiliště Aloise Klára v Praze nabízí zrakově postiženým získání kvalifikace v oboru keramické práce, čalouník, kartáčnické a košíkářské práce, rekondiční a sportovní masér, knihář a textilní výtvarnictví. Jde o tří až čtyřleté studijní obory ukončené závěrečnou zkouškou a získáním výučního listu nebo maturitního vysvědčení. Absolventi mají možnost širokého uplatnění.

Škola Jaroslava Ježka pro zrakově postižené v Praze je dvouletá praktická škola se zaměřením na práci s keramickou hlinou. [3]

Konzervatoř a ladičská škola Jana Dejla se sídlem v Praze připravuje žáky v sedmiletém oboru hudba a zpěv pro povolání učitelů hudební výchovy. Najdeme tu i pětiletý obor ukončený maturitní zkouškou. Ten připravuje studenty na povolání ladičů klavírů.

Speciální střední škola a Odborné učiliště pro zrakově postiženou mládež v Brně, nabízí Obchodní akademii, Masér, jež jsou ukončeny maturitní zkouškou. Výučním listem je ukončeno Střední odborné učiliště čalounické výroby a Práce v sociálních a zdravotnických zařízeních, pečovatelská práce. [3], [9]

2.6.6 Gymnázium pro zrakově postiženou mládež

Na území Moravy se nalézá Biskupské gymnázium v Brně. V Praze je čtyřletý obor pro absolventy základních škol, zvláště pak pro ty, jež chtějí studovat na vyšší či vysoké škole. Je ukončen maturitní zkouškou. Studium je zaměřeno na informatiku a výpočetní techniku, dále pak cizí jazyk. Ve škole je i výuka prostorové orientace. [3], [9]

2.6.7 Vysokoškolské studium zrakově postižených osob

Po úspěšném zvládnutí střední školy ukončené maturitní zkouškou se mohou zrakově postižení přihlásit na vysokou školu, kde již studují s vidící mládeží. Je nutné volit obor vzhledem k typu zrakového postižení. Nejčastěji zrakově postižení studují obory ekonomické, právnické, žurnalistiku a filozofii. Ke studiu opět využívají řadu pomůcek, jako jsou skripta v bodovém písmu, magnetofony, Pichtův psací stroj, počítače. [9]

3 KOMPENZAČNÍ POMŮCKY PRO OSOBY S POSTIŽENÍM ZRAKU

Kompenzační pomůckou pro zrakově postižené chápeme nástroj, nebo zařízení vyrobené speciálně tak, aby svými vlastnostmi a možnostmi využití, kompenzovalo nedostatečnost způsobenou těžkým zrakovým postižením. „Známe je především jako prostředky kompenzující poškozené zrakové vnímání a prostředky určené ke zvýšení kvality vnímání zrakem, a to korekcí nebo reedukací.“¹⁶

Nabídka kompenzačních pomůcek pro nevidomé a slabozraké je velmi široká a zasahuje do všech oblastí života zrakově postiženého. Jednotlivé pomůcky můžeme rozdělit do několika skupin. Jsou to:

- pomůcky usnadňující orientaci a samostatný pohyb
- časoměrné pomůcky, indikátory a měřící přístroje s hlasovým výstupem
- pomůcky umožňující zápis nebo záznam informací
- pomůcky pro běžné činnosti v domácnosti
- optické pomůcky
- optoelektronické pomůcky a pomůcky na bázi PC
- pomůcky pro zábavu a výuku [17]

Nezákladnější kompenzační pomůckou pro nevidomé je bílá hůl. Červeno-bílou hůl používají lidé hluchoslepí. Bílé hole mohou být pevné, skládací, krátké, dlouhé, dřevěné, kovové, plastové. Bílé hole patří ke kompenzačním pomůckám usnadňujícím orientaci a samostatný pohyb. Do skupiny těchto pomůcek dále řadíme akustické systémy pro snadnou orientaci, jako je tyflosonar, majáček, dálkový ovladač.

Skupina pomůcek časoměrných, indikátorů a měřících přístrojů s hlasovým výstupem v sobě zahrnuje hmatové či digitální hodinky, budík, mluvicí teploměr (osobní i externí), digitální osobní teploměr, mluvicí kalkulačku, mluvicí pásmo, ColorTest (přístroj sloužící k pozná-

¹⁶ KEBLOVÁ, A. *Zrakově postižené dítě*, s. 49.

vání barev), demokleště, kombinované indikátory hladiny a světla, digitální tonometr, sherlock (signalizační, orientační i komunikační pomůcka) aj.

Pomůcky umožňující zápis a záznam informací jsou Pichtův psací stroj, kolíkové písanky šestibodové, Pražské řádkové tabulky (jedno či trojřádkové), Hradecká písanka, šablona na podpis a na adresy, diktafony, tyflografické záznamníky a kazety. Ke čtení poté slouží učebnice, časopisy a knihy v Braillově písmu, akustické kalkulačky, čtecí přístroje, reliéfní obrazový materiál. K nácvičku bodového písma se používá B kostka nebo šestibod.

Mluvicí kuchyňská váha, osobní váha s hlasovým výstupem, kolíčky k uzavírání sáčků, skládací prkénko, násypky, oddělovač žlutku, propichovač vajec, kráječ cibule, dávkovač kečupu, indikátor hladiny, půlič tablet, zásobník léků, kroužek na ponožky, jehly pro nevidomé, rozlišovač bankovek, prošívání krejčovský metr, nesmeky na boty. Toto je jen malý výčet pomůcek pro domácnost.

Dětem, ale samozřejmě nejen jim, udělá velkou radost možnost zahrát si nějakou společenskou hru se svými přáteli nebo známými. Pro tento účel jsou zde společenské hry konstruované tak, aby se zrakově postižení mohli orientovat hmatem. Jako zástupce her uvedu dámu, domino, piškvorky, člověče nezlob se, mlýn, šachy. Zrakově postižení samozřejmě také sportují. Mohou se věnovat kuželkám, goalballu, lukostřelbě, bowlingu, atletice, lyžování, turistice nebo sportovnímu plavání nevidomých a slabozrakých.

Optické pomůcky jsou obvykle první pomůcky s nimiž se člověk setká, když už nestačí korekce zraku běžnými dioptrickými brýlemi. K optickým pomůckám se řadí různé druhy brýlí, kontaktních čoček, lup. Vhodnou optickou pomůcku doporučí oční lékař. Optoelektronické pomůcky se předepisují, pokud již nestačí optické pomůcky. V dnešní době mají svůj význam i ve vzdělání. Za zmínku stojí kamerové lupy, televizní čtecí lupy, zápisník s hlasovým výstupem, digitální čtecí zařízení, digitální zvětšovací lupy pro slabozraké. Osobní počítač může mít jako přídatnou pomůcku braillovský řádek (hmatový displej), nebo tiskárnu (běžnou, braillovskou). [17]

Na začátku kapitoly jsem se zmínila o reedukačních pomůckách. Reedukační pomůcky jsou určeny slabozrakým a pomáhají jim vyrovnávat nedostatečně vyvinuté či porušené funkce zraku. Slabozraký díky nim získá potřebnou samostatnost. Pracovní stoly se sklopnou deskou, sešity s výraznými linkami, učebnice a knihy s většími typy písma aj. [8]

Kompenzační pomůcky zrakově postižený získá koupí ve specializovaných prodejnách Tyflopomůcek nebo na lékařský předpis (bílé hole, indikátory světla a hladiny, glukometr, lékařský teploměr. Poslední možností je pak příspěvek sociálního odboru obce s rozšířenou působností. [17]

V současné době se rozmáhá trend různých farmaceutických a kosmetických firem, označovat např. krabičky léků, popiskem v bodovém písmu.

4 SOCIÁLNÍ POMOC ZRAKOVĚ POSTIŽENÝM

K tématu mé práce se nejlépe vztahuje zákon 108/2006 ze dne 14. března 2006, zákon o sociálních službách. Tento zákon upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči, podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb. Vyhláškou 505/2006 Sb. ze dne 15. listopadu 2006, se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, který jsem uvedla výše. Tato vyhláška obsahuje rozsah úkonů poskytovaných u jednotlivých druhů sociálních služeb. Např. § 3 stanoví Základní sociální poradenství, § 4 Odborné sociální poradenství, § 5 Osobní asistenci, § 8 Průvodcovské a předčitatelské služby, § 21 Tlumočnické služby a § 35 Sociální rehabilitaci.

Vzhledem k tomu, že se ve práci věnuji hlavně kompenzačním pomůckám pro zrakově postižené, uvedu vyhlášku 182/1991 Sb. ze dne 26. dubna 1991, kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení. § 31 stanoví mimořádné výhody pro těžce zdravotně postižené občany, kdy se občanům starším jednoho roku s těžkým zdravotním postižením, které podstatně omezuje jejich pohybovou nebo orientační schopnost, se podle druhu a stupně postižení poskytují mimořádné výhody I., II. nebo III. stupně. Dle § 33 o jednorázových příspěvcích na opatření zvláštních pomůcek, se mohou zrakově postiženým občanům poskytnout ty pomůcky, které jim umožňují získávat informace nebo styk s okolím prostřednictvím hmatových nebo sluchových vjemů nebo prostřednictvím zbytků zraku, popřípadě na pomůcky na přípravu a realizaci pracovního uplatnění. Stejný paragraf také uvádí, že úplně nebo prakticky nevidomým občanům lze hradit výdaje spojené s výcvikem a odevzdáním vodícího psa až do výše obvyklých nákladů. Tato vyhláška určuje příspěvek na úpravu bytu dle § 34. § 46 stanoví příspěvek úplně nebo prakticky nevidomým občanům, kdy nevidomému vlastníku vodícího psa může pověřený obecní úřad poskytnout příspěvek na krmivo pro tohoto psa, a to ve výši 800 Kč měsíčně. Příloha 4 vyhlášky 182/1991 Sb. se vztahuje k rehabilitačním a kompenzačním pomůckám pro těžce zdravotně postižené občany. Obsahuje seznam pomůcek i pro zrakově postižené občany a zároveň i nejvyšší možnou částku příspěvku z ceny. Pro ilustraci uvedu alespoň pár příkladů:

1. Slepecký psací stroj	100 %
2. Čtecí přístroj pro nevidomé s hlasovým výstupem	100 %

3. Slepecké hodinky a budíky s hlasovým nebo hmatovým výstupem	50 %
4. Indikátory barev pro nevidomé	100 %
5. Dvoukolo	50 %

Toto je opravdu jen nepatrný zlomek z uváděných pomůcek. Celkový seznam obsahuje 20 položek.

Komentář č. 4/2000 se vztahuje k některým otázkám poskytování jednorázových příspěvků na opatření zvláštních pomůcek podle ustanovení § 33 vyhlášky MPSV ČR č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a srovnatelnosti pomůcek k odstranění, zmírnění nebo překonání následků těžkého zdravotního postižení s pomůckami uvedenými v příloze č. 4, o níž jsem se zmínila v předchozím odstavci. Tento komentář říká, že pokud zrakově postižený občan potřebuje pomůcku, která není uvedena v příloze č. 4 výše uvedené vyhlášky, může mu okresní úřad poskytnout příspěvek na opatření takové pomůcky ve stejné výši jako je příspěvek stanovený v příloze č. 4, pokud takovou pomůcku uzná za srovnatelnou. Toto posouzení je plně v kompetenci okresního úřadu.

Komentář č. 1/2005 ze dne 30. března 2005 stanoví srovnatelnost pomůcek pro účely jednorázového příspěvku na opatření zvláštních pomůcek. Při rozhodování o poskytnutí příspěvku by měly správní úřady přihlížet ke stupni zdravotního postižení. Pokud občan dostane příspěvek na pomůcku, musí do půl roku přinést doklad o zakoupení pomůcky a 5 let musí tuto pomůcku vlastnit. Po uplynutí doby pěti let si může zažádat o pomůcku novou. Pokud zrakově postižený žádá o příspěvek na úpravu bytu, musí mít v bytě trvalé bydliště. Toto se nesmí po dobu 10 let změnit. Dále musí do tří let dodat vyúčtování o přestavbě bytu.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 TECHNIKY POUŽITÉ PŘI PRŮZKUMU, STANOVENÍ CÍLŮ A HYPOTÉZ PRÁCE

Při zpracování své bakalářské práce jsem vycházela z postupů pro kvantitativní průzkum. Průběh kvantitativního průzkumu je přesně dán. Nejprve je třeba si definovat problém, tzn. zvolit téma. Následně je nutné studium literatury, kdy se seznámíme s teoriemi a poznatky na toto téma. Formulace hypotéz a zvolení metod průzkumu jsou dalším krokem. Poté, co jsme si zvolili jednu či více metod, můžeme přistoupit ke sběru a zaznamenávání dat. Analýza výsledků zahrnuje uspořádání získaných informací, analýza údajů, ověření nebo odmítnutí hypotézy. Posledním krokem při průzkumu je vypracování zprávy. [2]

5.1 Techniky průzkumu

V průzkumu, který jsem prováděla, jsem jako hlavní metodu sběru informací použila dotazník. Jedná se o soubor otázek, které jsou předem vytvořeny na formuláři a slouží ke zjištění názorů, postojů a mínění lidí. Jde o velmi populární a rozšířenou techniku sběru informací. Jednalo se o anonymní průběh dotazníkového šetření. Tím se rozumí, že jsem respektovala anonymitu osob, jež se podílely na vyplňování dotazníku, a také záruku, že získané informace budou využity pouze k vypracování bakalářské práce. Mezi hlavní klady dotazníku patří velké množství dat získané v krátké době, jednoznačná formulace otázek bez emocí respondenta a při osobním jednání až 100% návratnost. Záporům pak může být naopak snížená návratnost při posílání dotazníků poštou, subjektivní odpovědi, a také nemožnost zpětného zásahu do otázek v dotazníku.

Při vytváření otázek v dotazníku můžeme použít různé druhy otázek, jako jsou uzavřené, volné, polouzavřené, filtrační, projekční, kontrolní otázky, škálové, výčtové a stupnicové. Uzavřené otázky nabízejí možnost výběru odpovědi, naopak volné otázky nechávají odpověď zcela na respondentovi. Polouzavřené jsou pak kombinací obou předchozích variant. Filtrační otázky mají eliminovat dotazované, kteří z různých důvodů nemohou na otázku odpovědět, nebo nemají k otázce žádný vztah. Projekční otázka nabízí respondentovi názor druhých lidí. Kontrolní otázky klademe v případech, kdy si chceme ověřit, zda respondent odpovídá pravdivě. Škálové otázky žádají respondenta, aby zařadil zkoumanou věc na určité kontinuum, tzn. chceme po něm postoj či názor. Výčtové otázky nabízejí respondentovi vybrat i více odpovědí z nabízených možností. [2]

Byla jsem taky přítomna při některých klubových akcích Tyflocentra Zlín a pozorovala chování, jednání klientů a jejich vzájemnou komunikaci a práci zaměstnanců organizace s klienty.

5.2 Charakteristika zkoumaného vzorku

Dotazníky jsem rozeslala do Zlína, Pardubic, Jihlavy, Liberce, Ostravy a Olomouce. Zprostředkovateli dotazníků byly hlavně Tyflocentra, která se věnují především dospělým, zrakově postiženým lidem. Respondenty byli hlavně klienti těchto organizací. Z celkového počtu 100 rozeslaných dotazníků se mi zpět vrátilo 87 dotazníků, tj. 87 % návratnost. Dotazník obsahuje třiatdvacet otázek. Převážná většina otázek je postavena jako otázky uzavřené či polouzavřené. Použila jsem také otázku volnou a škálovou..

5.3 Cíle práce

V teoretické části jsem se snažila shrnout velmi obsáhlou psychosociální problematiku zrakově postižených jedinců. Z této široké tematiky jsem si pro zpracování bakalářské práce vybrala kompenzační pomůcky pro osoby se zrakovým defektem.

Jako cíle praktické části své práce jsem si stanovila:

- zjistit uplatnění kompenzačních pomůcek v běžném životě zrakově postižených
- zjistit dostupnost kompenzačních pomůcek pro osoby se zrakovým defektem
- zjistit potřebnost organizací zajišťující pomoc zrakově postiženým jedincům
- vyhodnotit a zpracovat údaje získané dotazníkovým šetřením

5.4 Stanovení hypotéz práce

Hypotéza 1

Myslím si, že převážná většina dotázaných využívá kompenzační pomůcky v běžném životě, a to hlavně pro prostorovou orientaci a činnosti v domácnosti. Asi polovina respondentů potřebuje kompenzační pomůcky k výkonu svého povolání.

Hypotéza 2

Domnívám se, že mezi nejvíce využívané pomůcky, a to asi u 55 % dotázaných, patří signalizační, orientační a komunikační pomůcky a u 45 % respondentů pomůcky pro zápis a záznam informací.

Hypotéza 3

Domnívám se, že pro většinu dotázaných je z finančních důvodů obtížné obstarat si kompenzační pomůcku.

Hypotéza 4

Předpokládám, že 30 % všech dotázaných využívá služeb vodícího psa. Zároveň předpokládám, že zbylých 70 % dotázaných psa nemá, protože ho vzhledem ke stupni postižení nepotřebuje.

Hypotéza 5

Myslím si, že více než polovina respondentů využívá možnosti seznámit se s kompenzační pomůckou v organizaci pro zrakově postižené. Při výběru pomůcky dá hlavně na radu pracovníka organizace a menší část dotázaných se obrátí s žádostí o pomoc na sociálního pracovníka.

Hypotéza 6

Domnívám se, že 99 % všech dotázaných osob zná a zároveň využívá některé z nabídky služeb organizací pro zrakově postižené.

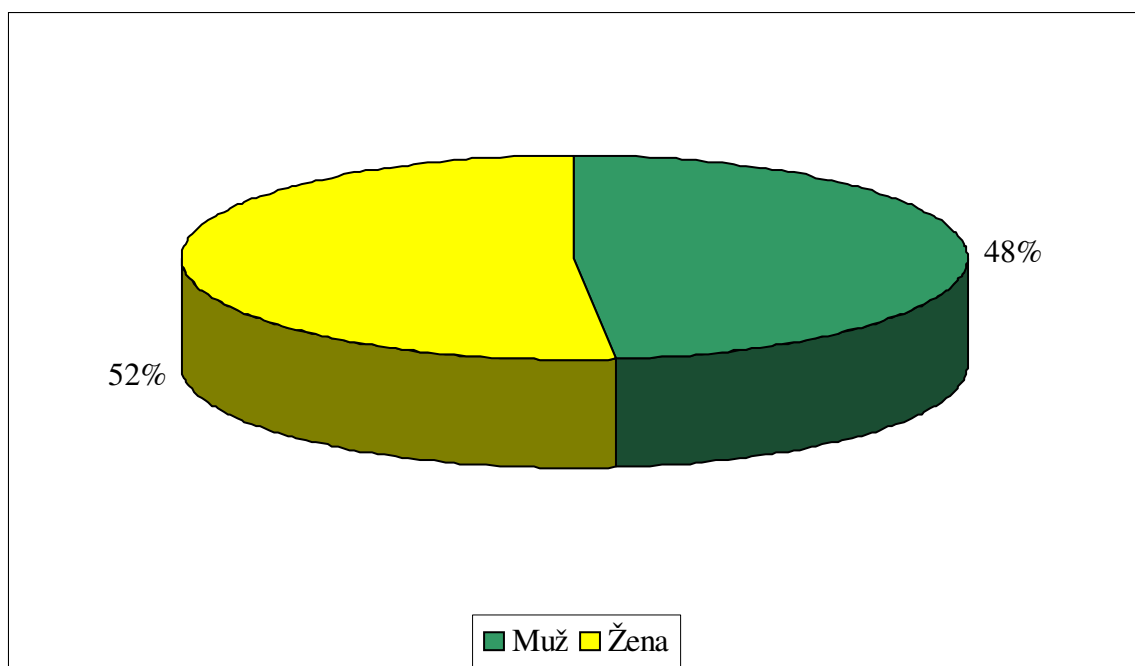
6 ZPRACOVÁNÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Otázka číslo 1

V otázce číslo 1 jsem se zaměřila na pohlaví dotázaných.

Tab. 1. Pohlaví

	Muž	Žena
Počet respondentů	42	45
Celkový počet respondentů	87	
Procenta	48 %	52 %

Graf 1. Pohlaví

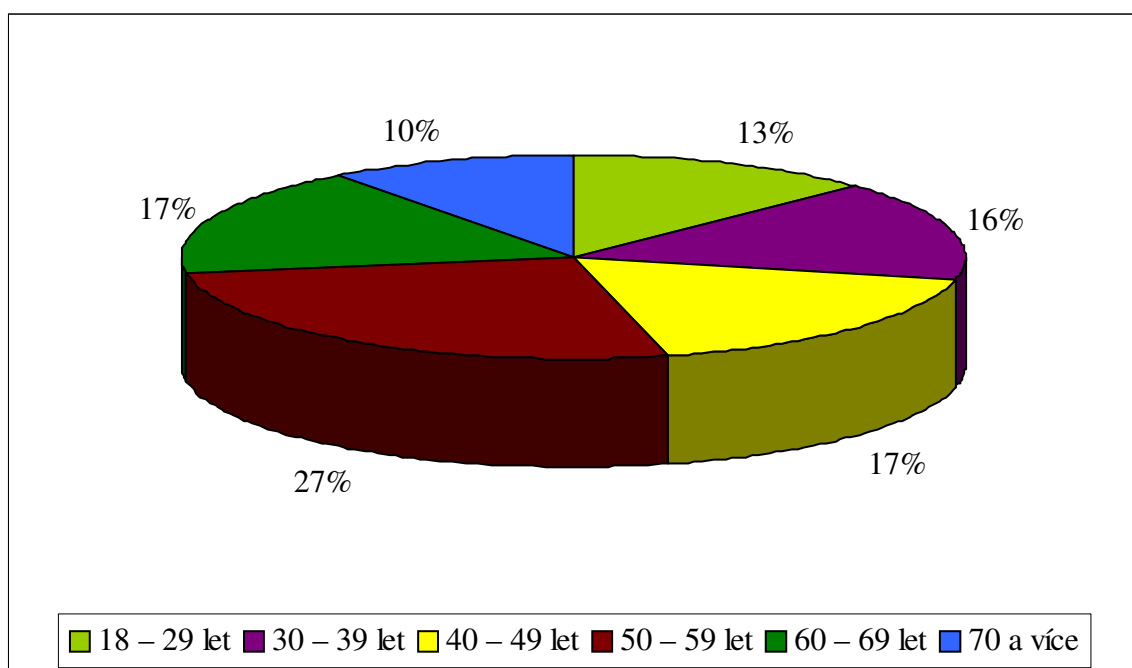
Shrnutí: Z tabulky je jasně viditelné, že dotazníkového šetření se celkem zúčastnilo 87 respondentů, z čehož bylo 42 mužů a 45 žen. Z grafu i z tabulky pak můžeme vyčíst procentuální zastoupení mužů i žen.

Otázka číslo 2

Otázka číslo 2 zjišťovala věkové skupiny respondentů.

Tab. 2. Věk

	18 – 29 let	30 – 39 let	40 – 49 let	50 – 59 let	60 – 69 let	70 a více
Počet	11	14	15	23	15	9
Procenta	13 %	16 %	17 %	27 %	17 %	10 %

Graf 2. Věk

Shrnutí: Ve druhé otázce jsem se zaměřila na věk dotazovaných, zrakově postižených osob. Z tabulky i grafu je patrné, že na dotazník odpovídali lidé různých věkových kategorií, od 18 let a výše. Věk respondentů byl zčásti ovlivněn tím, že jsem dotazníky rozeslala do organizací pro zrakově postižené, jež se věnují hlavně dospělým lidem. Nejvíce byla zastoupena kategorie lidí ve věkovém rozmezí od 50 do 59 let. Věkové kategorie od 40 do 49 let a od 60 do 69 let měly shodný počet odpovídajících. Nejméně respondentů, 9, se nachází ve věkové kategorii od 70 let nahoru.

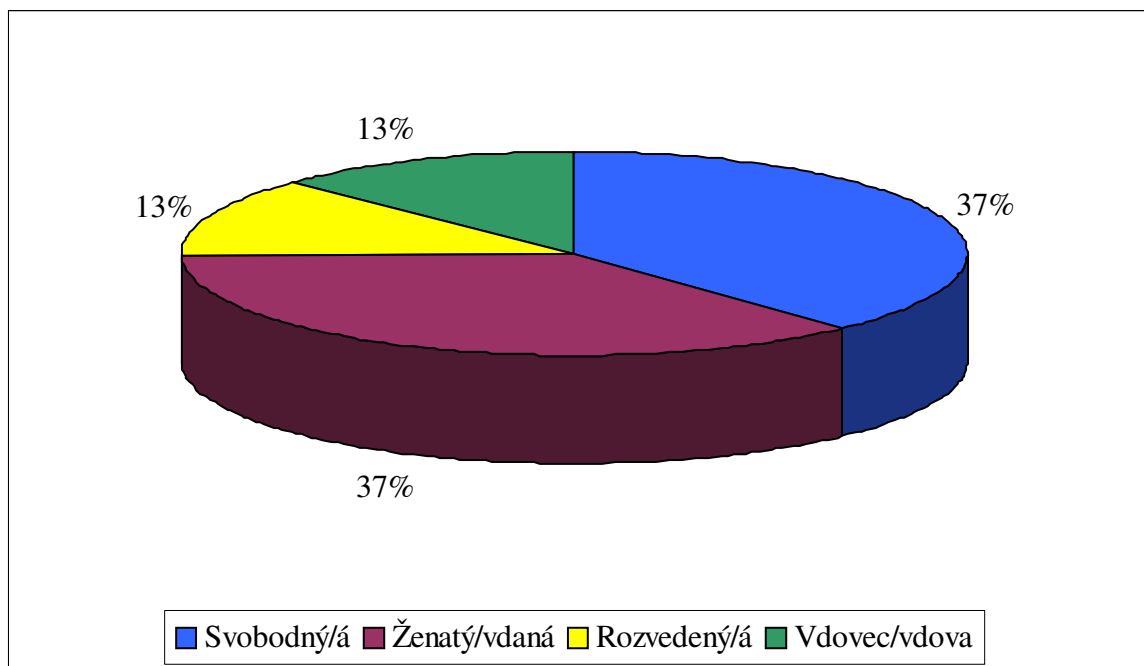
Otázka číslo 3

V otázce číslo 3 jsem se zajímala o rodinný stav dotazovaných.

Při zpracování údajů otázky, mě napadlo, jak věk ovlivňuje rodinný stav respondentů. S otázkou jsem proto dále pracovala, protože dle mého názoru věk a rodinný stav spolu úzce souvisí.

Tab. 3. Rodinný stav

	Svobodný/á	Ženatý/vdaná	Rozvedený/á	Vdovec/vdova
Počet odpovědí	33	32	11	11
Procenta	37 %	37 %	13 %	13 %

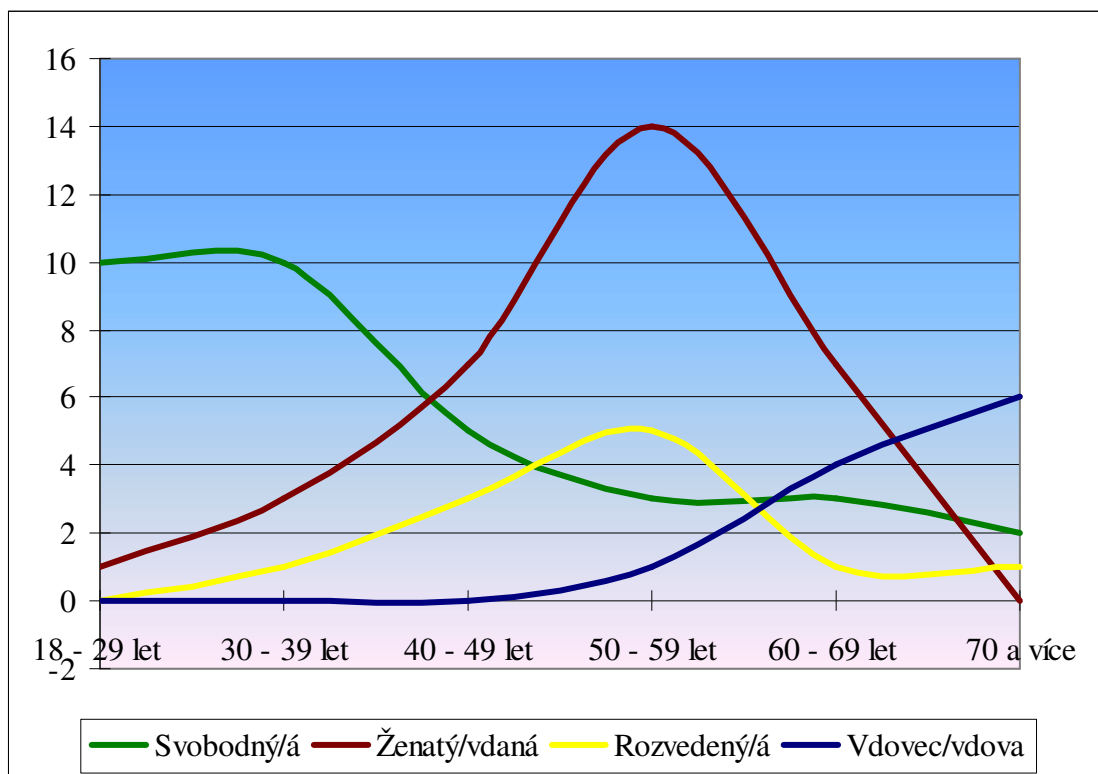

Graf 3. Rodinný stav

Shrnutí: Z tabulky a následně z grafu je na první pohled jasné, že stejný počet procent, tedy 37 % dosáhly odpovědi svobodný/á a ženatý/vdaná. Stejný počet procent, tedy 13 %, mají odpovědi rozvedený/á a vdovec/vdova. V tabulce najdeme hodnotové rozložení jednotlivých odpovědí.

Tab. 4. Rodinný stav v závislosti na věku

Věk	Svobodný/á		Ženatý/vdaná		Rozvedený/á		Vdovec/vdova	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%	Počet	%
18-29 let	10	31 %	1	3 %	-	0 %	-	0 %
30-39 let	10	30 %	3	9 %	1	9 %	-	0 %
40-49 let	5	15 %	7	22 %	3	27 %	-	0 %
50-59 let	3	9 %	14	44 %	5	46 %	1	9 %
60-69 let	3	9 %	7	22 %	1	9 %	4	36 %
70 a více	2	6 %	-	0 %	1	9 %	6	55 %
celkem	33		32		11		11	
celkový počet respondentů	87 respondentů							

Graf 4. Rodinný stav v závislosti na věku

Shrnutí: V rámci otázky číslo 3 mě zajímala závislost věku na rodinném stavu. Proto jsem vytvořila přehlednou tabulku a graf, z něž lze jednoduše vyčíst, že nejvíce ženatých mužů a vdaných žen je ve věkové kategorii mezi 50 a 59 lety. Nejvíce svobodných se nachází ve věkovém rozmezí 18 až 29 let, naopak nejméně jich je v kategorii 70 a více. Není se však čemu divit, neboť stejný údaj bychom našli i v populaci vidících osob. Zajímavostí by mohl být fakt, že i rozvedených je nejvíce ve věku od 50 do 59 let.

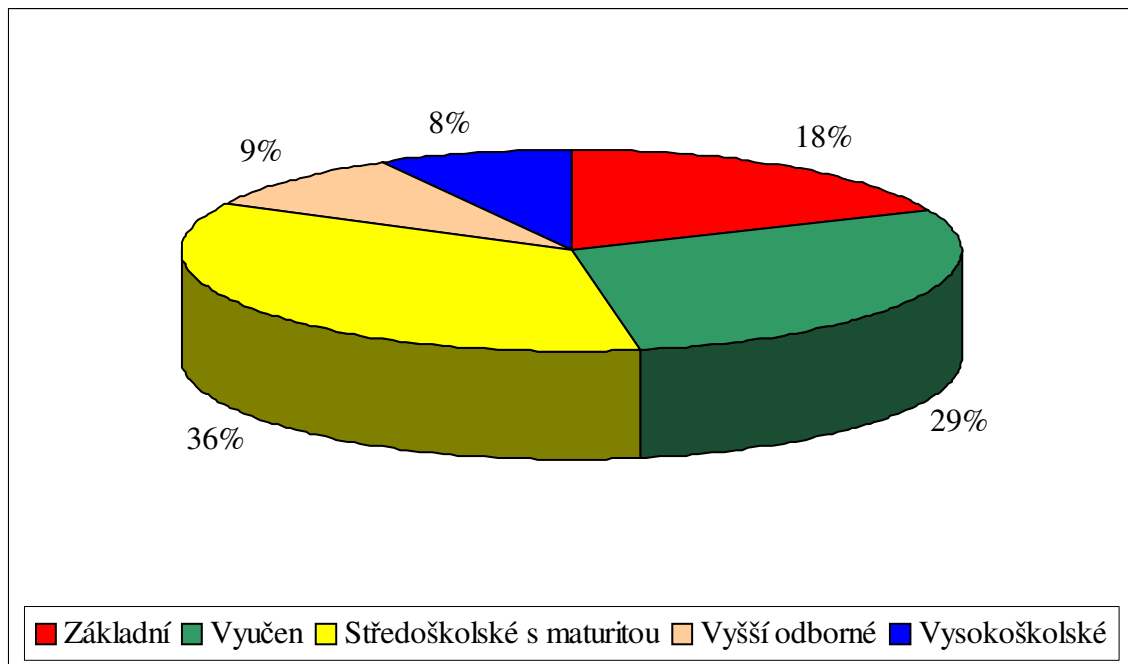
Otázka číslo 4

Cílem otázky číslo 4 bylo zjistit, jakého stupně vzdělání zrakově postižení nejčastěji dosáhnou.

Zajímalo mě, zda se s rozvíjejícími možnostmi vzdělávání zrakově postižených, nějakým způsobem mění stupeň dosaženého vzdělání v závislosti na věku. Proto jsem s otázkou dále pracovala a vytvořila tabulku a graf zaměřující se na tuto skutečnost.

Tab. 5. Stupeň dosaženého vzdělání

Stupeň vzdělání	Základní	Vyučen	Středoškolské s maturitou	Vyšší odborné	Vysokoškolské
Počet	16	25	31	8	7
Procenta	18 %	29 %	36 %	9 %	8 %

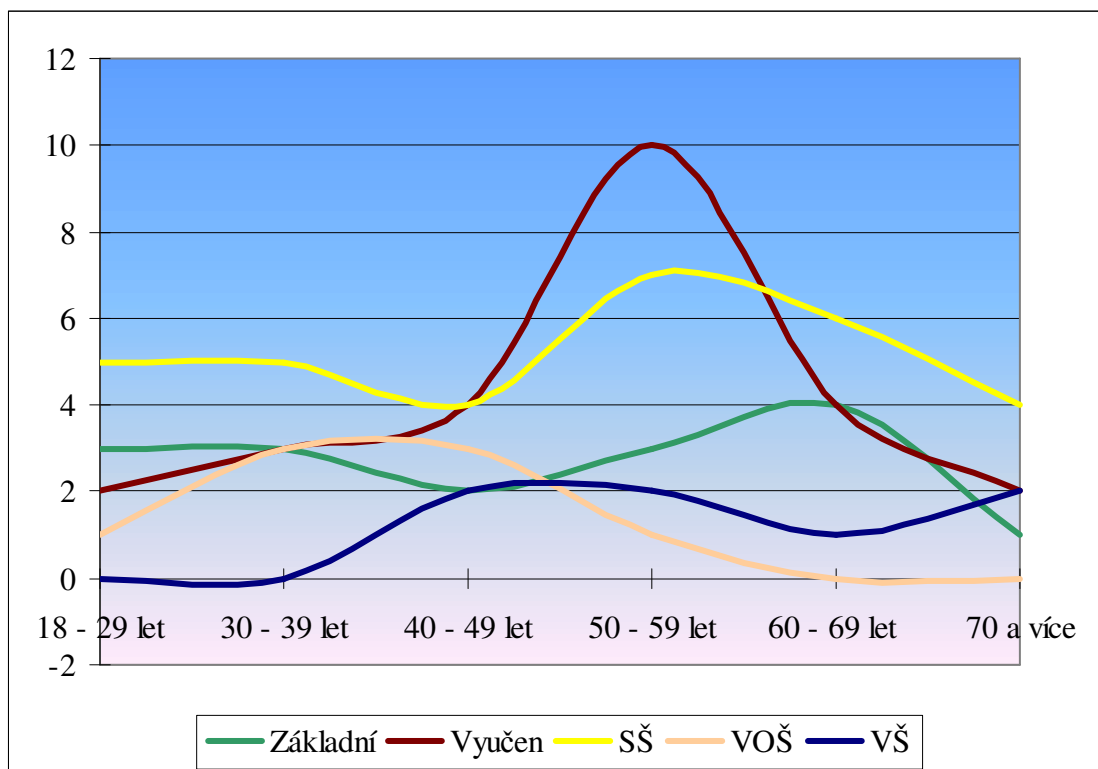

Graf 5. Stupeň dosaženého vzdělání

Shrnutí: Nejvíce respondentů, celkem 31, tedy 36 %, dosáhlo středoškolského vzdělání s maturitou.

Tab. 6. Stupeň dosaženého vzdělání v závislosti na věku

Věk	Základní		Vyučen		SŠ		VOŠ		VŠ	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%	Počet	%	Počet	%
18-29	3	19 %	2	8 %	5	16 %	1	13 %	-	0 %
30-39	3	19 %	3	12 %	5	16 %	3	37 %	-	0 %
40-49	2	13 %	4	16 %	4	13 %	3	37 %	2	28 %
50-59	3	19 %	10	40 %	7	23 %	1	13 %	2	29 %
60-69	4	24 %	4	16 %	6	19 %	-	0 %	1	14 %
70 a↑	1	6 %	2	8 %	4	13 %	-	0 %	2	29 %
celkem	16		25		31		8		7	
celkový počet respondentů	87									

Graf 6. Stupeň dosaženého vzdělání v závislosti na věku

Shrnutí: Stejně jako u předešlé otázky, tak i stupeň dosaženého vzdělání zrakově postižených se mi zdál vhodný k bližšímu průzkumu z hlediska závislosti na věku. Pouze základního vzdělání v rámci všech 87 respondentů dosáhlo 16 jedinců, z nichž je nejvíce ve věkovém rozmezí mezi 60 až 69 lety. Dalším stupněm vzdělání je střední odborné učiliště ukončené výučním listem. Učiliště navštěvovalo 25 dotázaných a celkem 10 z nich je ve věku 50 až 59 let. Středoškolského stupně vzdělání dosáhlo celkem 31 respondentů, což je nejvíce ze všech uvedených možností vzdělání. Rozložení počtu osob s maturitním vysvědčením je ve všech věkových kategoriích téměř shodný. Vyšší odborné a vysokoškolské studium v celkovém součtu respondentů dosáhlo nejnižších hodnot, a to 8 a 7 jedinců. Stejný počet vysokoškoláků je ve věkových kategoriích 40 až 49 let, 50 až 59 let, 70 a více. Z uvedených dat se dá předpokládat, že mezi osobami se zrakovým postižením je velký zájem o studium. V mladších věkových kategoriích se častěji objevuje vyšší odborná škola a velký zájem je také o střední školu.

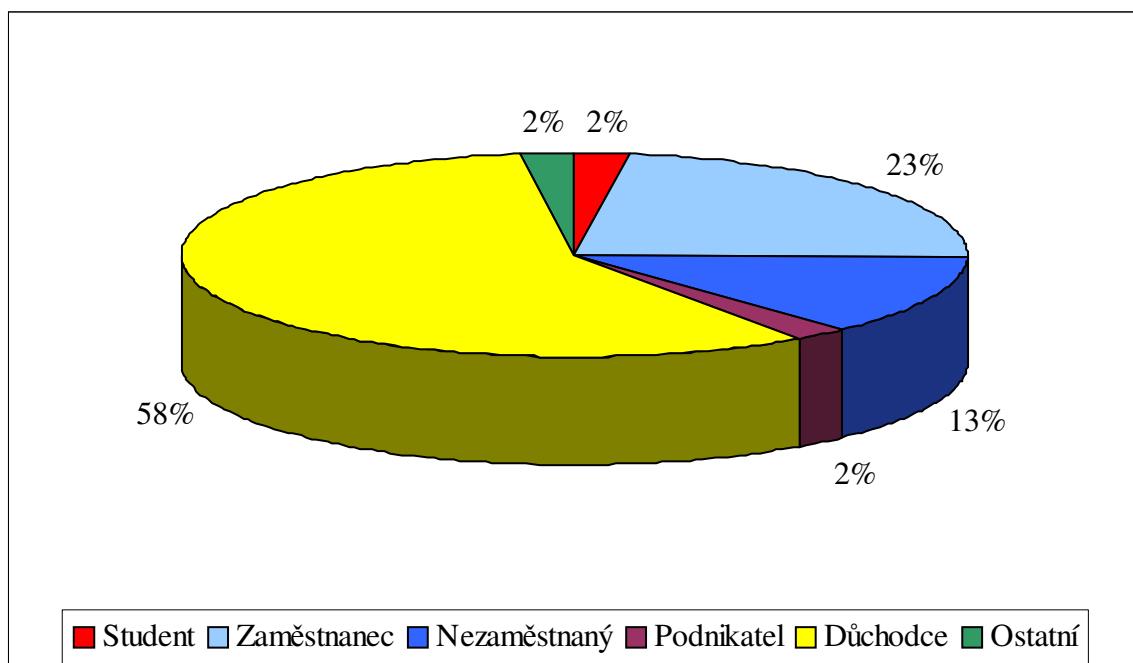
Otázka číslo 5

V otázce číslo 5 mě zajímalo sociální postavení respondentů.

Také tuto otázku jsem použila k bližšímu zkoumání, protože si myslím, že každý jedinec má právo na vzdělání a každý se také může samostatně rozhodnout, jakého vzdělání by chtěl dosáhnout a zřetelně postižení nejsou výjimkou. Vzdělání velkou měrou ovlivňuje uplatnění na trhu práce. Proto mě zajímalo sociální postavení dotazovaných ve vzájemné souvislosti se vzděláním.

Tab. 7. Současné sociální postavení respondentů

	Student	Zaměstnanec	Nezaměstnaný	Podnikatel	Důchodce	Ostatní
Počet	2	20	11	2	50	2
Procenta	2 %	23 %	13 %	2 %	58 %	2 %

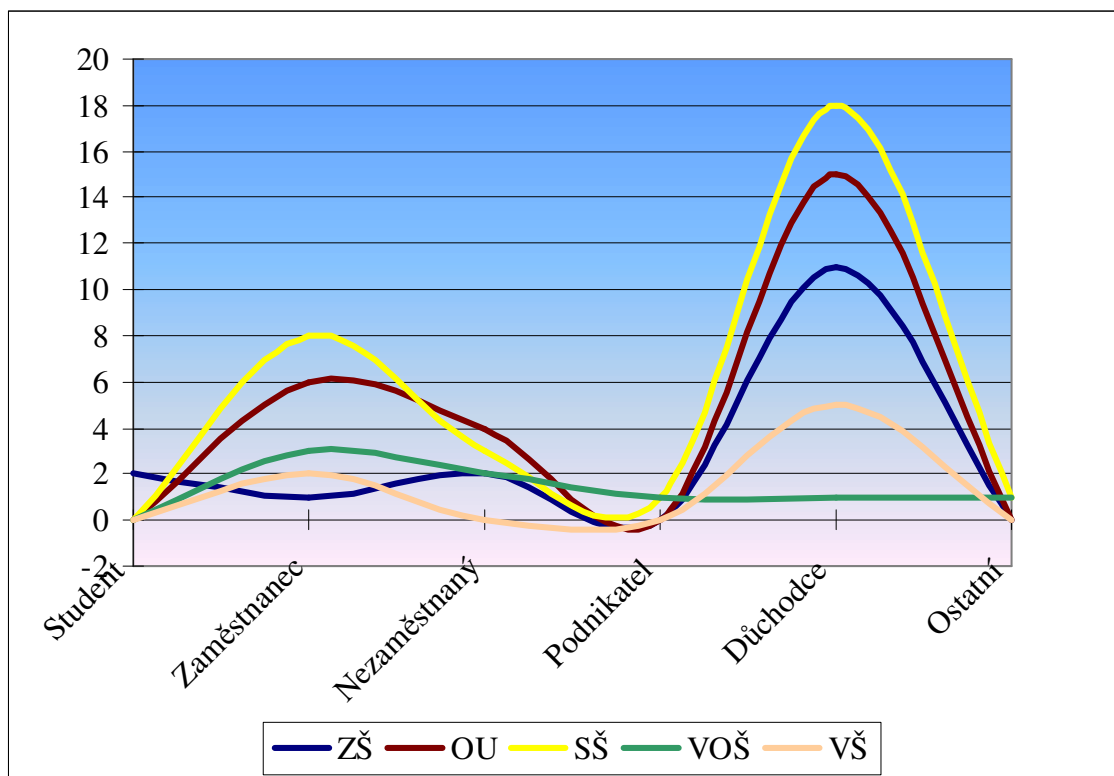

Graf 7. Současné sociální postavení respondentů

Shrnutí: Jak je patrné z grafu i tabulky, nejvíce respondentů, celkem 58 % bylo mezi důchodci. Možnost zahrnuje jak důchodce starobní, tak v invalidním důchodu. Studentů, podnikatelů a ostatních bylo stejný počet. Jeden z dotazovaných studentů v současnosti navštěvuje Speciální školu v Brně a druhý Obchodní školu při Jedličkově ústavu. Kategorie ostatní zahrnuje dvě maminky na mateřské dovolené.

Tab. 8. Závislost sociálního postavení na vzdělání

Vzdělání	Student		Zaměstnanec		Nezaměstnaný		Podnikatel		Důchodce		Ostatní	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%	Počet	%	Počet	%	Počet	%
ZŠ	2	100	1	5 %	2	18%	-	0	11	22%	-	0
OU	-	0 %	6	30%	4	37%	-	0	15	30%	-	0
SŠ	-	0 %	8	40%	3	27%	1	50%	18	36%	1	50%
VOŠ	-	0 %	3	15%	2	18%	1	50%	1	2 %	1	50%
VŠ	-	0 %	2	10%	-	0 %	-	0	5	10%	-	0
Celkem	2		20		11		2		50		2	
Celkem respondentů	87 respondentů											

Graf 8. Závislost sociálního postavení na vzdělání

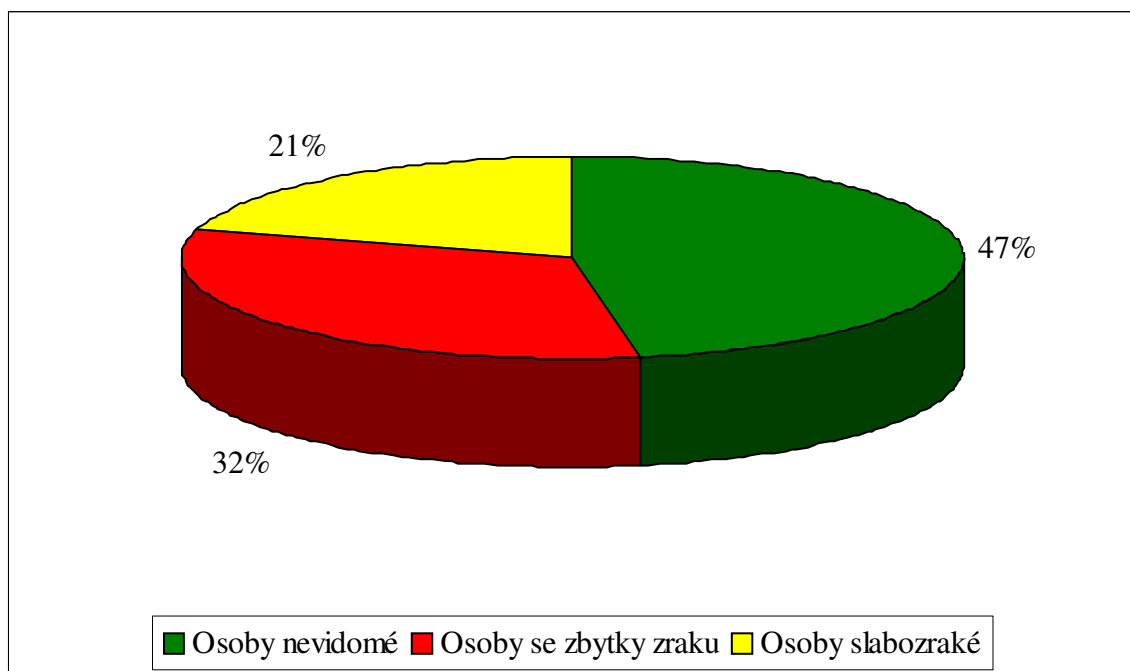
Shrnutí: Je jasné, že 2 studenti, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, zatím dosáhli pouze základního vzdělání. Oba ale v současné době dále pokračují ve studiu. Mezi zaměstnanými zrakově postiženými je 40 % středoškoláků, jen 1 dokončil pouze základní školu. Z 11 dotázaných, jež jsou v současnosti bez zaměstnání, 2 absolvovali vyšší odbornou školu, 2 mají základní vzdělání, 3 získali maturitní vysvědčení na střední škole a 4 výuční list na odborném učilišti. Nejvíce respondentů bylo mezi důchodci, celkem 50 osob. Opět je mezi nimi nejvíce středoškoláků. 1 podnikatel a jedna maminka na mateřské dovolené jsou absolventi vyšší odborné školy a druhý podnikatel a druhá maminka mají titul z vysoké školy. Z tabulky je pěkně vidět, že lidé, kteří v současné době pracují, mají za sebou různý stupeň vzdělání.

Otázka číslo 6

Otázka číslo 6 zjišťovala stupeň zrakového postižení.

Tab. 9. Stupeň zrakového postižení respondentů

	Osoby nevidomé	Osoby se zbytky zraku	Osoby slabozraké
Počet	41	28	18
Procenta	47 %	32 %	21 %

Graf 9. Stupeň zrakového postižení respondentů

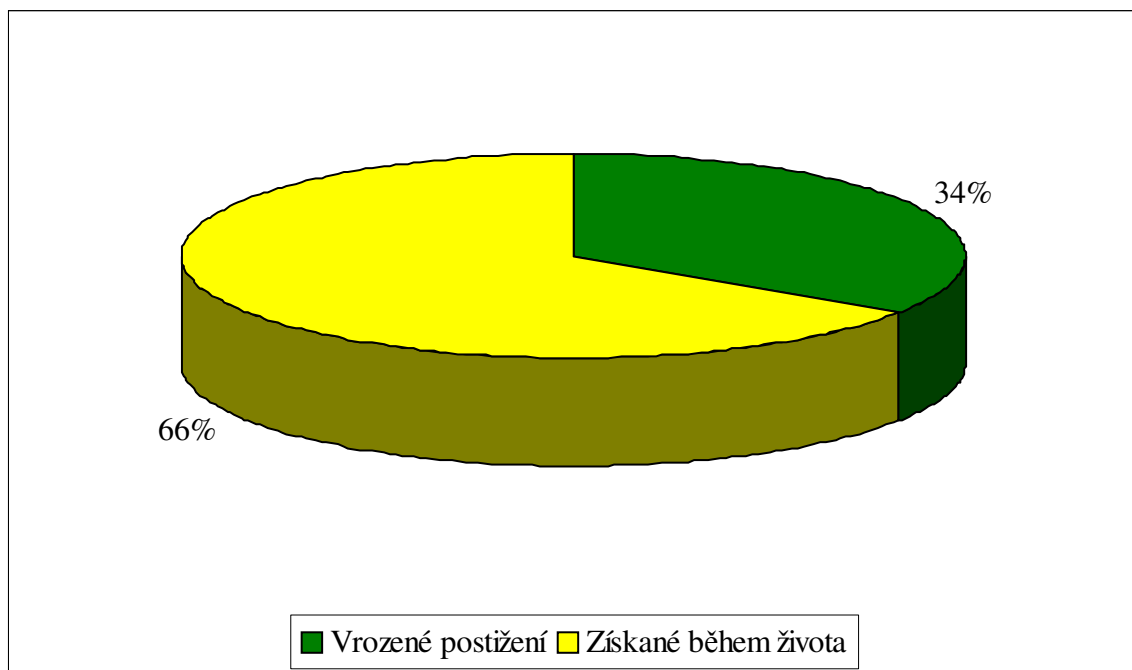
Shrnutí: Jak vyplývá z výše uvedené tabulky a grafu, nejvíce dotazovaných, celkem 41 bylo nevidomých. V procentuálním vyjádření je to 47 % všech dotázaných.

Otázka číslo 7

Otázka číslo 7 nepřímo navazovala na předcházející otázku a zjišťovala dobu vzniku postižení.

Tab. 10. Jedná se o postižení

	Vrozené postižení	Získané během života
Počet odpovědí	30	57
Procenta	34 %	66 %

Graf 10. Jedná se o postižení

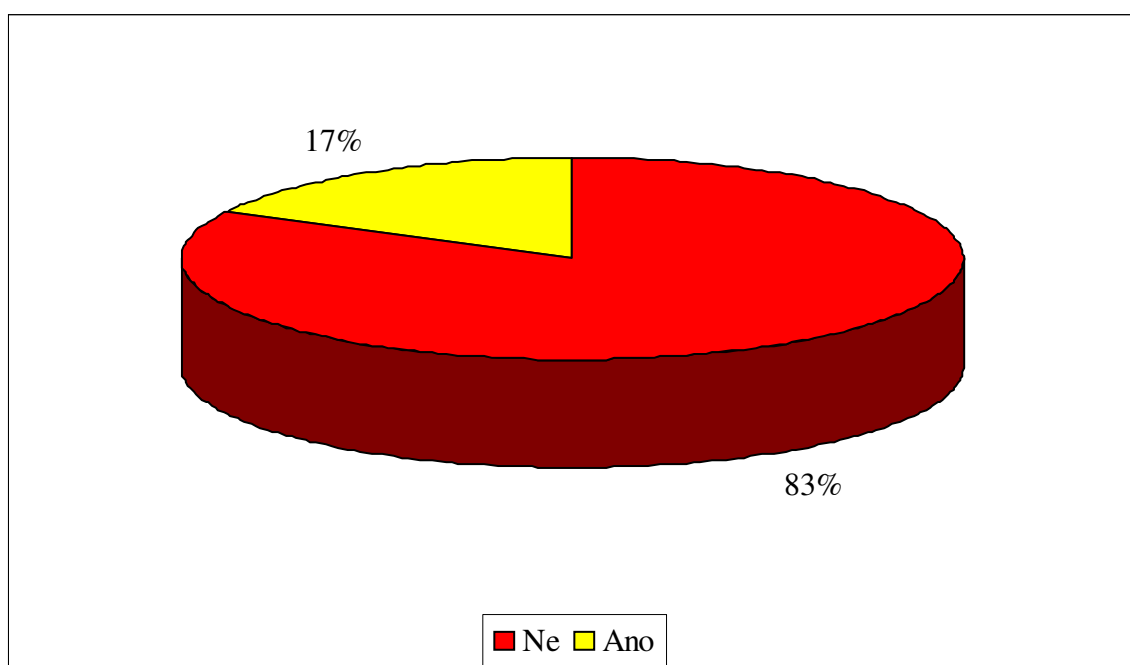
Shrnutí: Celkem 66 % všech zrakově postižených, kteří odpovídali na otázku v dotazníku, získalo zrakový defekt během života. V hodnotovém vyjádření je to pak 57 odpovědí, že postižení vzniklo během života, ku 30 odpovědím, že se jedná o vrozený defekt.

Otázka číslo 8

Cílem otázky číslo 8 bylo zjistit, zda mají zrakově postižení bezbariérově upravené byty.

Tab. 11. Máte bezbariérově upravený byt

	Ne	Ano
Počet odpovědí	72	15
Procenta	83 %	17 %

Graf 11. Máte bezbariérově upravený byt

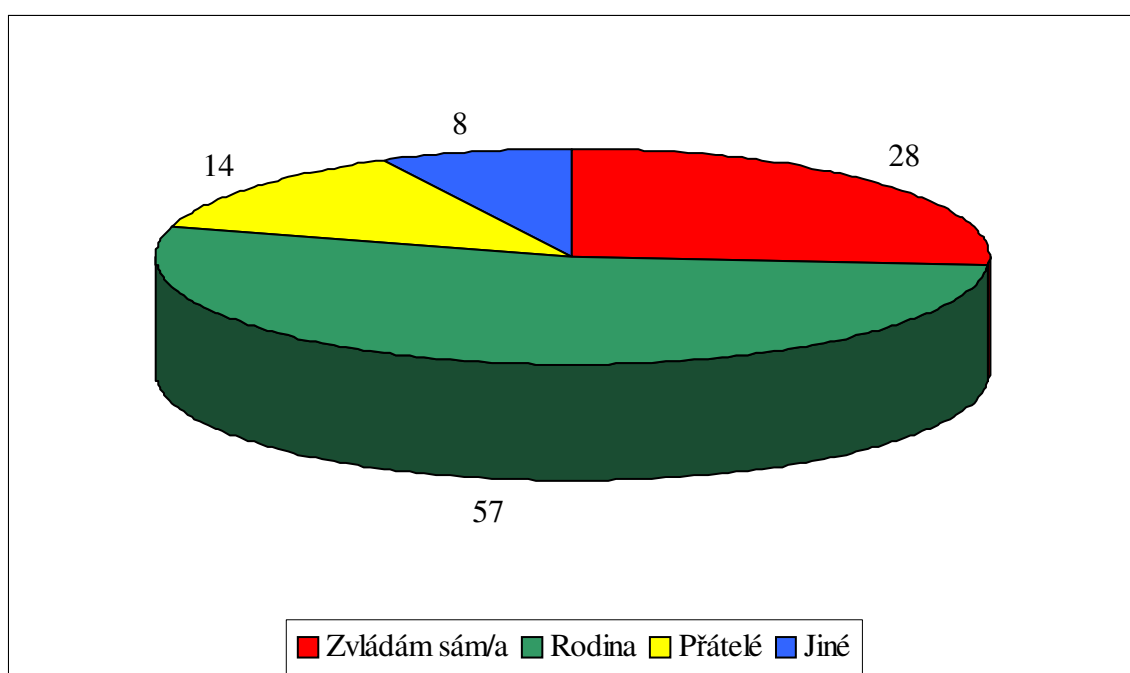
Shrnutí: Z tabulky a následně i z grafu můžeme vyčíst, že převážná většina všech dotázaných nemá bezbariérově upravený byt. Z celkového počtu 87 respondentů odpovědělo na tuto otázku 72 osob záporně.

Otázka číslo 9

V otázce číslo 9 jsem se zaměřila na pomoc zrakově postiženým s běžnými činnostmi.

Tab. 12. Kdo Vám pomáhá s vedením domácnosti...

	Zvládám sám/a	Rodina	Přátelé	Jiné
Počet odpovědí	28	57	14	8

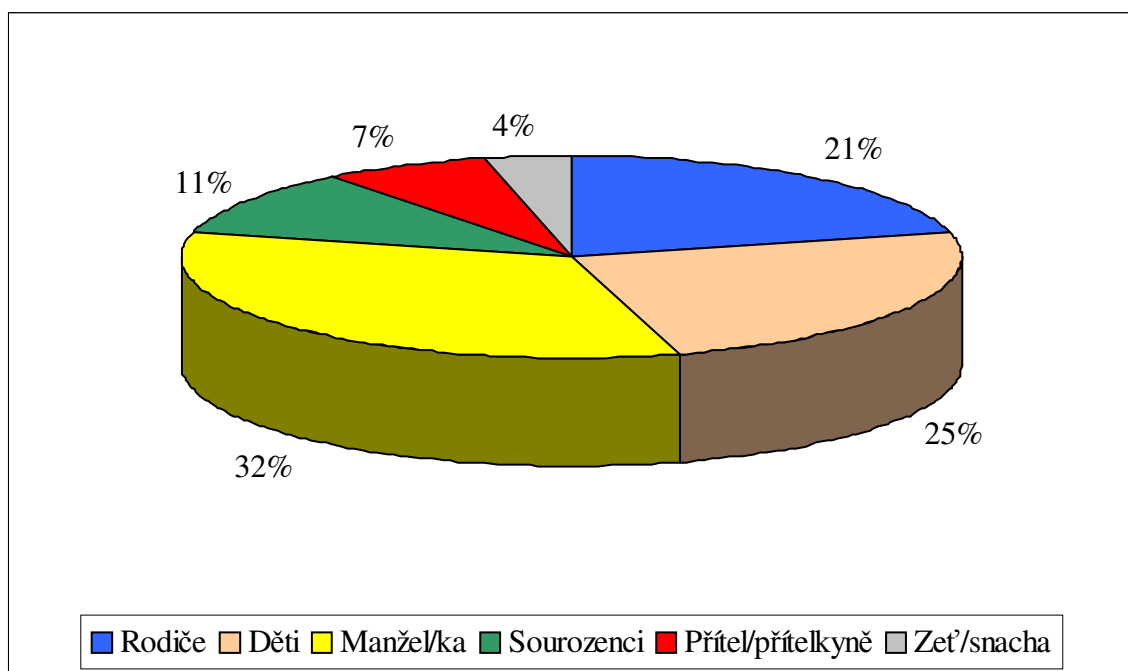

Graf 12. Kdo Vám pomáhá s vedením domácnosti...

Shrnutí: Respondenti měli možnost u této otázky zatrhnout i více než jednu odpověď. V tabulce a grafu jsou uvedeny hodnoty jednotlivých možností. Vidíme, že dotazovaným nejvíce pomáhá rodina, která byla uvedena v 57 dotaznících.

Tab. 13. Míra podílu jednotlivých členů rodiny na pomoci při běžných činnostech

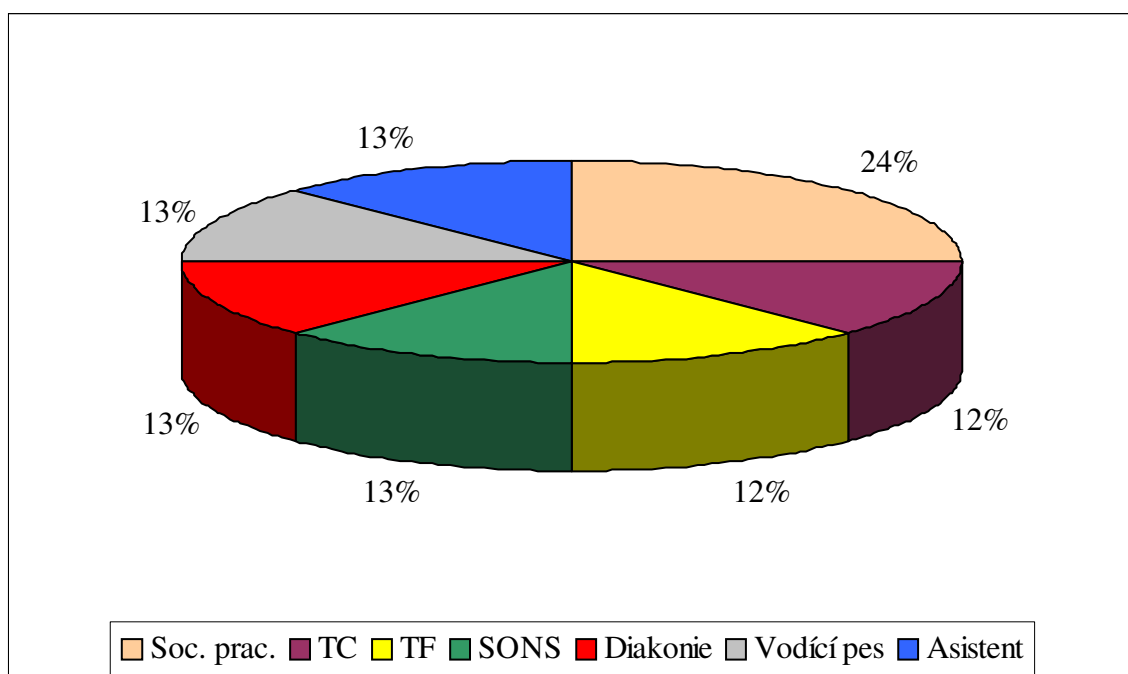
	Rodiče	Děti	Manžel/ka	Sourozenci	Přítel/přítelkyně	Zet'/snacha
Počet	12	14	19	6	4	2
Celkem	57					
Procenta	21 %	25 %	32 %	11 %	4 %	7 %

Graf 13. Míra podílu jednotlivých členů rodiny na pomoci při běžných činnostech

Tab. 14. Další účastníci na pomoci při běžných činnostech

	Soc. prac.	TC	TF	SONS	Diakonie	Vodící pes	Asistent
Počet	2	1	1	1	1	1	1
Celkem odpovědí	8						
Procenta	24 %	12 %	12 %	13 %	13 %	13 %	13 %

Graf 14. Další účastníci na pomoci při běžných činnostech

Shrnutí: U možnosti rodina pak respondenti měli uvést, který ze členů jejich rodiny jim nejvíce pomáhá. K tomu se vztahuje tabulka a graf číslo 13. Z grafu můžeme vyčíst, že z celkových 57 dotázaných, jich 32 % uvedlo manžela či manželku, 25 % děti, 21 % rodiče, 11 % sourozenci, 7 % zetě nebo snachu a pouhé 4 % partnera.

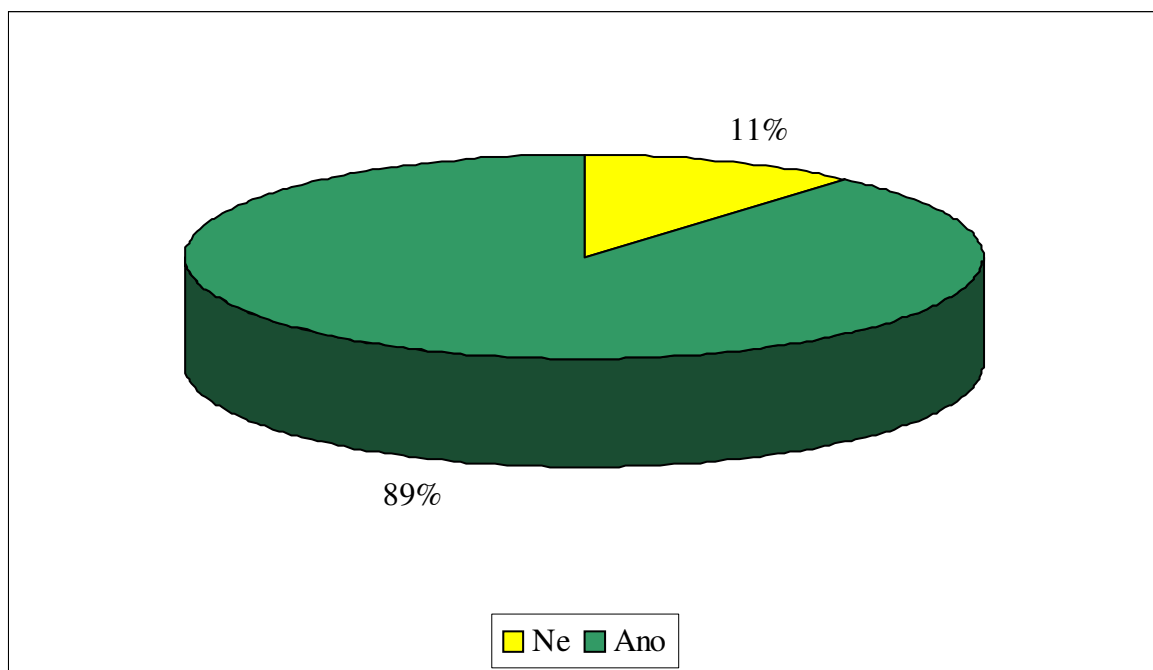
Dotázaní, jež uvedli jako svou odpověď možnost jiné, 8 odpovědí, nejčastěji využívají pomoci sociálního pracovníka, až 24 %, a organizací pro lidi se zrakovým postižením. O tom vypovídá tabulka a graf č. 14.

Otázka číslo 10

Úkolem dotazu číslo 10 bylo zjistit, zda existuje dostatečné množství kompenzačních pomůcek.

Tab. 15. Myslíte si, že existuje dostatečné množství kompenzačních pomůcek pro zrakově postižené

	Ne	Ano
Počet odpovědí	10	77
Procenta	11 %	89 %

Graf 15. Myslíte si, že existuje dostatečné množství kompenzačních pomůcek pro zrakově postižené

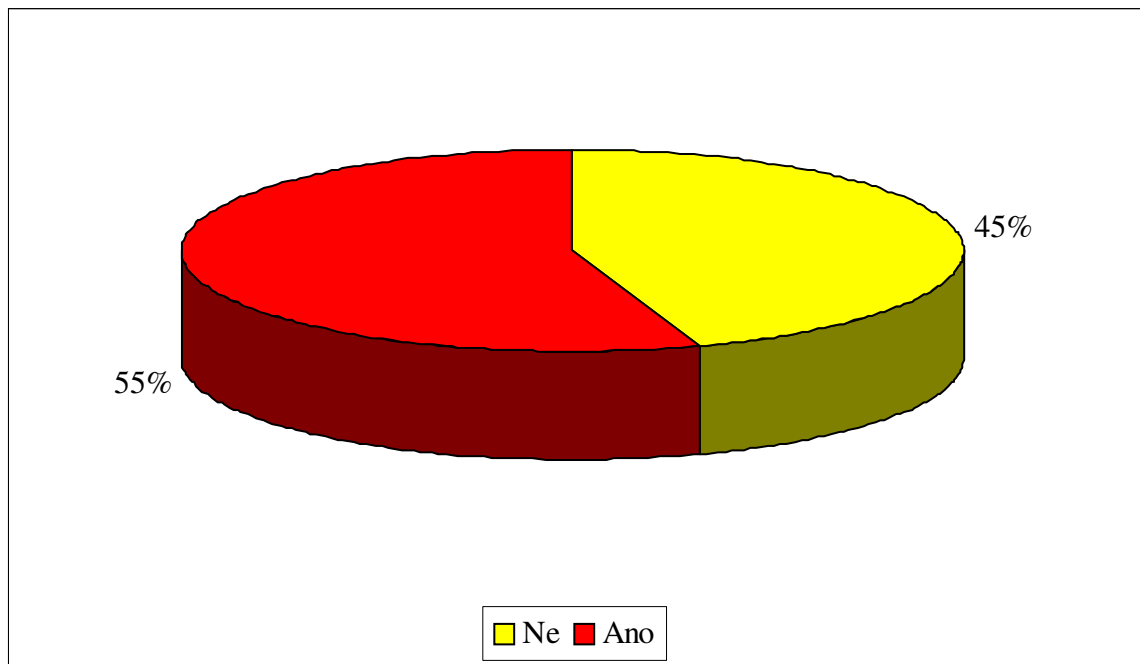
Shrnutí: 89 %, tzn. 77 všech dotázaných si myslí, že na trhu je dostatečné množství kompenzačních pomůcek pro zrakově postižené. Pouze 11 % zastává názor, že pomůcek je nedostatek.

Otázka číslo 11

Cílem otázky číslo 11 bylo to, zda jsou kompenzační pomůcky pro zrakově postižené finančně dostupné.

Tab. 16. Jsou pro Vás pomůcky finančně dostupné

	Ne	Ano
Počet odpovědí	39	48
Procenta	45 %	55 %

Graf 16. Jsou pro Vás pomůcky finančně dostupné

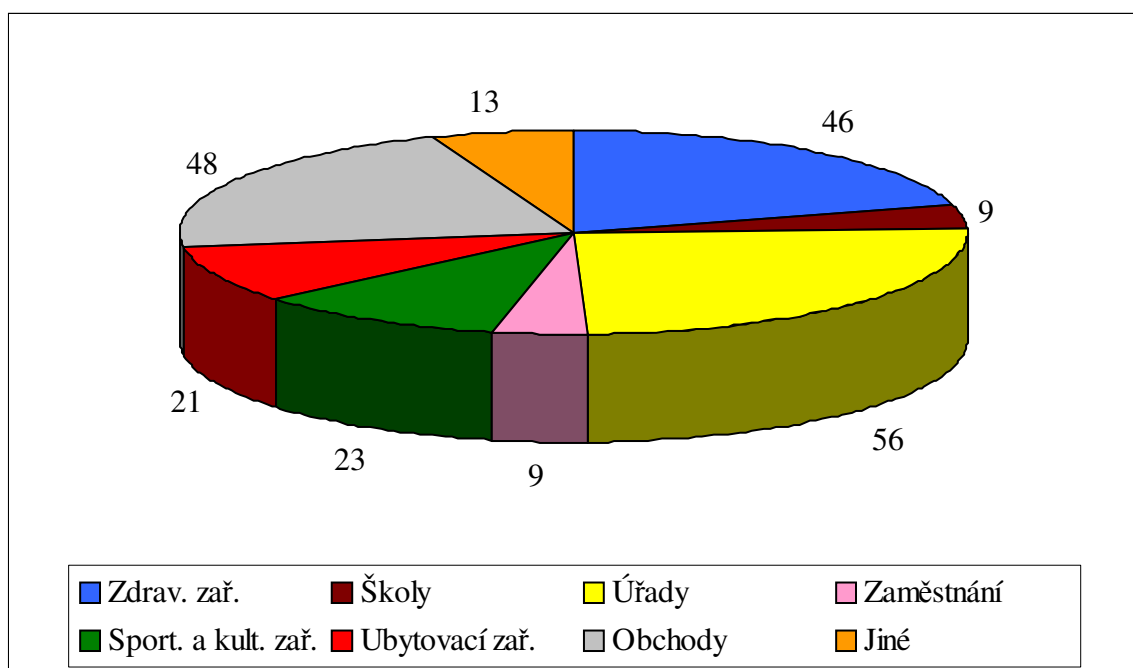
Shrnutí: Jak můžeme vidět z procentuálního vyjádření, finanční problémy při nákupu kompenzačních pomůcek pociťuje 45 % všech dotázaných. Pro 55 % respondentů jsou pomůcky finančně dostupné.

Otázka číslo 12

Otázka číslo 12 se specializovala na komunikační a architektonické bariéry.

Tab. 17. Kde je podle Vás mnoho bariér, ať už komunikačních či architektonických pro zrakově postižené

	Zdrav. zař.	Školy	Úřady	Zaměstnání	Sport. a kult. zař.	Ubytovací zař.	Obchody	Jiné
Počet	46	9	56	9	23	21	48	13

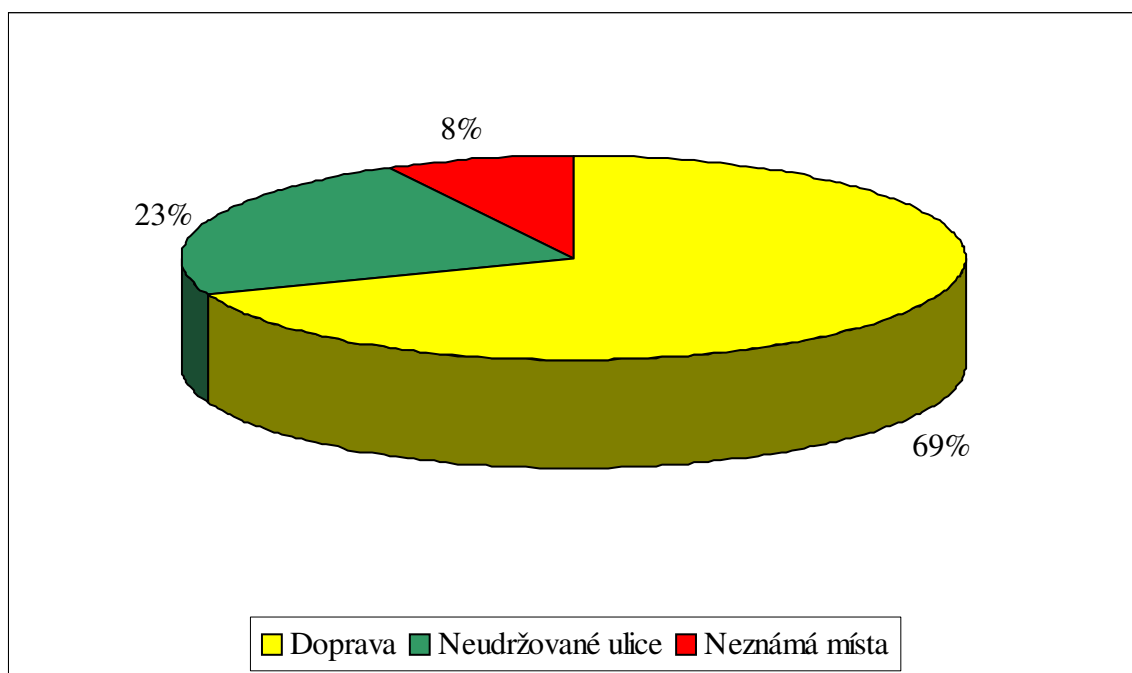

Graf 17. Kde je podle Vás mnoho bariér, ať už komunikačních či architektonických pro zrakově postižené

Shrnutí: Otázka číslo 12 nabízela možnost dotázaným zaškrtnout i více odpovědí. Jak je patrné z hodnot uvedených v tabulce a grafu, na nejvíce bariér zrakově postižení narážejí na úřadech, ve zdravotnických zařízeních a v obchodech. Naopak nejlépe jsou na tom školy. Také v zaměstnání se tito lidé nesetkávají často s bariérami.

Tab. 18. Jiná možná místa s výskytem bariér pro ZP

	Doprava	Neudržované ulice	Neznámá místa
Počet odpovědí	9	3	1
Celkem odpovědí	13		
Procenta	69 %	23 %	8 %

Graf 18. Jiná možná místa s výskytem bariér pro ZP

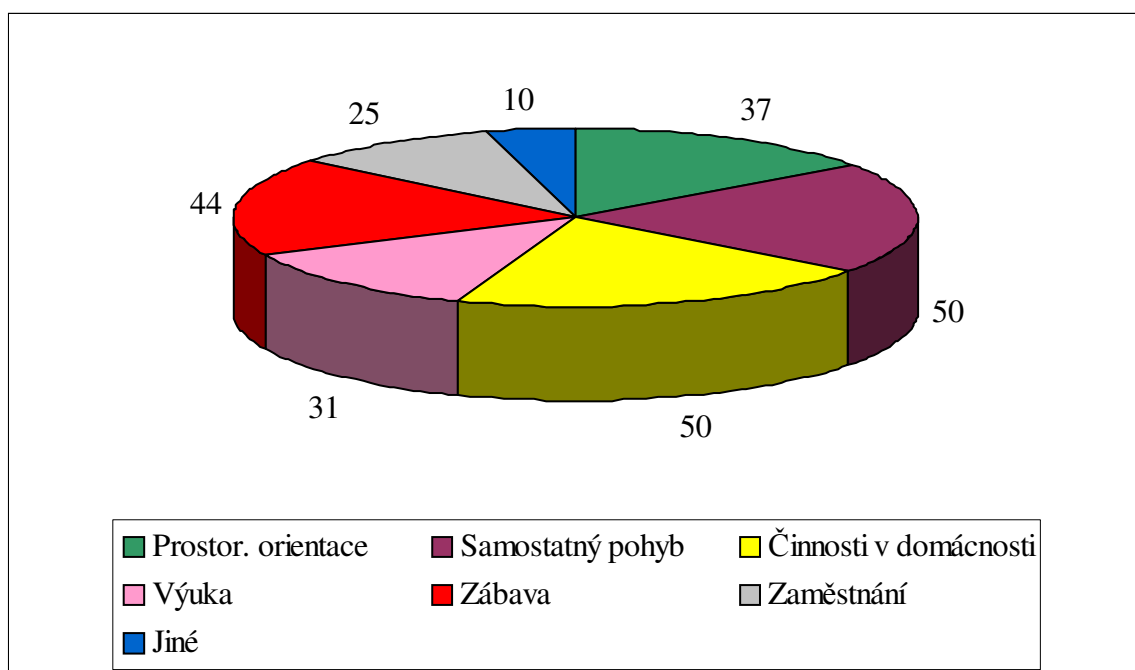
Shrnutí: S bariérami se respondenti setkávají také v dopravě. Nejčastěji byla uváděna autobusová, ale také vlaková doprava. Objevila se v 9 dotaznících.

Otázka číslo 13

V otázce číslo 13 jsem se zaměřila na to, za jakým účelem zrakově postižení nejvíce využívají kompenzační pomůcky v běžném životě.

Tab. 19. Za jakým účelem nejvíce využíváte kompenzační pomůcky v běžném životě

	Prostor. orientace	Samostatný pohyb	Činnosti v domácnosti	Výuka	Zábava	Zaměstnání	Jiné
Počet	37	50	50	31	44	25	10

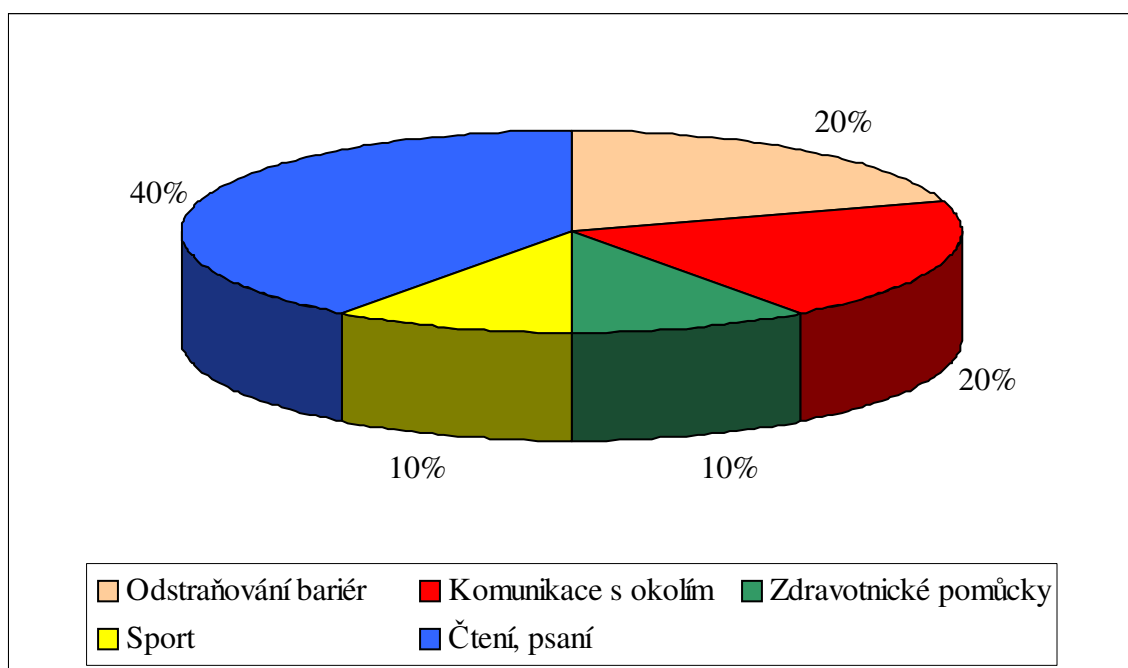

Graf 19. Za jakým účelem nejvíce využíváte kompenzační pomůcky v běžném životě

Shrnutí: Stejný počet odpovědí, tedy 50, dostaly pomůcky pro samostatný pohyb a pomůcky pro běžné činnosti v domácnosti. Dalo by se tedy předpokládat, že lidé rádi chodí ven na procházky, ale zároveň se musí starat o běžný chod domácnosti.

Tab. 20. Další možnosti využití kompenzačních pomůcek

	Odstraňování bariér	Komunikace s okolím	Zdravotnické pomůcky	Sport	Čtení, psaní
Počet	2	2	1	1	4
Celkový počet odp.	10				
Procenta	20 %	20 %	10 %	10 %	40 %

Graf 20. Další možnosti využití kompenzačních pomůcek

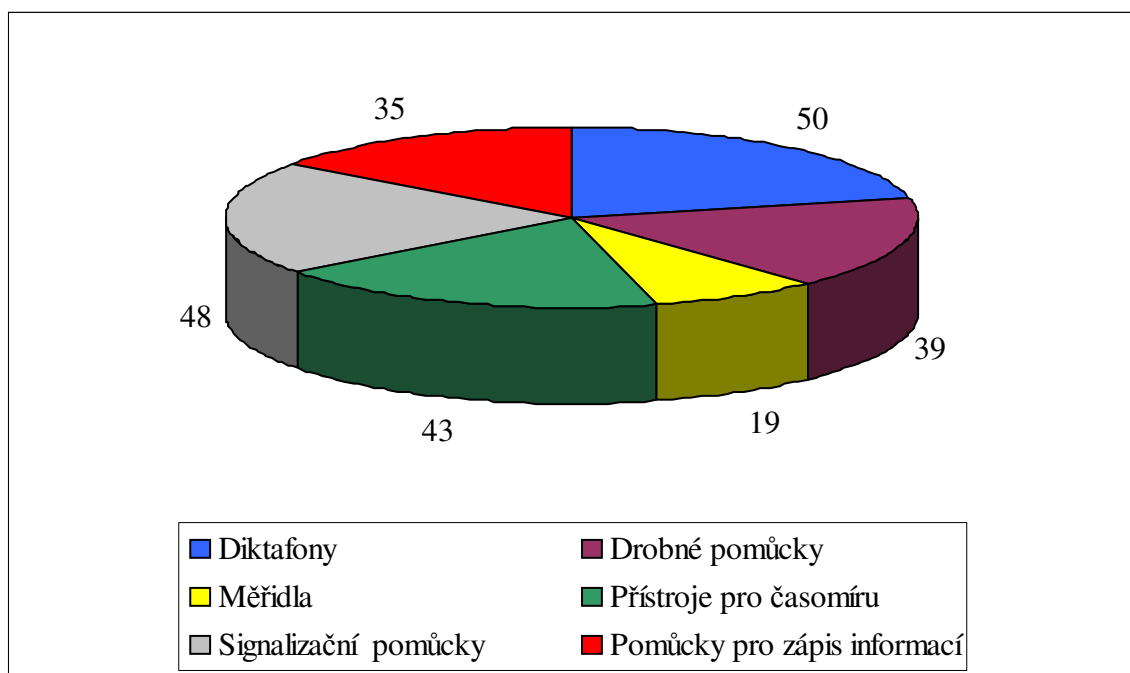
Shrnutí: Celkem 10 respondentů zaškrtno v dotazníku možnost jiné. Mezi nejčastěji uváděnými dalšími možnostmi využití pomůcek v běžném životě se objevilo čtení a psaní, 40 % respondentů, odstraňování bariér a komunikace s okolím uvedlo 20 % respondentů. 10% dotázaných se zajímá o sport.

Otázka číslo 14

Otázka číslo 14 zjišťovala nejčastěji používané pomůcky.

Tab. 21. Jaký typ pomůcky nejčastěji využíváte

	Diktafony	Drobné pomůcky	Měřidla	Přístroje pro časomíru	Signalizační pomůcky	Pomůcky pro zápis informací
Počet odpovědí	50	39	19	43	48	35

Graf 21. Jaký typ pomůcky nejčastěji využíváte

Shrnutí: Také u této otázky byla možnost více odpovědí. Jako nejvíce využívané pomůcky se dle odpovědí respondentů řadí diktafony a hlasová zařízení, celkem 50 odpovědí, a také signalizační, orientační a komunikační pomůcky, jež uvedlo 48 respondentů. I podle mého názoru jsou tyto pomůcky velmi potřebné, neboť jedinec s postižením zraku se s nimi může pohybovat pro něj v neznámém prostředí, aniž by vyžadoval pomoc druhé osoby. V těsném

závěsu za nimi jsou přístroje pro časomíru. Téměř shodný počet odpovědí dostaly drobné pomůcky a pomůcky pro záznam informací.

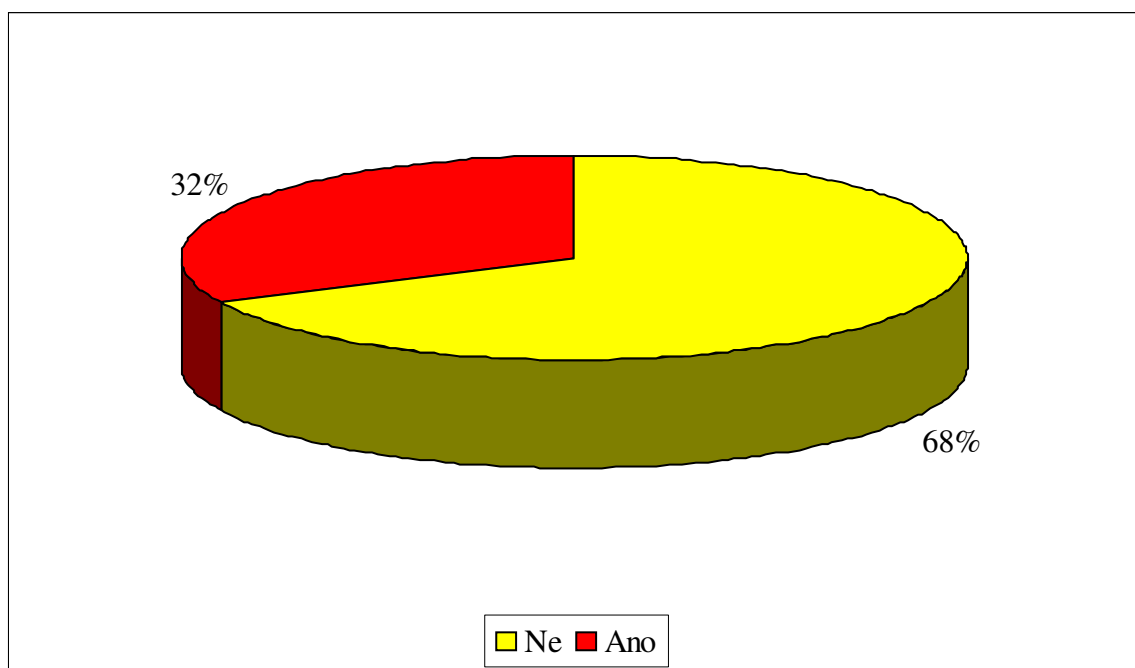
Otázka číslo 15

V otázce číslo 15 jsem si kladla za cíl zjistit, jestli zrakově postižení využívají možnosti půjčování kompenzačních pomůcek.

S otázkou jsem dále pracovala, protože se domnívám, že věk a sociální postavení mohou hrát určitou roli při rozhodování, zda si kompenzační pomůcku koupit nebo půjčit.

Tab. 22. Využíváte možnosti půjčování kompenzačních pomůcek

	Ne	Ano
Počet odpovědí	59	28
Procenta	68 %	32 %

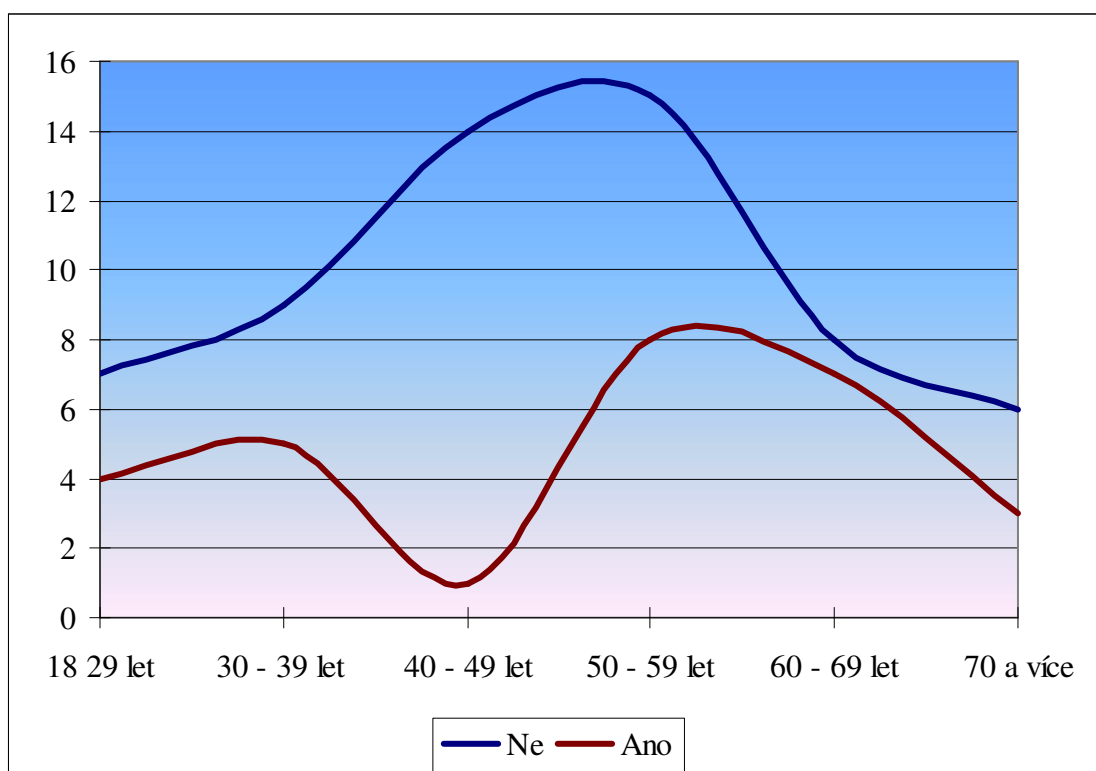

Graf 22. Využíváte možnosti půjčování kompenzačních pomůcek

Shrnutí: Z tabulky můžeme poznat, že 59 dotázaných nevyužívá možnosti si kompenzační pomůcku zapůjčit. Graf, který na tabulku navazuje, přehledně ukázal, že v procentuálním vyčíslení je to až 68 % všech osob, jež vyplňovaly dotazník.

Tab. 23. Závislost půjčování kompenzačních pomůcek na věku

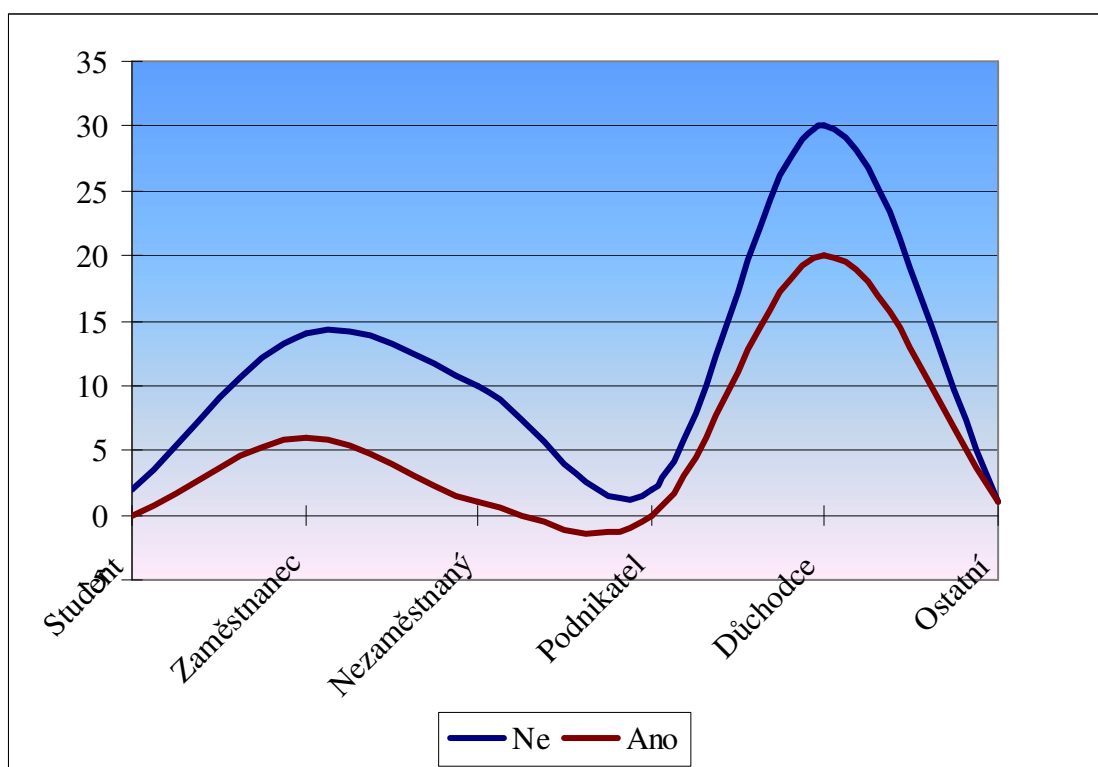
Věk	Ne		Ano		Celkový počet
	Počet	%	Počet	%	
18 - 29 let	7	64 %	4	36 %	11
30 - 39 let	9	64 %	5	36 %	14
40 - 49 let	14	93 %	1	7 %	15
50 - 59 let	15	65 %	8	35 %	23
60 - 69 let	8	53 %	7	47 %	15
70 a více	6	67 %	3	33 %	9
Celkem					87

Graf 23. Závislost půjčování kompenzačních pomůcek na věku

Tab. 24. Závislost půjčování kompenzačních pomůcek na sociálním postavení

Sociální postavení	Ne		Ano		Celkový počet
	Počet	%	Počet	%	
Student	2	100 %	-	0 %	2
Zaměstnanec	14	70 %	6	30 %	20
Nezaměstnaný	10	91%	1	9 %	11
Podnikatel	2	100 %	-	0 %	2
Důchodce	30	60 %	20	40 %	50
Ostatní	1	50 %	1	50 %	2
Celkem					87

Graf 24. Závislost půjčování kompenzačních pomůcek na sociálním postavení

Shrnutí: Dle mého názoru mohou být určité druhy kompenzačních pomůcek pro některé věkové a sociální skupiny z finančních, administrativních či jiných důvodů nedostupné. Existuje zde však možnost půjčování kompenzačních pomůcek. Zajímalo mě, zda se některé věkové kategorie podporují půjčování pomůcek ve větší míře než jiné. Stejně tak i u jednotlivých sociálních skupin.

Z tabulky a grafu číslo 23 můžeme vyčíst, že vůbec nejvíce využívají možnosti půjčování pomůcek lidé ve věkovém rozmezí od 50 do 59 let. Naopak nejméně si půjčují pomůcky lidé nad 70 let. V procentuálním výčtu se pak ukázalo, že pomůcky se půjčují téměř stejně u lidí různého věku.

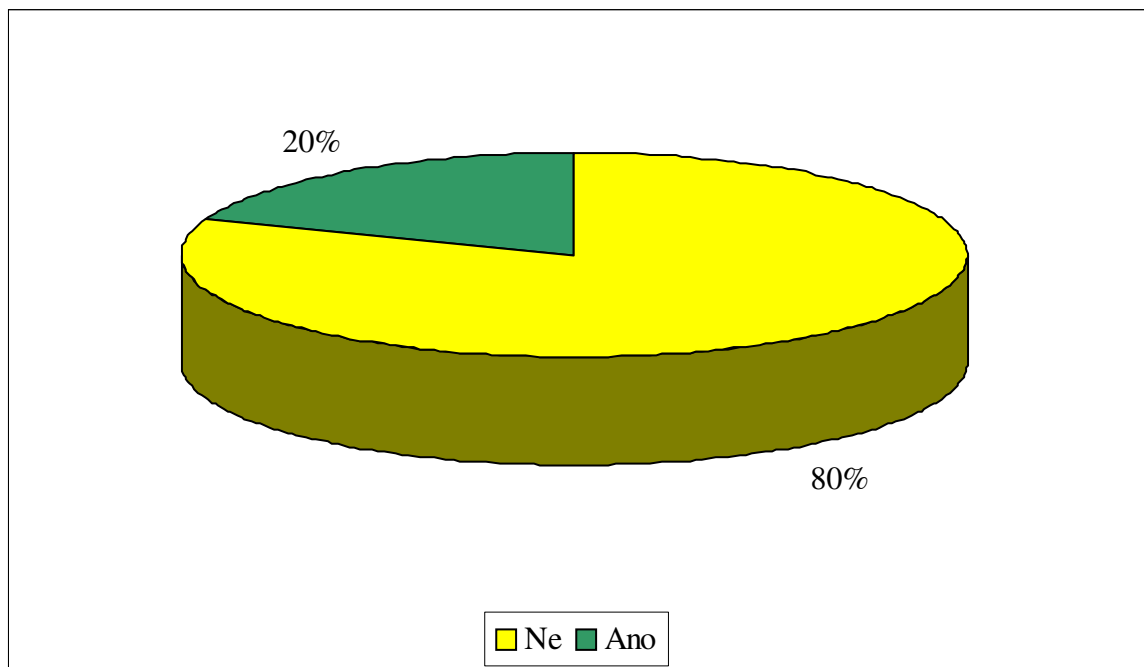
Byla jsem docela překvapena, že studenti nevyužívají možnosti si nějakou pomůcku půjčit. Myslela jsem, půjčování pomůcek bude nejrozšířenější mezi studenty a těsně za nimi budou důchodci. Procenta v tabulce ukazují pravý opak, a to ten, že 100 % dotázaných studentů si pomůcky nepůjčuje. U důchodců je to téměř shodné číslo u těch co si pomůcky půjčují a u těch, co si je naopak nepůjčují. Počet důchodců, kteří si pomůcky nepůjčují je jen o 10 vyšší než těch, kteří si pomůcky půjčují. Závislost na sociálním postavení nám ukazuje tabulka graf číslo 24. Hodnoty v tabulce jsou určitě zajímavé a přispívají k zamyšlení, proč lidé se zrakovým defektem nabídky půjčit si pomůcku téměř nevyužívají.

Otázka číslo 16

V otázce číslo 16 mě zajímal názor na obtížnost obstarání si kompenzační pomůcky.

Tab. 25. Myslíte si, že je obtížné obstarat si kompenzační pomůcku

	Ne	Ano
Počet odpovědí	70	17
Procenta	80 %	20 %

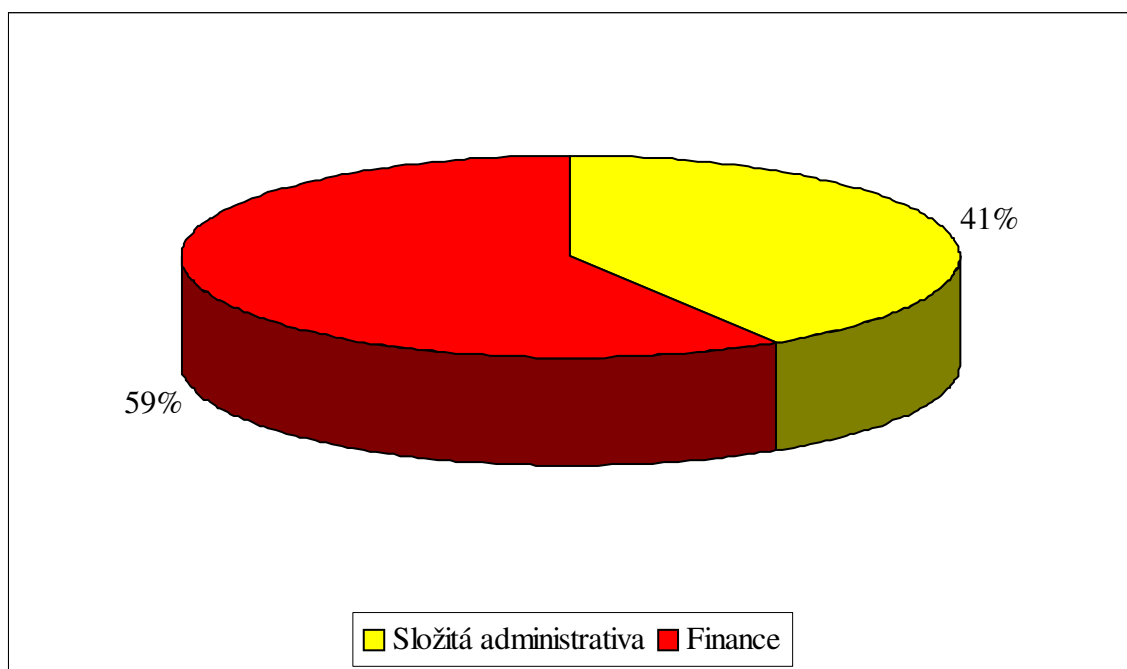

Graf 25. Myslíte si, že je obtížné obstarat si kompenzační pomůcku

Shrnutí: Převážná většina respondentů odpověděla na otázku záporně. Pro 80 % všech dotázaných jedinců, není tedy problém obstarat si kompenzační pomůcku.

Tab. 26. Důvody vedoucí k nepořízení si kompenzační pomůcky

Uváděné důvody	Složitá administrativa	Finance
Počet odpovědí	7	10
Celkový počet odp.	17	
Procenta	41 %	59 %

Graf 26. Důvody vedoucí k nepořízení si kompenzační pomůcky

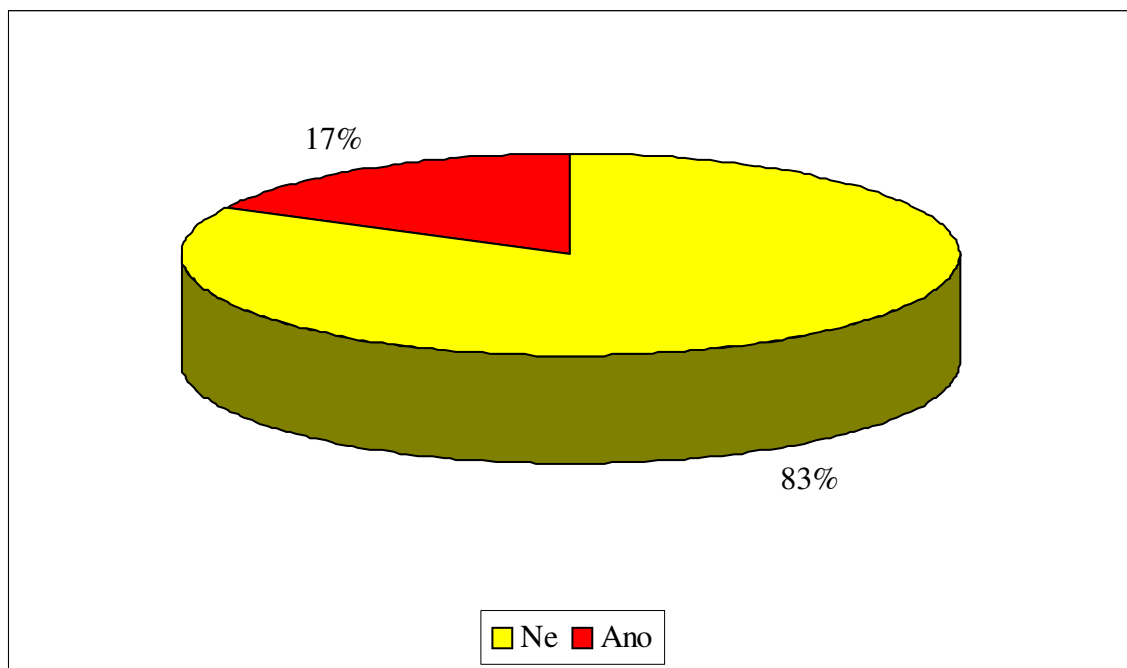
Shrnutí: U odpovědi ano měli respondenti napsat důvod, který jim brání v obstarání pomůcky. Ze 17 odpovědí byla v 7 případech, 41 %, uvedena složitá administrativa při podání žádosti o pomůcku a finanční překážka byla uvedena v 10 případech, což je 59 %. O této skutečnosti vypovídají tabulka a graf číslo 26.

Otázka číslo 17

Cílem otázky číslo 17 bylo zjistit, kolik zrakově postižených osob využívá služeb vodícího psa.

Tab. 27. Využíváte služeb vodícího psa

	Ne	Ano
Počet odpovědí	72	15
Procenta	83 %	17 %

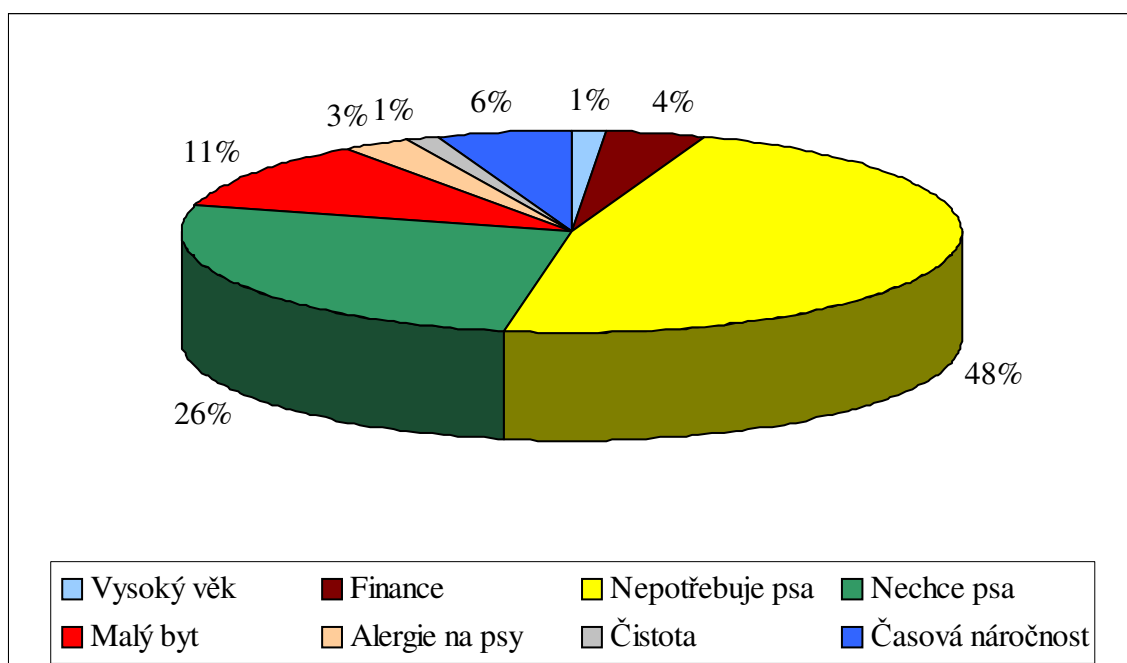

Graf 27. Využíváte služeb vodícího psa

Shrnutí: Jak je vidět z uvedeného počtu odpovědí a procent, 83 % všech osob, které odpovídaly na otázku, nevyužívá vodícího psa. Tato skutečnost mě překvapila a bylo zajímavé se zamyslet nad důvody, které jsou zachyceny v následující tabulce.

Tab. 28. Důvody, proč ZP nevyžívají služeb vodícího psa

Důvody	Vysoký věk	Finance	Nepotřebuje psa	Nechce psa	Malý byt	Alergie na psy	Čistota	Časová náročnost
Počet	1	3	34	19	8	2	1	4
Celkem	72							
Procenta	1 %	4 %	48 %	26 %	11 %	3 %	1 %	6 %

Graf 28. Důvody, proč ZP nevyžívají služeb vodícího psa

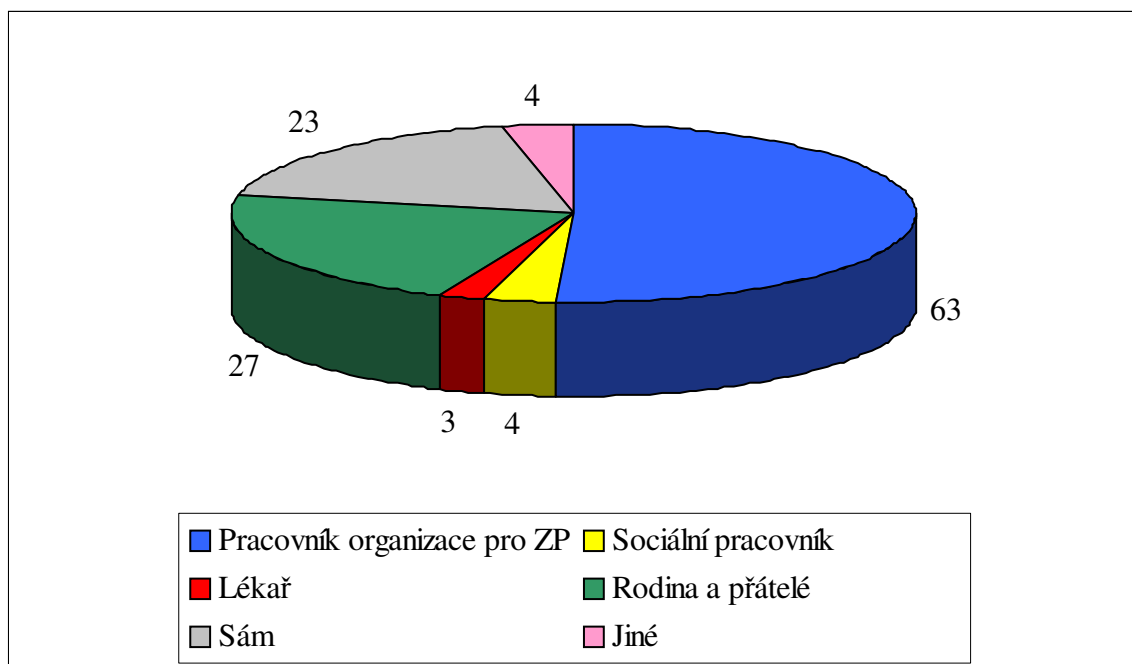
Shrnutí: Součástí otázky byla možnost uvést u odpovědi ne, důvod. Ze 72 odpovědí se mezi nejčastěji uváděnými důvody objevily malý byt, finanční nákladnost, ale také vysoký věk a alergie na psy. Z tabulky a grafu číslo 28 je vidět, že téměř polovina z těch, co odpověděli ne, vodícího psa nepotřebuje. Tento důvod se vyskytl ve 34 dotaznících. To je celkem 48 % odpovědí. 26 % respondentů uvedlo jako důvod, že psa nechce.

Otázka číslo 18

V otázce číslo 18 jsem zjišťovala, zda zrakově postižení potřebují pomoc při výběru nové kompenzační pomůcky.

Tab. 29. Kdo Vám pomáhá při výběru a nákupu nové kompenzační pomůcky

	Pracovník organizace pro ZP	Sociální pracovník	Lékař	Rodina a přátelé	Sám	Jiné
Počet	63	4	3	27	23	4

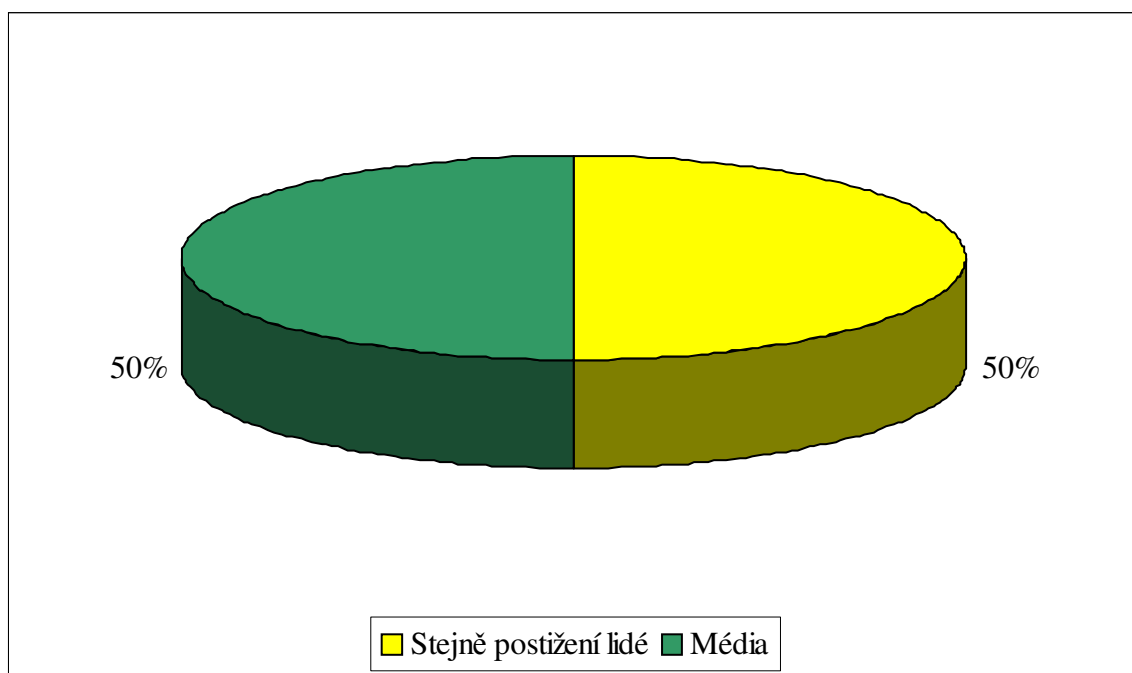

Graf 29. Kdo Vám pomáhá při výběru a nákupu nové kompenzační pomůcky

Shrnutí: Otázka číslo 18 byla postavena tak, aby respondenti mohli odpovědět i na více možností. Jak je vidět z tabulky a grafu nejvíce osob s postižením zraku se při výběru a nákupu nové kompenzační pomůcky obrací s žádostí o pomoc na pracovníky organizací pro zrakově postižené. Jako možnost odpovědi ho uvedlo 63 osob. Je to celkem pochopitelné, protože organizace nabízejí jako jednu ze svých služeb pomoc s výběrem pomůcky. Zaměstnanci jsou také dobře informovaní o funkci, uplatnění pomůcky a poradí člověku jak a kde si pomůcku objednat.

Tab. 30. Jiné možnosti zisku informací o nových kompenzačních pomůckách

	Stejně postižení lidé	Média
Počet odpovědí	2	2
Celkový počet odp.	4	
Procenta	50 %	50 %

Graf 30. Jiné možnosti zisku informací o nových kompenzačních pomůckách

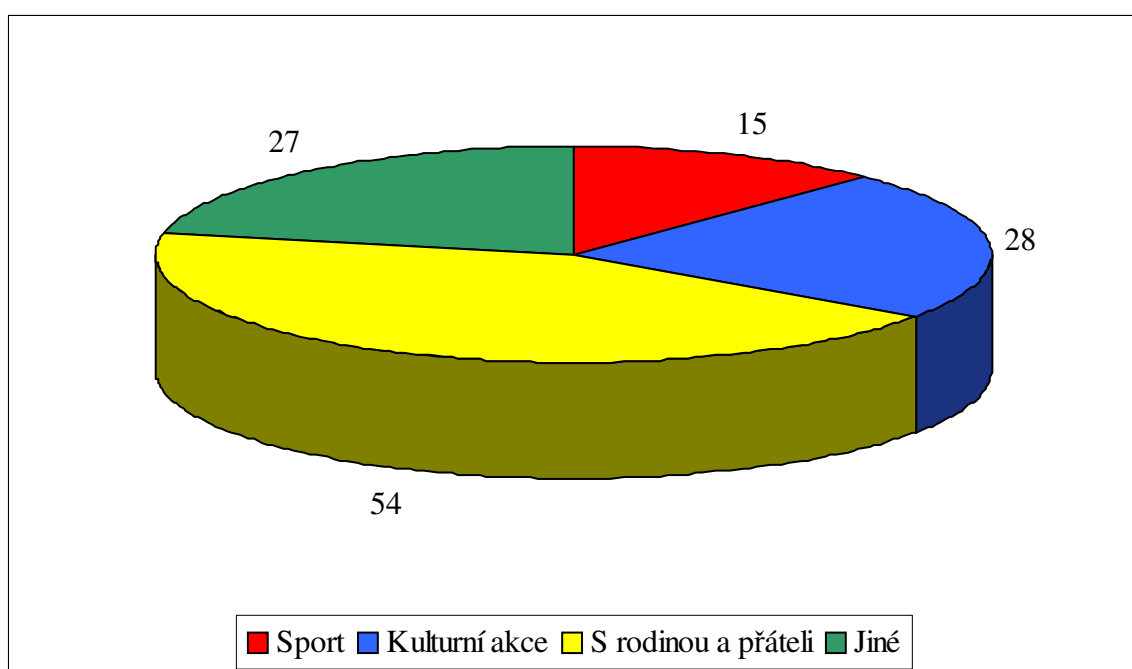
Shrnutí: Jedinci, kteří uvedli jako možnost odpovědi jiné, 4 lidé, se o nových pomůckách z 50 % dozívádají z médií a z 50 % od stejně postižených lidí.

Otázka číslo 19

Otázka číslo 19 byla zaměřena na využití volného času.

Tab. 31. Jak nejraději trávíte svůj volný čas

	Sport	Kulturní akce	S rodinou a přáteli	Jiné
Počet odpovědí	15	28	54	27

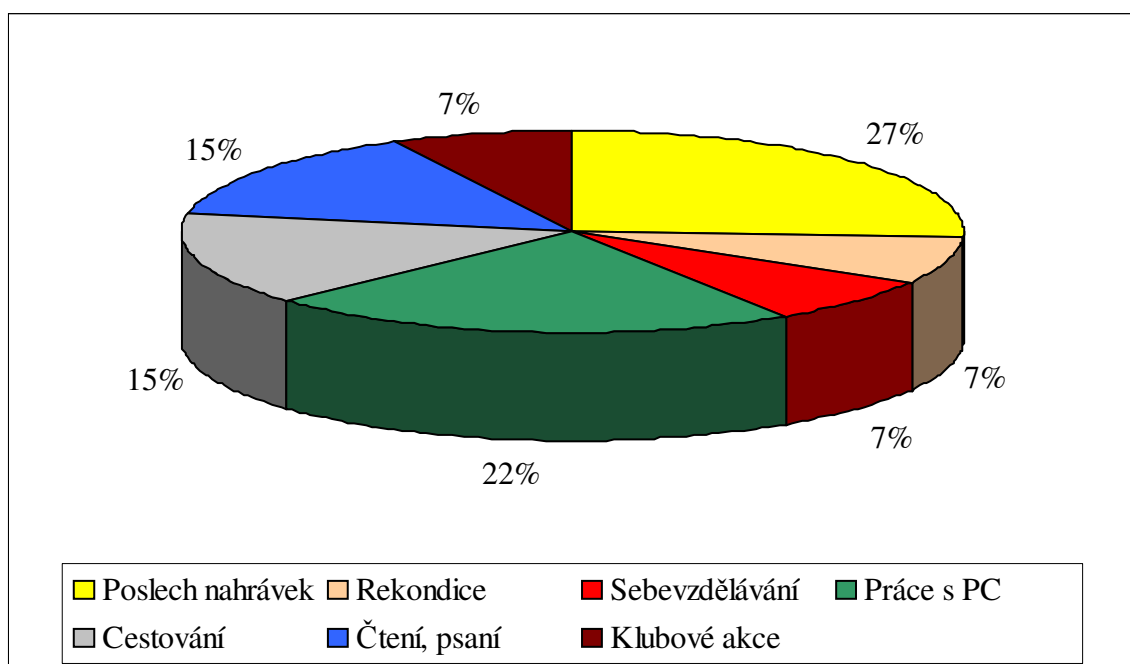

Graf 31. Jak nejraději trávíte svůj volný čas

Shrnutí: Také otázka číslo 19 nabízela výběr více možností odpovědi. Otázka zjišťovala, jak zrakově postižení nejčastěji tráví svůj volný čas. Tabulka a graf uvádí hodnoty četnosti odpovědí. Je patrné, že dotázaní rádi tráví volný čas s lidmi ve svém nejbližším okolí. Odpověď s rodinou a přáteli se objevila v 54 dotaznících.

Tab. 32. Další možnosti využití volného času

	Poslech nahrávek	Rekondice	Sebevzdělávání	Práce s PC	Cestování	Čtení, psaní	Klubové akce
Počet	7	2	2	6	4	4	2
Celkem	27						
Procenta	27 %	7 %	7 %	22 %	15 %	15 %	7 %

Graf 32. Další možnosti využití volného času

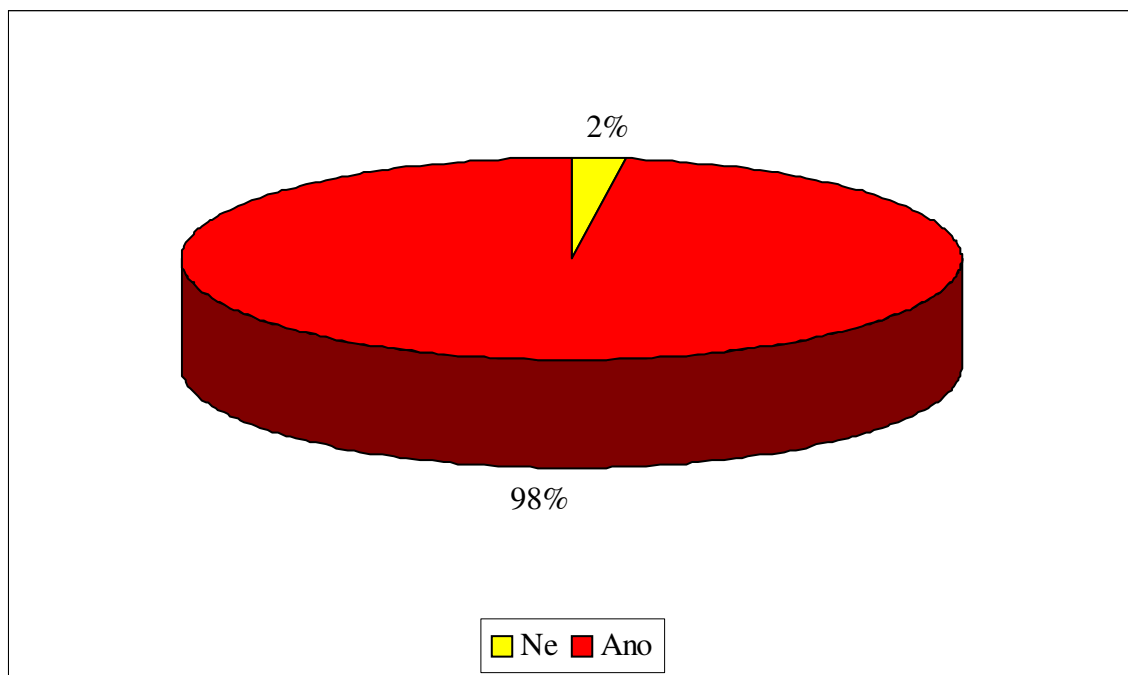
Shrnutí: Další náplní volného času respondentů je poslech zvukových nahrávek, práce s počítačem, cestování, čtení a psaní. Toto vše se dá najít v tabulce a grafu číslo 32. Vidíme, že zrakově postižení si umí užívat volného času.

Otázka číslo 20

V otázce číslo 20 jsem chtěla zjistit, jaký mají přehled zrakově postižení o organizacích pro zrakově postižené.

Tab. 33. Znáte nějakou organizaci pro zrakově postižené

	Ne	Ano
Počet odpovědí	2	85
Procenta	2 %	98 %

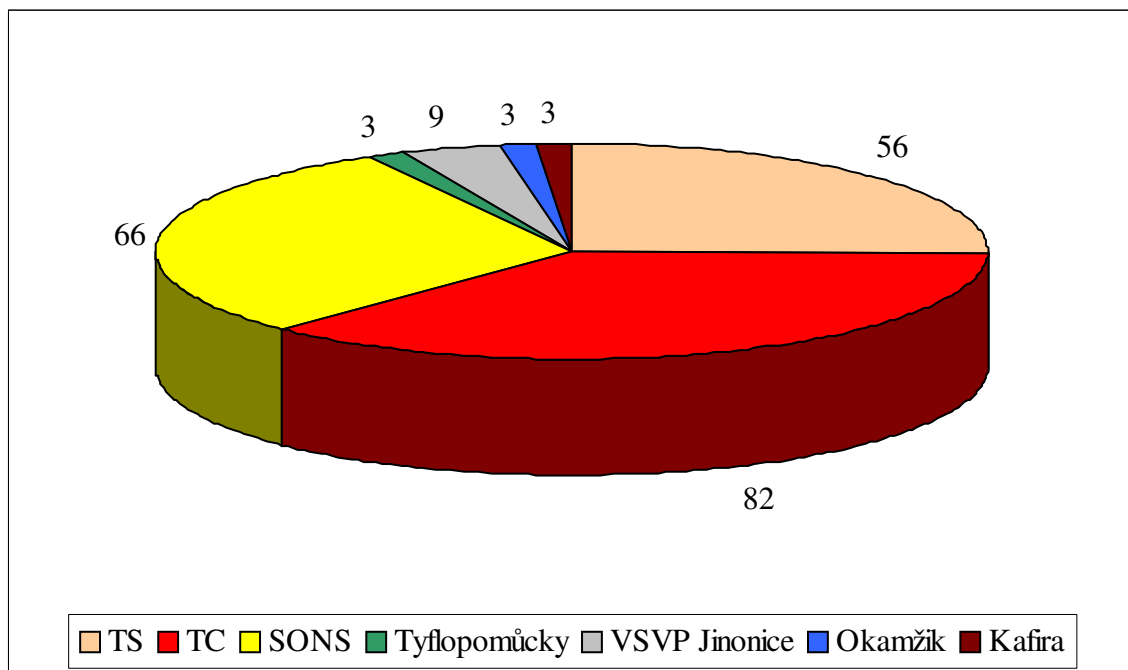

Graf 33. Znáte nějakou organizaci pro zrakově postižené

Shrnutí: Většina zrakově postižených, celých 98 %, zná nějakou organizaci pro zrakově postižené. Pouze 2 % dotázaných odpovědělo na otázku záporně. Počet odpovědí i procenta můžeme vyčíst z tabulky a grafu.

Tab. 34. Nejznámější organizace pro ZP

	TS	TC	SONS	Tyflopomůcky	VSVP Jinonice	Okamžik	Kafira
Počet	56	82	66	3	9	3	3

Graf 34. Nejznámější organizace pro ZP

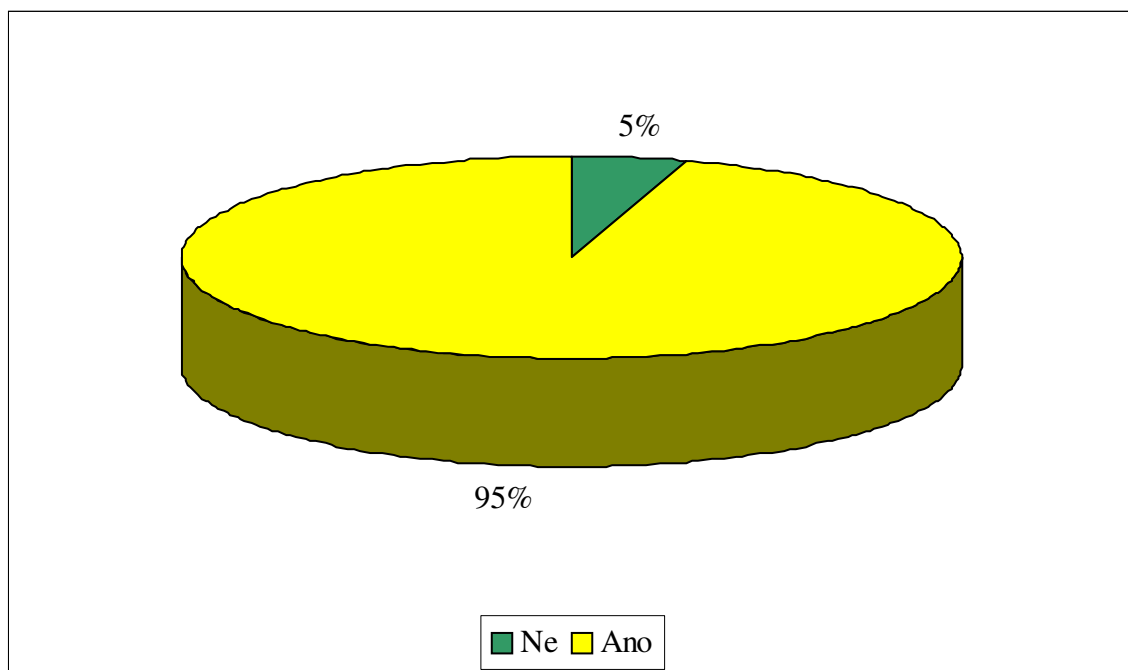
Shrnutí: Z 85 respondentů, jež uvedli odpověď ano, jich 82 zná Tyflocentrum, 66 SONS, 56 Tyfloservis, 9 VSVP Jinonice. Stejný počet odpovědí, tedy 3 dostaly Tyflopomůcky, Okamžik a Kafira. K uvedeným hodnotám se vztahuje tabulka a graf 34.

Otázka číslo 21

Otázka číslo 21 navazuje na předcházející otázku a má za úkol zjistit, kolik zrakově postižených využívá služeb organizací pro zrakově postižené.

Tab. 35. Využíváte nějakou organizaci pro zrakově postižené

	Ne	Ano
Počet odpovědí	4	83
Procenta	5 %	95 %

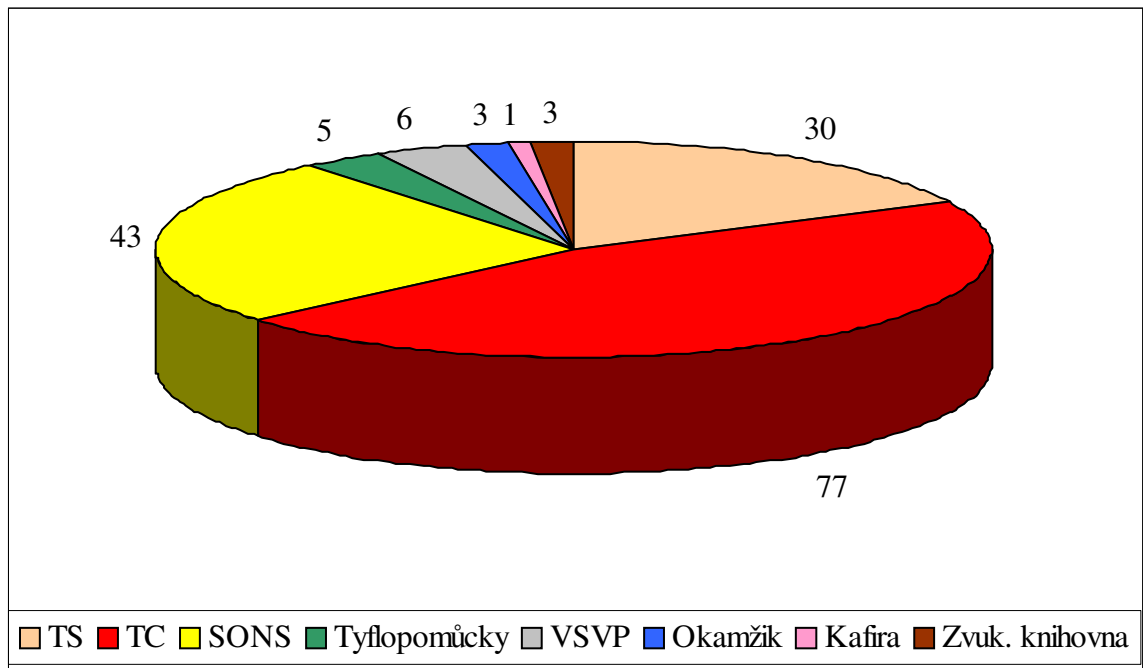

Graf 35. Využíváte nějakou organizaci pro zrakově postižené

Shrnutí: Otázka číslo 21 navazovala na předcházející otázku a měla zjistit, kolik z respondentů využívá služeb, které nabízejí organizace pro zrakově postižené. Z tabulky i grafu je patrné, že velký počet zrakově postižených, až 95 %, využívá služby nabízené organizacemi pro ně určenými. Zbývajících 5 % respondentů organizace nevyužívá.

Tab. 36. Nejvíce využívané organizace pro ZP

	TS	TC	SONS	Tyflopomůcky	VSVP	Okamžik	Kafira	Zvuk. knihovna
Počet	30	77	43	5	6	3	1	3

Graf 36. Nejvíce využívané organizace pro ZP

Shrnutí: Tabulka a graf číslo 36 nám udává počet odpovědí osmdesáti tří respondentů, kteří zatrhlí v dotazníku odpověď ano. Nejčastěji uváděnou, v 77 případech, a tedy i nejvíce využívanou organizací je Tyflocentrum.

Otázka číslo 22

Otázka číslo 22 měla volnou možnost odpovědi a jejím cílem bylo ukázat, jaké služby nabízejí organizace pro zrakově postižené a jakých služeb klienti využívají.

Tab. 37. Jakým způsobem využíváte služeb organizací pro zrakově postižené

Služby využívané zrakově postiženými	Četnost odpovědí
Pomoc při výběru nové kompenzační pomůcky	4
Půjčování kompenzačních pomůcek	13
Volnočasové aktivity	55
Poradenství	28
Předčitatelské služby	7
Průvodcovské služby	20
Zdroj informací	6
Přepis textu do bodového písma	1
Výuka jazyků	5
Soutěže vodičů	1
Rekondice	6
Osobní asistence	2
Výuka práce na počítači	17
Výuka prostorové orientace	5
Zaměstnanec organizace pro ZP	2
Nevyužívá služeb organizací pro ZP	3

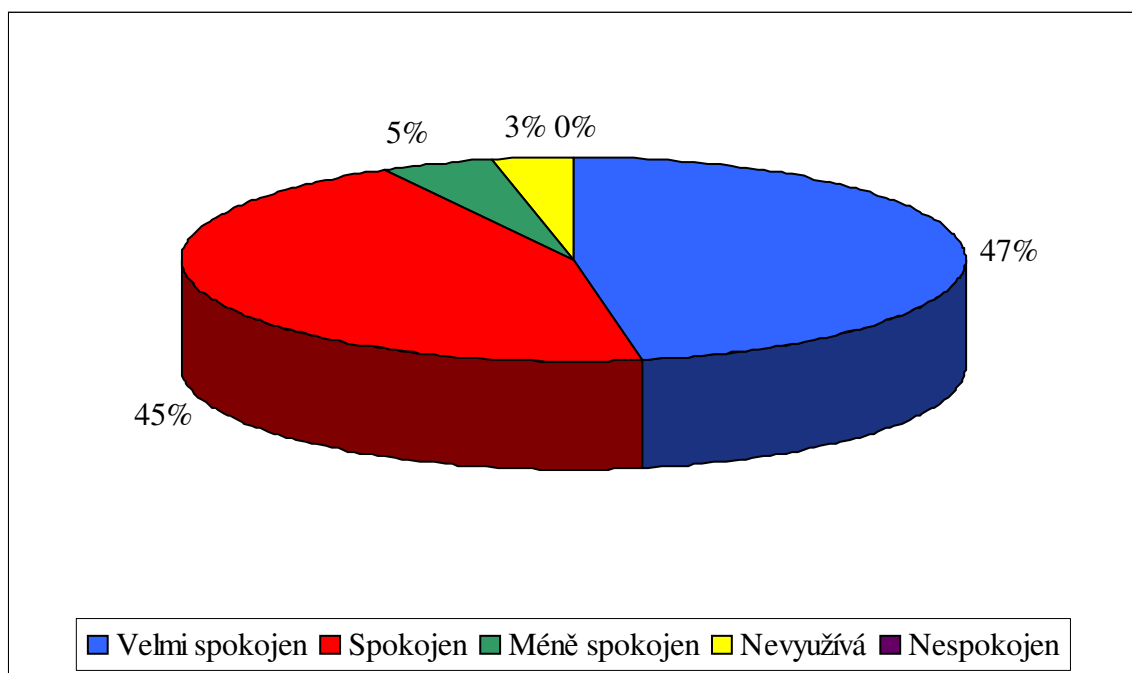
Shrnutí: Otázka číslo 22 byla jako jediná v dotazníku postavená jako otázka s volnou možností odpovědi. Respondenti uváděli nejrůznější služby, které nabízejí organizace pro zrakově postižené. Zároveň se tak projevilo, o které služby je mezi osobami se zrakovým defektem největší zájem. Z hodnot v tabulce je patrné, že respondenti v organizacích rádi tráví svůj volný čas. Volnočasové aktivity se objevily v pětapadesáti dotaznících z celkového počtu osmdesáti sedmi dotazníků. Hojně je také využíváno poradenství a průvodcovské služby, jež uvedlo 28 a 20 respondentů. V dotaznících se objevily i odpovědi směřující k půjčování a výběru kompenzačních pomůcek. Zrakově postižení lidé v organizacích najdou i možnost výuky jazyků, výuky práce na počítači, rekondice, osobní asistence. Zajímavostí může být, že 3 z dotázaných vůbec nevyužívají služeb nabízených organizacemi pro lidi s postižením zraku.

Otázka číslo 23

Cílem závěrečné, třiadvacáté otázky bylo zjistit názor klientů na rozsah služeb poskytovaných organizacemi pro zrakově postižené.

Tab. 38. Jste spokojen/a s rozsahem služeb poskytovaných organizacemi pro zrakově postižené

	Velmi spokojen	Spokojen	Méně spokojen	Nevyužívá	Nespokojen
Počet	41	39	4	3	0
Procenta	47 %	45 %	5 %	3 %	0 %

Graf 37. Jste spokojen/a s rozsahem služeb poskytovaných organizacemi pro zrakově postižené

Shrnutí: Cílem otázky bylo zjistit názor klientů na rozsah služeb poskytovaných organizacemi pro zrakově postižené. Ze všech dotázaných je 47 % velmi spokojeno se službami, v těsném závěsu je možnost spokojen, která dostala 45 % odpovědí. Žádný z klientů, kteří

využívají služeb nabízených organizacemi pro zrakově postižené, není nespokojeno. 3 dotazovaní žádné služby nevyužívají, jak už bylo uvedeno v předcházející otázce.

6.1 Zhodnocení hypotéz

Hypotéza číslo 1: *„Myslím si, že převážná většina dotázaných využívá kompenzační pomůcky v běžném životě, a to hlavně pro prostorovou orientaci a činnosti v domácnosti. Asi polovina respondentů potřebuje kompenzační pomůcky k výkonu svého povolání.“* Tato hypotéza se šetřením potvrdila. Mezi pomůcky využívané v každodenním životě patří orientační pomůcky a pomůcky pro samostatný pohyb. Zároveň mě však překvapilo, že pouze 25 respondentů uvedlo, že pomůcky využívá v zaměstnání. Vzhledem k tomu, že více než polovina respondentů je v současnosti již v důchodu, je tato skutečnost pochopitelná. Zároveň chci však poukázat na to, že kdybych příště formulovala otázky do dotazníku, požadovala bych po respondentech, aby definovali, zda jsou v důchodu invalidním či starobním. Výsledek hypotézy nyní může být zkreslený.

Hypotéza číslo 2: *„Domnívám se, že mezi nejvíce využívané pomůcky, a to asi u 55 % dotázaných, patří signalizační, orientační a komunikační pomůcky a u 45 % respondentů pomůcky pro zápis a záznam informací.“* Pro běžný život je potřeba být schopen se samostatně pohybovat a komunikovat s okolím. Z toho jsem vycházela při formulaci hypotézy, která poukazuje na nejvíce využívané pomůcky. Hypotéza se mi potvrdila. Mezi nejvíce využívané pomůcky patří pomůcky pro domácnost, pomůcky k samostatnému pohybu a prostorové orientaci. Pomůcky pro zápis informací se také objevily ve 35 dotaznicích, ale jsou využívány v menší míře než orientační pomůcky.

Hypotéza číslo 3: *„Domnívám se, že pro většinu dotázaných je z finančních důvodů obtížné obstarat si kompenzační pomůcku.“* Hypotéza vztahující se k finanční dostupnosti pomůcek, se dotazníkovým šetřením nepotvrdila, neboť pro 55 % respondentů jsou pomůcky finančně dostupné. Pouze 10 respondentů odpovědělo záporně. Předpokládám, že tento fakt je dán i tím, že zrakově postižení mají nárok na poskytnutí příspěvku na pořízení kompenzační pomůcky. Při stanovování této hypotézy jsem vycházela z finančních hodnot jednotlivých pomůcek, které jsem měla k dispozici. Například Pichtův psací stroj stojí až 10.600,- Kč. Po důkladném prostudování sociálních příspěvků při zpracovávání práce jsem zjistila, že zrakově postižený může dostat příspěvek na tuto pomůcku až do výše 100 %.

Hypotéza číslo 4: „*Předpokládám, že 30 % všech dotázaných využívá služeb vodícího psa. Zároveň předpokládám, že zbylých 70 % dotázaných psa nemá, protože ho vzhledem ke stupni postižení nepotřebuje.*“ Jak vyplývá z výsledků dotazníkového šetření, 83 % všech osob, které odpovídaly na otázku, nevyužívá vodícího psa. Nejvíce lidí zároveň uvedlo jako důvod, že psa zatím vzhledem ke stupni postižení nepotřebuje. Tím se potvrdila moje hypotéza. Zajímavé jsou však důvody, které vedou zrakově postižené k nepořízení si psa. V odpovědích se objevily důvody jako malý byt, finanční nákladnost, ale také vysoký věk a alergie na psy.

Hypotéza číslo 5: „*Myslím si, že více než polovina respondentů využívá možnosti seznámit se s kompenzační pomůckou v organizaci pro zrakově postižené. Při výběru pomůcky dá hlavně na radu pracovníka organizace a menší část dotázaných se obrátí s žádostí o pomoc na sociálního pracovníka.*“ Hypotézu se podařilo potvrdit. Z odpovědí uvedených v dotaznících vyplývá, že nejvíce osob s postižením zraku se při výběru a nákupu nové kompenzační pomůcky se obrací s žádostí o pomoc na pracovníky organizací pro zrakově postižené. Jako možnost odpovědi ho uvedlo 63 osob. Je to pochopitelné, neboť organizace nabízejí jako jednu ze svých služeb pomoc s výběrem pomůcky. Zaměstnanci jsou také dobře informovaní o funkci, uplatnění pomůcky a poradí člověku, jak a kde si pomůcku objednat.

Hypotéza číslo 6: „*Domnívám se, že 99 % všech dotázaných osob zná a zároveň využívá některé z nabídky služeb organizací pro zrakově postižené.*“ Jak vyplývá z dotazníkového šetření, hypotézu se mi podařilo potvrdit. Organizace pro lidi se zrakovým defektem mají velký význam. Pomáhají jedincům s nácvikem samostatného pohybu, poskytují sociální a pracovní právní poradenství, pomoc s obstaráním pomůcky a jiné služby. Lidé v nich však také tráví svůj volný čas a mají možnost se setkat se stejně postiženými lidmi. Až 95 % všech dotazovaných využívá služeb, jež jsou jim nabízeny organizacemi, určenými pro osoby se zrakovým postižením.

Domnívám se, že se mi podařilo splnit cíle, které jsem si kladla na začátku práce. Dotazníkovým šetřením jsem zjistila dostupnost i využitelnost kompenzačních pomůcek. Pouze si myslím, že při příštím průzkumu by bylo dobré zahrnout do šetření více věkových kategorií. V mém šetření se objevuje hlavně názor starších lidí, neboť mi nebyl umožněn průzkum ve školách pro zrakově postiženou mládež, proto mi v práci chybí pohled více mladých lidí na věc.

ZÁVĚR

Při zpracovávání své bakalářské práce jsem si uvědomila, že neexistují dva světy. Svět vidících a svět nevidomých. Ve skutečnosti žijeme všichni pouze v jednom světě, i když nevidomí mohou leccos prožívat jinak, odlišně. Jednou z mnoha věcí, na které závisí toto jejich prožívání jsou schopnosti a možnosti zrakově postižených osob.

V teoretické části jsem se snažila shrnout problematiku lidí se zrakovým handicapem. Z této velmi široké tematiky, jsem si ke zpracování své bakalářské práce vybrala kompenzační pomůcky pro zrakově postižené. Domnívám se totiž, že téma kompenzačních pomůcek ještě nebylo mnohokrát zpracováno formou průzkumu a zároveň jsou kompenzační pomůcky důležitým pomocníkem v běžném životě zrakově postižených. V teorii jsem popsala jednotlivé stupně postižení, kvalitu života osob se zrakovým defektem a jejich vyrovnávání se s obtížnou životní situací. I pro osoby s postižením zraku je důležité, aby měli možnost se kvalitně připravit na své budoucí povolání. Proto jsem uvedla školy, jež se zaměřují na vzdělávání zrakově postižených dětí a mládeže. Věnuji se tedy i kompenzačním pomůckám, potřebným ke kvalitnímu životu zrakově postižených. Neopomněla jsem se také zmínit o sociální pomoci zrakově postiženým občanům.

Jako cíle praktické části práce jsem si stanovila zjistit dostupnost pomůcek pro osoby se zrakovým defektem a uplatnění pomůcek v běžném životě. Také mě zajímaly organizace pro zrakově postižené a jejich potřebnost. Stanovila jsem šest hypotéz, vztahujících se k této problematice. Údaje, zjištěné od osob se zrakovým defektem dotazníkovým šetřením, jsem následně zpracovala do podoby tabulek a grafů.

Doufám, že teoretické poznatky a výsledky praktické části mé práce budou přínosem pro všechny, kterým se dostane do rukou. A to jak pro zdravotníky, pracovníky organizací i běžnou veřejnost. Myslím si, že by mohla též sloužit jako pomocník při zpracování dalšího průzkumu či výzkumu, zabývajícího se problematikou lidí s postižením zraku. Jsem ráda, že jsem si vybrala právě toto téma, protože předtím jsem nikdy nepřemýšlela nad tím, jak je obsáhlé, a také mě velmi obohatilo setkávat se zrakově postiženými lidmi.

Domnívám se, že však stále zůstává mnoho témat, které by bylo zajímavé zpracovat formou průzkumu nebo jiné práce. Zajímavým tématem by mohla být komunikace veřejnosti s nevidomými. Určitě všichni jsme se již setkali v desaterem pro komunikaci s nevidomým, ale uměli bychom poznatky z něj aplikovat v praxi?

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie

- [1] ABRAHAMAS, Peter; DRUGA, Rastislav. *Lidské tělo. Atlas anatomie člověka*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2003. 256 s. ISBN 80-7181-955-7.
- [2] BÁRTLOVÁ, Sylva; SADÍLEK, Petr; TÓTHOVÁ, Valérie. *Výzkum a ošetřovatelství*. Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2005. 146 s. ISBN 80-7013-416-X.
- [3] BOTOŠOVÁ, M. *Návaznost pracovního uplatnění na možnosti vzdělávání zrakově postižených v ČR*. Olomouc: UP v Olomouci, 2005. 47 s. ISBN 80-244-1077-X.
- [4] ČÁLEK, Oldřich. *Výchova dospívající zrakově postižené mládeže k samostatnosti*. Praha: ÚV Svazu invalidů, 1985. 95 s.
- [5] JESENSKÝ, Ján. *Andragogika a gerontagogika handicapovaných*. Praha: UK Karolinum, 2000. 354 s. ISBN 80-7184-823-9.
- [6] JESENSKÝ, Ján. *Základy komprehezivní tyflopédie I.díl. Přehled systému komprehezivní tyflopédie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002. 60 s. ISBN 80-7041-329-8.
- [7] JESENSKÝ, Ján. *Základy komprehezivní tyflopédie II.díl. Kategorie komprehezivní tyflopédie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2003. 104 s. ISBN 80-7041-555-X.
- [8] KEBLOVÁ, Alena. *Zrakově postižené dítě*. Praha: Septima, s.r.o., 2001. 68 s. ISBN 80-7216-191-1.
- [9] LUDÍKOVÁ, Libuše. *Tyflopédie I*. Olomouc: Rektorát UP v Olomouci, 1988. 70 s.
- [10] MACHÁČEK, Pavel. *Osvětlení a slabozrakost: jak správně svítit a vytvořit podmínky pro slabozrakého člověka*. Praha: Tyfloservis, 2002. 48 s. ISBN 80-238-9231-2.
- [11] MATĚJČEK, Zdeněk. *Psychologie nemocných a zdravotně postižených dětí*. 3. vydání. Jinočany: H&H Vyšehradská, s.r.o. 147 s. ISBN 80-86022-92-7.

- [12] PLHÁKOVÁ, Alena. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2004. 472 s. ISBN 80-200-1086-6.
- [13] ROKYTA, Richard; a kolektiv. *Fyziologie pro bakalářská studia v medicíně, přírodovědných a tělovýchovných oborech*. Praha: ISV nakladatelství, 2000. 359 s. ISBN 80-85866-45-5.
- [14] STAŇKOVÁ, Marta. *Základy teorie ošetrovatelství*. Praha: UK Karolinum, 1996. 193 s. ISBN 80-7184-243-5.
- [15] VÁGNEROVÁ, Marie; HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana; ŠTECH, Stanislav. *Psychologie handicapu*. 2. vydání. Praha: UK Karolinum, 1999. 230 s. ISBN 80-7184-929-4.

Elektronické zdroje

- [16] *Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR : Kdo je zrakově postižený* [online]. 2002 [cit. 2006-11-24]. Dostupný z WWW: <www.sons.cz>.
- [17] *Pomůcky pro zrakově postižené* [online]. 1996 [cit. 2006-11-24]. Dostupný z WWW: <www.is.brailnet.cz>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CNS	Centrální nervový systém.
OU	Odborné učiliště.
PC	Personal computer – osobní počítač.
SONS	Spojená organizace slabozrakých a nevidomých.
SŠ	Střední škola.
TC	Tyflocentrum.
TS	Tyfloservis.
VSVP	Výcvikové středisko vodících psů.
VOŠ	Vyšší odborná škola.
VŠ	Vysoká škola.
ZP	Zrakově postižený.
ZH	Zrakově handicapovaný.
ZŠ	Základní škola.

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1. Pohlaví</i>	40
<i>Graf 2. Věk</i>	41
<i>Graf 3. Rodinný stav</i>	42
<i>Graf 4. Rodinný stav v závislosti na věku</i>	43
<i>Graf 5. Stupeň dosaženého vzdělání</i>	45
<i>Graf 6. Stupeň dosaženého vzdělání v závislosti na věku</i>	46
<i>Graf 7. Současné sociální postavení respondentů</i>	48
<i>Graf 8. Závislost sociálního postavení na vzdělání</i>	50
<i>Graf 9. Stupeň zrakového postižení respondentů</i>	51
<i>Graf 10. Jedná se o postižení</i>	52
<i>Graf 11. Máte bezbariérově upravený byt</i>	53
<i>Graf 12. Kdo Vám pomáhá s vedením domácnosti</i>	54
<i>Graf 13. Míra podílu jednotlivých členů rodiny na pomoci při běžných činnostech</i>	55
<i>Graf 14. Další účastníci na pomoci při běžných činnostech</i>	56
<i>Graf 15. Myslíte si, že existuje dostatečné množství kompenzačních pomůcek pro zrakově postižené</i>	57
<i>Graf 16. Jsou pro Vás pomůcky finančně dostupné</i>	58
<i>Graf 17. Kde je podle Vás mnoho bariér, ať už komunikačních či architektonických pro zrakově postižené</i>	59
<i>Graf 18. Jiná možná místa s výskytem bariér pro ZP</i>	60
<i>Graf 19. Za jakým účelem nejvíce využíváte kompenzační pomůcky v běžném životě</i>	61
<i>Graf 20. Další možnosti využití kompenzačních pomůcek</i>	62
<i>Graf 21. Jaký typ pomůcky nejčastěji využíváte</i>	63
<i>Graf 22. Využíváte možnosti půjčování kompenzačních pomůcek</i>	65
<i>Graf 23. Závislost půjčování kompenzačních pomůcek na věku</i>	66
<i>Graf 24. Závislost půjčování kompenzačních pomůcek na sociálním postavení</i>	67
<i>Graf 25. Myslíte si, že je obtížné obstarat si kompenzační pomůcku</i>	69
<i>Graf 26. Důvody vedoucí k nepořízení si kompenzační pomůcky</i>	70
<i>Graf 27. Využíváte služeb vodícího psa</i>	71
<i>Graf 28. Důvody, proč ZP nevyužívají služeb vodícího psa</i>	72
<i>Graf 29. Kdo Vám pomáhá při výběru a nákupu nové kompenzační pomůcky</i>	73

<i>Graf 30. Jiné možnosti zisku informací o nových kompenzačních pomůckách.....</i>	<i>74</i>
<i>Graf 31. Jak nejraději trávíte svůj volný čas</i>	<i>75</i>
<i>Graf 32. Další možnosti využití volného času</i>	<i>76</i>
<i>Graf 33. Znáte nějakou organizaci pro zrakově postižené</i>	<i>77</i>
<i>Graf 34. Nejznámější organizace pro ZP.....</i>	<i>78</i>
<i>Graf 35. Využíváte nějakou organizaci pro zrakově postižené</i>	<i>79</i>
<i>Graf 36. Nejvíce využívané organizace pro ZP.....</i>	<i>80</i>
<i>Graf 37. Jste spokojen/a s rozsahem služeb poskytovaných organizacemi pro zrakově postižené.....</i>	<i>83</i>

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1. Pohlaví</i>	40
<i>Tab. 2. Věk</i>	41
<i>Tab. 3. Rodinný stav</i>	42
<i>Tab. 4. Rodinný stav v závislosti na věku</i>	43
<i>Tab. 5. Stupeň dosaženého vzdělání</i>	45
<i>Tab. 6. Stupeň dosaženého vzdělání v závislosti na věku</i>	46
<i>Tab. 7. Současné sociální postavení respondentů</i>	48
<i>Tab. 8. Závislost sociálního postavení na vzdělání</i>	49
<i>Tab. 9. Stupeň zrakového postižení respondentů</i>	51
<i>Tab. 10. Jedná se o postižení</i>	52
<i>Tab. 11. Máte bezbariérově upravený byt</i>	53
<i>Tab. 12. Kdo Vám pomáhá s vedením domácnosti</i>	54
<i>Tab. 13. Míra podílu jednotlivých členů rodiny na pomoci při běžných činnostech</i>	55
<i>Tab. 14. Další účastníci na pomoci při běžných činnostech</i>	56
<i>Tab. 15. Myslíte si, že existuje dostatečné množství kompenzačních pomůcek pro zrakově postižené</i>	57
<i>Tab. 16. Jsou pro Vás pomůcky finančně dostupné</i>	58
<i>Tab. 17. Kde je podle Vás mnoho bariér, ať už komunikačních či architektonických pro zrakově postižené</i>	59
<i>Tab. 18. Jiná možná místa s výskytem bariér pro ZP</i>	60
<i>Tab. 19. Za jakým účelem nejvíce využíváte kompenzační pomůcky v běžném životě</i>	61
<i>Tab. 20. Další možnosti využití kompenzačních pomůcek</i>	62
<i>Tab. 21. Jaký typ pomůcky nejčastěji využíváte</i>	63
<i>Tab. 22. Využíváte možnosti půjčování kompenzačních pomůcek</i>	65
<i>Tab. 23. Závislost půjčování kompenzačních pomůcek na věku</i>	66
<i>Tab. 24. Závislost půjčování kompenzačních pomůcek na sociálním postavení</i>	67
<i>Tab. 25. Myslíte si, že je obtížné obstarat si kompenzační pomůcku</i>	69
<i>Tab. 26. Důvody vedoucí k nepořízení si kompenzační pomůcky</i>	70
<i>Tab. 27. Využíváte služeb vodícího psa</i>	71
<i>Tab. 28. Důvody, proč ZP nevyužívají služeb vodícího psa</i>	72
<i>Tab. 29. Kdo Vám pomáhá při výběru a nákupu nové kompenzační pomůcky</i>	73

<i>Tab. 30. Jiné možnosti získání informací o nových kompenzačních pomůckách.....</i>	<i>74</i>
<i>Tab. 31. Jak nejraději trávíte svůj volný čas.....</i>	<i>75</i>
<i>Tab. 32. Další možnosti využití volného času</i>	<i>76</i>
<i>Tab. 33. Znáte nějakou organizaci pro zrakově postižené.....</i>	<i>77</i>
<i>Tab. 34. Nejznámější organizace pro ZP.....</i>	<i>78</i>
<i>Tab. 35. Využíváte nějakou organizaci pro zrakově postižené.....</i>	<i>79</i>
<i>Tab. 36. Nejvíce využívané organizace pro ZP</i>	<i>80</i>
<i>Tab. 37. Jakým způsobem využíváte služby organizací pro zrakově postižené.....</i>	<i>81</i>
<i>Tab. 38. Jste spokojen/a s rozsahem služeb poskytovaných organizacemi pro zrakově postižené.....</i>	<i>83</i>

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P I: Dotazník pro zrakově postižené

PŘÍLOHA P II: Desatero pro kontakt s nevidomým

PŘÍLOHA P III: Abeceda Braillova bodového písma pro nevidomé

PŘÍLOHA P IV: Kompenzační pomůcky pro zrakově postižené

PŘÍLOHA P V: Žádosti o umožnění dotazníkového šetření

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO ZRAKOVĚ POSTIŽENÉ

Dobrý den, jmenuji se Hana Šuranská a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studia na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně oboru ošetrovatelství.

Dotazník, který Vám předkládám bude sloužit k vypracování mé bakalářské práce na téma: „Psychosociální problematika u zrakově postižených.“ Všechny informace v dotazníku jsou anonymní a budou použity pouze k vypracování mé bakalářské práce.

Děkuji za ochotu a za čas strávený nad tímto dotazníkem.

Odpověď na otázku označte křížkem, popř. dle informace u dané otázky. Pokud není uvedeno jinak, je vždy jen jedna možnost odpovědi.

1. Pohlaví

♂muž

♀žena

2. Věk

.....let

3. Rodinný stav

♂svobodný/á

♂ženatý/vdaná

♂rozvedený/á

♂vdovec/vdova

4. Stupeň dosaženého vzdělání

♂základní

♂vyučen

♂středoškolské s maturitou

♂vyšší odborné

♂vysokoškolské

5. Jaké je Vaše současné sociální postavení

ﻓﺘﻮﺩﻧﺘﻮ ﺋﻮﺩﻋﺘﻪ ﺷﻜﻮﻟﻮ)

ﻓﺘﺎﻣﺸﺘﻨﺎﻧﻪﻥ

ﻓﺘﻪﺯﺎﻣﺸﺘﻨﺎﻧﻲ

ﻓﺘﻮﺩﻧﻜﺎﺗﻪﻝ

ﻓﺘﺎﺩﯗﺣﻮﺩﻋﻪ

ﻓﺘﻮﺳﺘﺎﺗﻨﻲ

6. Stupeň Vašeho zrakového postižení

ﻓﺘﻪﻧﻪﻭﻳﺪﻭﻣﻲ

ﻓﺘﺎﺑﻘﻲ ﺯﺭﺎﻛﻮ

ﻓﺘﺎﺳﻼﺑﻮﺯﺭﺎﻛﻲ

7. Jedná se o postižení

ﻓﺘﻮﺯﻭﻧﻪ

ﻓﺘﺎﺯﻳﺴﻜﺎﻧﻪ ﺑﻪﻫﻪﻡ ﺯﻳﻮﺗﺎ

8. Máte bezbariérově upravený dům či byt

ﻓﺘﻪ

ﻓﺘﺎﻧﻮ

9. Kdo Vám pomáhá s vedením domácnosti, vyřizováním na úřadech, nakupováním...

ﻓﺘﺎﺯﻭﻟﺪﺍﺩﺍﻡ ﺳﺎﻡ/ﺳﺎﻣﺎ

ﻓﺘﺎﺭﻭﺩﻳﻨﺎ (ﻭﻋﺪﺗﻪ، ﻛﺘﻪﺭﻯ ﭼﻠﻪﻥ ﺭﻭﺩﻳﻨﻲ)

ﻓﺘﺎﭘﺮﺍﺗﻪﻟﻪ

ﻓﺘﺎﺯﺟﻨﻪ (ﻭﻋﺪﺗﻪ)

10. Myslíte si, že existuje dostatečné množství kompenzačních pomůcek pro zrakově postižené

نه

انو

11. Jsou pro Vás pomůcky finančně dostupné

نه

انو

12. Kde je podle Vás mnoho bariér, at' už komunikačních nebo architektonických, pro zrakově postižené (označte i více možností)

نهzdravotnická zařízení

نهškoly

نهúřady

نهv zaměstnání

نهve sportovních a kulturních zařízeních

نهbytovací zařízení (např. hotely)

نهv obchodech

نهjiné (uveďte)

13. Za jakým účelem nejvíce využíváte kompenzační pomůcky v běžném životě (označte i více možností)

نهpro prostorovou orientaci

نهsamostatný pohyb, tj. chůze s bílou holí

نهběžné činnosti v domácnosti

نهpro výuku

نهpro zábavu a poučení

نهv zaměstnání

نهjiné (uveďte)

14. Jaký typ pomůcky nejčastěji využíváte (označte i více možností)

diktafony a hlasová digitální zařízení

drobné pomůcky

měřidla

přístroje pro časomíru

signalizační, orientační a komunikační pomůcky

pomůcky pro zápis a záznam informací (Pichtův psací stroj ...)

15. Využíváte možnosti půjčování kompenzačních pomůcek

ne

ano

16. Myslíte si, že je obtížné obstarat si kompenzační pomůcku

ne

ano (uveďte důvod)

17. Využíváte služeb vodícího psa

ano

ne (uveďte důvod)

18. Kdo Vám pomáhá při výběru a nákupu nové kompenzační pomůcky

pracovník organizace pro zrakově postižené

sociální pracovník

lékař

rodina a přátelé

sám/sama

jiné (uveďte)

19. Jak nejraději trávíte svůj volný čas s využitím kompenzačních pomůcek

ﻻsport

ﻻkulturní akce

ﻻs rodinou a přáteli

ﻻjiné (uved'te)

20. Znáte nějakou organizaci pro zrakově postižené

ﻻne

ﻻano (uved'te)

21. Využíváte nějakou organizaci pro zrakově postižené

ﻻne

ﻻano (uved'te)

22. Jakým způsobem využíváte služeb organizací pro zrakově postižené (uved'te)

.....

23. Jste spokojen/a s rozsahem služeb poskytovaných organizacemi pro zrakově postižené

ﻻvelmi spokojen

ﻻspokojen

ﻻméně spokojen

ﻻnespokojen

PŘÍLOHA P II: DESATERO PRO KONTAKT S NEVIDOMÝM

1. Mějte na paměti, že nevidomí jsou zcela normální lidé, kteří mají různé přednosti i nedostatky, stejně jako každý jiný. I mezi nimi jsou lidé vyjímeční, inteligentní, obyčejní i méně nadaní.
2. Při setkání s nevidomým se chovejte přirozeně a nenuceně. Pomozte tam, kde je to nutné a potřebné, a to způsobem taktním a pokud možno nenápadným. Pomoc však nevnučujte. Buďte také připraveni na možnost, že Vaše pomoc bude odmítnuta.
3. Vyvarujte se projevům soucitu – o ten dnešní nevidomí naprosto nestojí. S velkým povděkem ale vždy uvítají i sebemenší pomoc, která přijde vhod ve ztížených podmínkách. Nepřipusťte ani podceňující nebo snižující výroky, vždyť nevidomí mají právo na úctu a uznání stejně jako všichni ostatní.
4. Nevidomého, kterého znáte, pozdravte vždy sami jako první, i když je mladší než vy, a k pozdravu připojte i jméno, aby věděl, že pozdrav patří jemu.
5. Když vstoupíte do místnosti, kde se nachází nevidomý, dejte se zřetelně poznat. Pokud vás nepozná podle hlasu, povězte své jméno. Tichý pohyb neznámé osoby v jeho okolí působí pochopitelně nepříjemně. Rovněž upozorněte na to, že místnost opouštíte.
6. Velmi nepříjemně na nevidomého působí, projednáváte-li jeho záležitosti nikoli přímo s ním, ale s jeho průvodcem. Průvodce nevidomého pouze doprovází, nikoli zastupuje.
7. Když se nevidomý octne na ulici, na nádraží apod. v orientačních těžkostech, zeptejte se ho, zda mu můžete nějak pomoci. Velký hluk, prudký déšť i sníh zhoršují nevidomému orientaci v prostoru. Potom stačí, když nevidomému nabídnete, aby se lehce zavěsil do vaší paže, protože takto může snadno jít krůček za vámi, sledovat směr vašich pohybů a na vše včas reagovat.
8. Při nástupu do dopravních prostředků netlačte nikdy nevidomého před sebou, ale jděte sami první. Nev tlačujte nevidomého na sedadlo, stačí, když položíte jeho ruku na opěradlo. Při vstupu do auta položte jeho ruku na horní rám dveří.
9. Když nevidomý vstoupí do restaurace bez průvodce, jistě ocení pomoc při vyhledávání věšáku a volného místa u stolu. S jídlem si poradí sám, stačí, když mu povíte, jak je jídlo na talíři uspořádané. Určitě uvítá informace o tom, co všechno je na stole (sklenice s vodou, váza, popelník atd.), a kdo u stolu sedí spolu s ním.

10. Když budete nevidomého doprovázet delší dobu, popište mu hlavní rysy okolí, vybavení místnosti a osoby, které se kolem nacházejí. Při popisování se nemusíte vyhýbat optickým dojmům a barvám.

PŘÍLOHA P III: ABECEDA BRAILLOVA BODOVÉHA PÍSMÁ PRO NEVIDOMÉ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T
U	V	X	Y	Z	Ý	chyba	W	Ž	Ů
Á	Ě	Č	Ď	Š	Ň	/	Ť	Ó	Ř
í	é	ú	,	-	'	velké písmeno	malé písmeno	číselný znak	řetězec velkých písmen
.	;	:	+	?	!	"	(*)

PŘÍLOHA P IV: KOMPENZAČNÍ POMŮCKY PRO ZRAKOVĚ POSTIŽENÉ

Pomůcky pro domácnost

Cedník na bylinky

Dávkovač potravin

Dávkovač tekutin

Pomůcky pro domácnost

Držák na cibuli

Násypka na láhve

Oddělovač žloutku

Pomůcky pro domácnost

Propichovač vajec

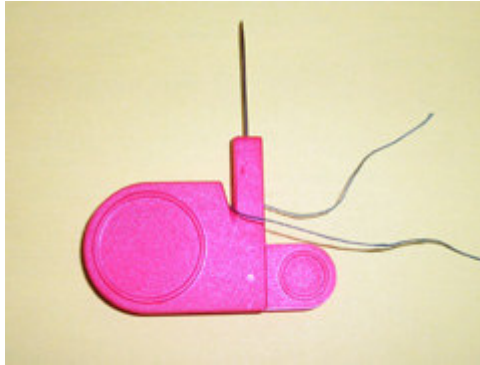

Stěrky na česnek

Kuchyňská váha

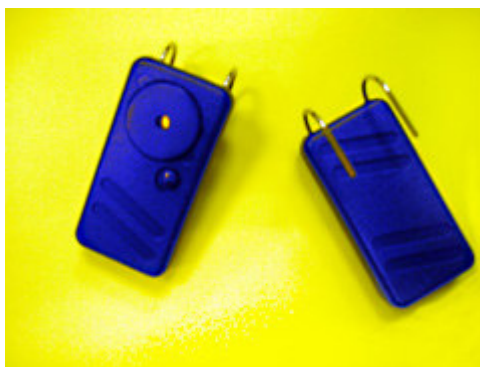
Pomůcky pro domácnost

Navlékač jehel

Jehly patentní

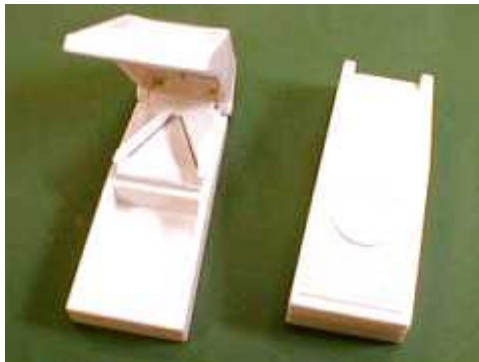

Indikátor hladiny

Pomůcky pro domácnost

Minivalcha na ruční praní

Půlič tablet

Zásobník léků na týden

Pomůcky pro domácnost

Rozlišovač klíčů

Postroj na psa popruhový

Audiokazety

Signalizační, orientační a komunikační pomůcky

Hůl bílá

Hůl bílá teleskopická

Blikající segment do bílé hole

Signalizační, orientační a komunikační pomůcky

Sherlock

Čip plastový k Sherlocku

Signalizační, orientační a komunikační pomůcky

Majáček navigátor

Orientační maják

Tyflosonar

Signalizační, orientační a komunikační pomůcky

ColorTest

Colorino

Pomůcky pro časomíru

Budík digitální mluvící

Hodinky pánské hmatové

Pomůcky pro časomíru

Hodinky dámské hmatové

Hodinky mluvící sportovní

Měřidla, diktafony a pomůcky s hlasovým výstupem

Dvoumetr skládací

Metr krejčovský prošíváný

Pásmo svinovací mluvicí

Měřidla, diktafony a pomůcky s hlasovým výstupem

Váha osobní s hlasovým výstupem

Diktafon

Digitální záznamník

Pomůcky pro odstraňování informačních bariér

Šablona na rozlišování bankovek

B kostka k nácvičení bodového písma

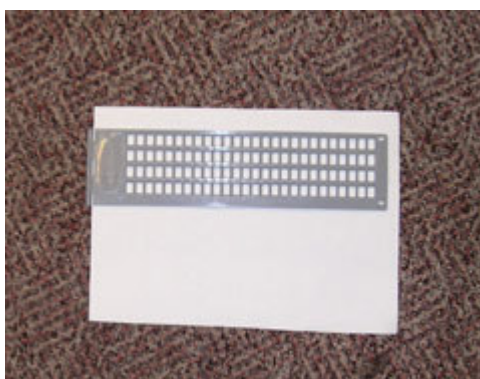

Reliéfní barvy

Pomůcky pro odstraňování informačních bariér

Pichtův psací stroj

Tabulka čtyř řádková

Bodátko k tabulce

Pomůcky pro odstraňování informačních bariér

Dymokleště

Dymopáska

Šestibod k výuce bodového písma

Pomůcky pro odstraňování informačních bariér

Kalkulátor s hlasovým výstupem

Písanka kolíčková

Teploměr lékařský mluvčí

Pomůcky pro zábavu, výuku a poučení

Omalovánky reliéfní

Hmatově značené karty

Piškvorky

Pomůcky pro zábavu, výuku a poučení

Člověče, nezlob se

Šachy

Domino

PŘÍLOHA P V: ŽÁDOSTI O UMOŽNĚNÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Univerzitní institut
Ústav zdravotnických studií

ŽÁDOST O UMOŽNĚNÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Obracíme se na Vás s žádostí o umožnění vyplnění dotazníků na Vašem pracovišti, které níže uvedený student bude realizovat při zpracování bakalářské práce. Bakalářská práce bude realizována v rámci ukončení studia a její součástí je i výzkumná část. Jedná se o studenta 3. ročníku bakalářského studijního programu Ošetrovatelství, oboru Všeobecná sestra.

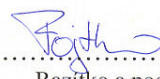
Jméno a příjmení studenta	HANA HUCANDEA
Téma bakalářské práce	PSYCHOSOCIALNÍ PROBLEMATIKA U ZRAKOVĚ POSTIŽENÝCH
Skupina respondentů	ZRAKOVĚ POSTIŽENÍ
Pracoviště	TYFLOCENTRUM JIHLAVA

Děkujeme za pochopení a spolupráci.

Ve Zlíně dne 14. 11. 06

.....
doc. MUDr. Zbyněk Kalita, CSc.
ředitel ústavu

TyfloCentrum Jihlava, o.p.s.
Mahenova č.3, 586 01 Jihlava
IČ: 269 08 042
Tel.: 567 301 337

.....
Razítka a podpis zástupce zařízení

tel.: +420 577 008 137

fax: +420 577 008 137

e-mail: sekretariat.uzs@szsvszlin.cz

korespondenční adresa: Příluky 372, 760 01 Zlín

ŽÁDOST O UMOŽNĚNÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Obracíme se na Vás s žádostí o umožnění vyplnění dotazníků na Vašem pracovišti, které níže uvedený student bude realizovat při zpracování bakalářské práce. Bakalářská práce bude realizována v rámci ukončení studia a její součástí je i výzkumná část. Jedná se o studenta 3. ročníku bakalářského studijního programu Ošetrovatelství, oboru Všeobecná sestra.

Jméno a příjmení studenta	HANA HUBANOVÁ
Téma bakalářské práce	PSYCHOSOCIÁLNÍ PROBLEMATIKA U ZRAKOVĚ POSTIŽENÝCH
Skupina respondentů	ZRAKOVĚ POSTIŽENÍ
Pracoviště	TYFLOCENTRUM LIBEREC

Děkujeme za pochopení a spolupráci.

Ve Zlíně dne 14. 11. 06

.....
doc. MUDr. Zbyněk Kalita, CSc.
ředitel ústavu

TYFLOCENTRUM LIBEREC

o. p. s.
Dr. M. Horákové 333/9
Liberec 1

.....
Razítko a podpis zástupce zařízení

tel.: +420 577 008 137
fax: +420 577 008 137
e-mail: sekretariat.uzs@szsvszlin.cz
korespondenční adresa: Příluky 372, 760 01 Zlín

ŽÁDOST O UMOŽNĚNÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Obracíme se na Vás s žádostí o umožnění vyplnění dotazníků na Vašem pracovišti, které níže uvedený student bude realizovat při zpracování bakalářské práce. Bakalářská práce bude realizována v rámci ukončení studia a její součástí je i výzkumná část. Jedná se o studenta 3. ročníku bakalářského studijního programu Ošetřovatelství, oboru Všeobecná sestra.

Jméno a příjmení studenta	HANA ŠVRANOVÁ
Téma bakalářské práce	PSYCHOSOCIÁLNÍ PROBLEMATIKA U ŽRAKOVĚ POSTIŽENÝCH
Skupina respondentů	ŽRAKOVĚ POSTIŽENÍ
Pracoviště	TYFLOCENTRUM OLOMOUČ

Děkujeme za pochopení a spolupráci.

Ve Zlíně dne 14. 11. 06

.....
doc. MUDr. Zbyněk Kalita, CSc.
ředitel ústavu

TyfloCentrum Olomouc, o.p.s.
Služby sociální a tyfletechnické pomoci
nevidomým a slabozrakým
 I. P. Pavlova 69
779 01 OLOMOUČ
IČO: 258 62 294

.....
Razítko a podpis zastupce zařízení

tel.: +420 577 008 137

fax: +420 577 008 137

e-mail: sekretariat.uzs@szsvzszlin.cz

korespondenční adresa: Příluky 372, 760 01 Zlín

ŽÁDOST O UMOŽNĚNÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Obracíme se na Vás s žádostí o umožnění vyplnění dotazníků na Vašem pracovišti, které níže uvedený student bude realizovat při zpracování bakalářské práce. Bakalářská práce bude realizována v rámci ukončení studia a její součástí je i výzkumná část. Jedná se o studenta 3. ročníku bakalářského studijního programu Ošetřovatelství, oboru Všeobecná sestra.

Jméno a příjmení studenta	HANA ŠURANOVÁ
Téma bakalářské práce	PSYCHOSOCIÁLNÍ PROBLEMATIKA U ŽRAKOVĚ POSTIŽENÝCH
Skupina respondentů	ŽRAKOVĚ POSTIŽENÍ
Pracoviště	TYFLOCENTRUM OSTRAVA

Děkujeme za pochopení a spolupráci.

Ve Zlíně dne 14. 11. 06

.....
doc. MUDr. Zbyněk Kalita, CSc.
ředitel ústavu

TyfloCentrum Ostrava, o.p.s.
Sadová 1577/5
702 00 Moravská Ostrava
tel: 599 783 00
IC: 25863151

.....
Razítko a podpis zástupce zařízení

tel.: +420 577 008 137
fax: +420 577 008 137
e-mail: sekretariat.uzs@szsvszlin.cz
korespondenční adresa: Příluky 372, 760 01 Zlín

ŽÁDOST O UMOŽNĚNÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Obracíme se na Vás s žádostí o umožnění vyplnění dotazníků na Vašem pracovišti, které níže uvedený student bude realizovat při zpracování bakalářské práce. Bakalářská práce bude realizována v rámci ukončení studia a její součástí je i výzkumná část. Jedná se o studenta 3. ročníku bakalářského studijního programu Ošetrovatelství, oboru Všeobecná sestra.

Jméno a příjmení studenta	HANA VŮCANKOVÁ
Téma bakalářské práce	PSYCHOSOCIÁLNÍ PROBLEMATIKA U ZRAKOVĚ POSTIŽENÝCH
Skupina respondentů	ZRAKOVĚ POSTIŽENÍ
Pracoviště	TYFLOCENTRUM PARDUBICE

Děkujeme za pochopení a spolupráci.

Ve Zlíně dne 14. 11. 06

.....
doc. MUDr. Zbyněk Kalita, CSc.
ředitel ústavu

 TyfloCentrum
Pardubice, o.p.s. (1)
nář. Závodu míru 1961
530 02 Pardubice
T: 466 500 615 / F: 25997343

.....
Razítko a podpis zástupce zařízení

tel.: +420 577 008 137
fax: +420 577 008 137
e-mail: sekretariat.uzs@szsvszsclin.cz
korespondenční adresa: Příluky 372, 760 01 Zlín

ŽÁDOST O UMOŽNĚNÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Obracíme se na Vás s žádostí o umožnění vyplnění dotazníků na Vašem pracovišti, které níže uvedený student bude realizovat při zpracování bakalářské práce. Bakalářská práce bude realizována v rámci ukončení studia a její součástí je i výzkumná část. Jedná se o studenta 3. ročníku bakalářského studijního programu Ošetřovatelství, oboru Všeobecná sestra.

Jméno a příjmení studenta	HANA ŠVANDRA
Téma bakalářské práce	PSYCHOSOCIÁLNÍ PROBLEMATIKA U ZRAKOVĚ POSTIŽENÝCH
Skupina respondentů	ZRAKOVĚ POSTIŽENÍ
Pracoviště	TYFLOSERVIS ZLÍN

Děkujeme za pochopení a spolupráci.

Ve Zlíně dne 14. 11. 06

.....
doc. MUDr. Zbyněk Kalita, CSc.

 TYFLOSERVIS
krajské ambulanti středisko
Burešov 4886, 760 01 Zlín
tel./fax: 577 437 133, IČ: 26 20 04 81
e-mail: zlin@tyflo servis.cz

.....
Razítko a podpis zástupce zařízení

tel.: +420 577 008 137

fax: +420 577 008 137

e-mail: sekretariat.uzs@szsvszlin.cz

korespondenční adresa: Příluky 372, 760 01 Zlín

ŽÁDOST O UMOŽNĚNÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Obracíme se na Vás s žádostí o umožnění vyplnění dotazníků na Vašem pracovišti, které níže uvedený student bude realizovat při zpracování bakalářské práce. Bakalářská práce bude realizována v rámci ukončení studia a její součástí je i výzkumná část. Jedná se o studenta 3. ročníku bakalářského studijního programu Ošetrovatelství, oboru Všeobecná sestra.

Jméno a příjmení studenta	HANA ŠURANOVKA
Téma bakalářské práce	PSYCHOSOCIÁLNÍ PROBLEMATIKA U ZRAKOVĚ POSTIŽENÝCH
Skupina respondentů	ZRAKOVĚ POSTIŽENÍ
Pracoviště	TYFLOCENTRUM ZLÍN

Děkujeme za pochopení a spolupráci.

Ve Zlíně dne 14. 11. 06

.....
doc. MUDr. Zbyněk Kalita, CSc.
ředitel ústavu
TyfloCentrum Zlín, o.p.s.
Podlesí 5302, 760 05 Zlín
IČO: 26 29 68 29
TEL. 577 240 020

.....
Razítko a podpis zástupce zařízení

tel.: +420 577 008 137
fax: +420 577 008 137
e-mail: sekretariat.uzs@szsvzszlin.cz
korespondenční adresa: Příluky 372, 760 01 Zlín